

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Praktijkervaringen Crisis- en herstelwet

Voortgangsrapportage 2018-2020

Praktijkervaringen Crisis- en herstelwet

Voortgangsrapportage 2018-2020

Introductie van de Crisis- en herstelwet (Chw)

In reactie op de financiële en economische crisis van 2008 heeft het toenmalige Kabinet gezocht naar mogelijkheden om de ruimtelijke planontwikkeling en de bouw te versnellen en te vernieuwen. Dit heeft in 2010 geleid tot de Chw. Deze wet kent een deel voor de versnelling en vereenvoudiging van het bestuursprocesrecht (Hoofdstuk 1 Chw) en een deel met een viertal bijzondere voorzieningen voor het uitvoeren van experimenten (Hoofdstuk 2).

Hoofdstuk 1: bestuursprocesrecht

De bestuursrechtelijke bepalingen van Hoofdstuk 1 Chw maken de beroepsprocedure sneller en eenvoudiger. Een deel van de bepalingen is sinds 2013 opgenomen in de Algemene wet bestuursrecht. Sinds die tijd vormen de verruimde mogelijkheden om gebreken te passeren en het relativiteitsvereiste onderdeel van de normale beroepspraktijk. De huidige Chw bevat nog bepalingen over onder meer pro forma beroep (1.6 2^e lid) en beroep decentrale overheden (1.4). Ook wordt de bestuursrechter geacht binnen zes maanden uitspraak te doen in beroep (onder meer 1.6 4^e lid).

Hoofdstuk 2 Chw: bijzondere voorzieningen (experimenten)

- Ontwikkelingsgebied (afdeling 1): In een bestemmingsplan met de 'plus' van de Chw is het mogelijk de milieugebruiksruimte in een gebied te herverdelen en tijdelijk af te wijken van een milieunorm.
- Duurzaam innovatief experiment (afdeling 2): Deze bijzondere voorziening geeft toestemming om van een groot aantal wettelijke bepalingen af te wijken en kent een breed spectrum aan toepassingen. Gemeenten benutten het duurzaam innovatief experiment in grote getalen om vooruit te lopen op het omgevingsplan van de Omgevingswet.
- Projectuitvoeringsbesluit (afdeling 6): een korte en eenvoudige procedure om woningbouw en projecten met een maatschappelijke betekenis uit te voeren in afwijking van het bestemmingsplan. Ondanks een vereenvoudiging in 2019 wordt deze bijzondere voorziening in praktijk niet benut.

- Lokaal of (boven)regionaal project met nationale betekenis (afdeling 7): een procedure gericht op draagvlak en samenwerking bij de verkenning. Dit moet leiden tot versnelling in de uitvoering. Deze procedure wordt in praktijk vrijwel niet meer benut.

De aanwijzing van een ontwikkelingsgebied, duurzaam innovatief experiment of een project met nationale betekenis vindt plaats bij Algemene maatregel van bestuur (Amvb). Sinds 2019 volstaat voor een groot aantal experimenten aanwijzing bij ministeriële regeling.

De Chw is op 31 maart 2010 in werking getreden voor een periode van vier jaar. In 2013 is die einddatum geschrapt en geldt de Chw tot het moment waarop de Omgevingswet in werking treedt. Voor lopende experimenten geldt een overgangsregeling.

Vanwege het experimentele karakter van de Chw, is bij de parlementaire behandeling van de wet afgesproken dat de minister elk jaar rapporteert over de uitvoering. De Voortgangsrapportage 2018-2020 is de negende in een reeks. Sinds 2015 begeleidt een onafhankelijke commissie het opstellen van de rapportage. De informatie voor het opstellen van de Voortgangsrapportage is onder meer verkregen uit de antwoorden op vragenformulieren aan de contactpersonen van 200 bijzondere voorzieningen, in gesprekken met projectleiders en betrokkenen van een aantal experimenten. De rapportage volgt daarmee in grote lijn hun kijk op de toepassing van de Chw. De informatie over de jurisprudentie in hoofdstuk 1 komt van kenniscentrum InfoMil. Zie verder het colofon en bijlage 2 over de 'statistiek' in deze Voortgangsrapportage.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting 5

1 Ontwikkelingen in het juridische kader 9

- 1.1 Het juridische kader 9
- 1.2 Beroepsprocedures: geen bijzonderheden 10
- 1.3 Zes-maanden-termijn 13
- 1.4 Jurisprudentie bijzondere voorzieningen 14

2 Voortgang bijzondere voorzieningen – overzicht 17

- 2.1 De toepassing van de bijzondere voorzieningen 18
- 2.2 Voortgang van de projecten 19
- 2.3 De helft van de gemeenten en provincies maakt gebruik van de Chw 20
- 2.4 Projectuitvoeringsbesluit 20
- 2.5 Lokaal project met nationale betekenis 21

3 Ontwikkelingsgebieden 23

- 3.1 Stand van zaken 23
- 3.2 Resultaten 26
- 3.3 De toepassing in 28

4 Duurzame innovatieve experimenten 33

- 4.1 Stand van zaken 33
- 4.2 Nieuwe technieken 34
- 4.3 Duurzaam bouwen 35
- 4.4 Regels en procedures 36
- 4.5 De toepassing in 39

5 Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte – projecten 43

- 5.1 Stand van zaken 44
- 5.2 Resultaten 48
- 5.3 De toepassing in 52

6 Verbrede reikwijdte toegepast op het hele gemeentelijke grondgebied 59

- 6.1 Stand van zaken 60
- 6.2 Resultaten 62
- 6.3 De toepassing in ... 64

Bijlagen 73

- Bijlage 1: Zes-maanden-termijn 74
- Bijlage 2: Toelichting op de 'statistiek' in deze Voortgangsrapportage 78
- Bijlage 3: Overzichten bestemmingsplan verbrede reikwijdte – projecten (verdiepende informatie bij hoofdstuk 5) 80
- Bijlage 4: Aanwijzing van projecten en bijzondere voorzieningen Chw 87
- Bijlage 5: Overzicht van alle Chw-projecten – met stand van zaken mei/juni 2020 90

Gemeente Nuenen, Nuenen West, Bestemmingsplan verbrede reikwijdte

Management- samenvatting

De uitvoering van de Crisis- en herstelwet in de periode 2018-2020 staat in het teken van de voorbereiding op de Omgevingswet. Nu doet al iets meer dan de helft van de gemeenten en provincies met behulp van de Chw ervaringen op die van pas kunnen komen onder dit nieuwe wettelijke stelsel. In de verslagperiode is vooral de toeloop van de experimenten met het bestemmingsplan verbrede reikwijdte groot.

De mogelijkheid om het plan over méér te laten gaan dan alleen 'een goede ruimtelijke ordening' wordt veel benut. De variatie waarmee gemeenten dit experiment invullen geeft een voorproefje van de mogelijkheden van het omgevingsplan onder de Omgevingswet. De ene gemeente legt in het experiment accent op juridische regels, een ander op de actualiteit en online-raadpleging van het plan. Een volgende experimenteert met sturing op kwaliteit, zet in op participatie, maakt praktische voorschriften voor duurzaamheid, oefent met open normen, kostenverhaal en de bestemmingsplanactiviteit.

De toestemming voor een beperkte afwijking van een wettelijke regel kan – ook letterlijk – veel (duurzame) energie opleveren.

Ook blijkt: experimenteren vergt inspanning en tijd. Daarbij gaat het vaak ook nog eens om complexe projecten, waarvan de tijdplanning altijd onder druk staat, met of zonder toepassing van de Chw. Een deel van de experimenten wordt niet doorgezet. Geen enkele gemeente is aan de slag gegaan met de in 2019 aangepaste regeling voor het projectuitvoeringsbesluit.

Het overheersende beeld dat uit deze Voortgangsrapportage opdoemt is dat de ruimte die – vooral gemeenten – krijgen op een zorgvuldige wijze en met variatie wordt benut: van sober en doelgericht tot creatief en vernieuwend. Bij beroep tegen een experiment, blijken de Chw-regels zelf geen belemmering om tot een houdbaar juridisch plan te komen.

Omgevingswet komt dichtbij – Chw helpt bij de voorbereiding

Rust rond het juridische kader

In de verslagperiode zijn voor het eerst bijzondere voorzieningen aangewezen bij ministeriële regeling. Dat blijkt een vlotte manier om een experiment te starten. De ingestelde beroepen laten geen verrassingen zien: er is al jaren een bestendige lijn. Die lijn gaat over de toepassing van in de Chw opgenomen bepalingen voor het vereenvoudigen van het bestuursprocesrecht. Wel blijft het lastig om complexe beroepszaken binnen zes maanden af te doen. Een probleem met de herkenning van de zaken waarop de zes-maanden-termijn van toepassing is, maakt vergelijking met voorgaande jaren niet mogelijk. De bijzondere voorzieningen laten in beroepsprocedures keer op keer zien dat de Chw-regels – als instrumentarium – juridisch houdbaar zijn. Dat is overigens geen garantie voor een houdbaar plan. In beroep is een aantal besluiten over Chw-projecten vernietigd om redenen die buiten de toepassing van de Chw ligt.

Forse toeloop gedurende de verslagperiode

De helft (182) van de Nederlandse gemeenten en zeven provincies doen in tenminste één Chw-project ervaring op met een andere manier van werken en aangepaste juridische instrumenten. Dat is een forse toename van 38% van de gemeenten, die aan het begin van 2019 actief gebruik maken van de Chw, naar 51% aan het eind van deze verslagperiode (2020).

Het experimenteren met een Chw-project wordt vaak in het licht geplaatst van de voorbereiding op de komst van de Omgevingswet. Kort voor de Omgevingswet in werking treedt neemt de aanmelding van nieuwe Chw-projecten fors toe. In de verslagperiode zijn 136 nieuwe bijzondere voorzieningen, zoals de experimenten formeel heten, aangewezen. Doordat diverse gebieden verschillende experimenten tegelijk oppakken, gaat het om 106 nieuwe projecten. Dat betekent dat het aantal Chw-projecten in de verslagperiode met ruim 30% groeit tot 339 projecten over de hele looptijd van de Chw. Heel populair is het experiment met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Daarvoor is de toeloop groot. De sterke toeloop laat zien dat gemeenten de kans pakken om nieuwe werkvormen uit te proberen en na te gaan hoe het omgevingsplan uit de Omgevingswet kan worden opgezet.

Voortgang van de bijzondere voorzieningen

In grote lijn zijn de 339 Chw-projecten naar voortgang in drie groepen op te delen:

- 131 projecten (38%) zijn gereed, in uitvoering of beschikken tenminste over een ontwerpplan
- 123 projecten (37%) zijn in voorbereiding
- 85 projecten (25%) zijn gestopt met de Chw of houdt het instrumentarium achter de hand

Redenen om de Chw (voorlopig) niet toe te passen zijn divers. Een deel van de gemeenten wil zonder tussenstap van de Chw direct het nieuwe instrumentarium van de Omgevingswet toepassen. Andere redenen zijn gewijzigde prioriteitstelling, het vervallen van de noodzaak de Chw te benutten doordat wettelijke belemmeringen zijn opgeheven of het plan ook zonder Chw tot stand kan komen.

Ontwikkelingsgebieden zijn complex

Voor de ontwikkelingsgebieden is het aandeel (voorlopig) gestopte projecten met 40% een stukje hoger dan het gemiddelde. De gebieden waarin dit experiment wordt toegepast kennen veelal een complexe problematiek. Dat vertaalt zich in lange doorlooptijden en projecten die het juridische instrumentarium van de Chw uiteindelijk niet benutten. Soms omdat het project stilvalt, maar ook omdat na alle studie en overleg een oplossing wordt gevonden waarbij het instrumentarium van de Chw niet nodig is.

Duurzame innovatieve experimenten werken vaker direct

Het aandeel duurzame innovatieve projecten (anders dan het bestemmingsplan verbrede reikwijdte) in uitvoering is met 50% relatief hoog. Dat komt omdat een deel van de experimenten direct na de aanwijzing kan starten. Dat zijn vooral clusters van gelijksoortige experimenten met regels en procedures (voor zonnevelden, verminderde regeldruk bouwwerken, verlaagde EPC).

Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte trekt veel nieuwe projecten

De bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte kennen door de grote aanwas van projecten in de verslagperiode relatief veel projecten in voorbereiding (50%). Een deel van die nieuwe aanwas combineert het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte met het instrumentarium van het ontwikkelingsgebied. In o.a. Noordpoort (Meppel) is die combinatie eerder succesvol toegepast.

Projectuitvoeringsbesluit krijgt geen toepassing

In 2019 is de Chw aangepast, onder meer om de versnelling van de woningbouw een zetje te geven. De daarvoor aangepaste regeling voor het projectuitvoeringsbesluit heeft echter geen weerklank gekregen. De aangepaste regeling is nergens toegepast.

Volgens planning?

Het overgrote deel van de projecten loopt in de voorbereiding van de plannen achter op het eigen tijdschema. Nergens wordt het eigen tijdschema verslagen, rond een kwart kan de eigen planning min of meer volgen en de overige driekwart van de projecten loopt achterstand op. De complexiteit van de opgave is oorzaak nummer een. In dergelijke complexe projecten staat de tijdplanning echter altijd onder druk, met of zonder toepassing van de Chw. Daarnaast vergt het leertraject en het experimenteren meer tijd dan voorzien. Daarbij past ook de toegenomen aandacht voor participatie en extern overleg. De interne organisatie en prioriteitstelling, extra aandacht voor intern draagvlak en bestuurlijke keuzen zijn ook redenen voor vertraging. Tot slot worden beperkingen van Corona naar voren gebracht.

Resultaten en ervaringen

De resultaten en ervaringen zijn bijna net zo divers als het brede scala aan experimenten. De projectbeschrijvingen geven daarvan voorbeelden (zie onder Toepassing in zeven projecten). De experimenten leveren tal van leerervaringen op, die benut worden bij het toewerken naar de invoering van de Omgevingswet.

Beschermen en benutten

Rond driekwart van de projecten besteedt in de ontwikkelingsgebieden en de bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte extra aandacht aan de balans tussen beschermen en benutten. Dit centrale thema uit de Omgevingswet krijgt dus in veel experimenten een vervolg. In een deel van de projecten leidt deze aandacht tot het uit elkaar halen van functies (scheiding), elders juist tot een meer inclusieve benadering waarin te beschermen waarden en activiteiten in gebieden met elkaar worden verbonden.

De Chw geeft instrumentarium om de balans te verkrijgen, waarbij de beleidsregels en de bestemmingsplanactiviteit van het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte worden genoemd. De extra aandacht en instrumenten lossen niet alle 'evenwichtsvragen' op. Lastige keuzen blijven nodig tussen belangen die elkaar in de weg zitten. Een goede procesvoering en participatie kunnen dan helpen om tot een gedragen oplossing te komen.

Structuur van het bestemmingsplan

Het experiment met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte is voor een aantal gemeenten ook aanleiding om te gaan sleutelen aan de structuur van het bestemmingsplan. Een aantal gemeenten probeert een brede bestemming uit, soms zelfs één functie voor het hele plangebied. Andere gemeenten gaan uit van enkelbestemmingen en scheiden de functie van gebieden van de activiteiten die daar mogelijk zijn. Het experiment in de gemeente Utrecht (zie paragraaf 6.3.1) geeft daarvan een voorbeeld. Binnen een plan komt de combinatie voor van conserverende en ontwikkelende planregels. Gemeenten zoeken voor de inpassing van beleidsregels en gemeentelijke verordeningen naar een goede aanpak en verwerking in de planregels.

Massale en gevarieerde toepassing van alle opties uit het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

Het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte biedt op dertien punten de mogelijkheid om van het reguliere bestemmingsplan af te wijken. Al die opties worden ook daadwerkelijk benut, gemiddeld zes toepassingen per plan in uiteenlopende combinaties. De gemeenten stellen het palet samen, dat geschikt is voor hun eigen plan. De top drie bestaat uit de verbrede reikwijdte zelf (méér dan alleen een goede ruimtelijke ordening), uit de verlenging van de looptijd en uit het toepassen van de constructie van een open norm in het plan, gekoppeld aan gemeentelijke beleidsregels. Meest doorslaggevend voor het slagen van het plan zijn daarbij: wederom de verbrede reikwijdte, waardoor veel onderwerpen in een samenhangend plan kunnen worden samengebracht; de beleidsregels en het fasen van het kostenverhaal, passend bij een organische planontwikkeling.

Nuttige kennis voor wetgeving

De Chw maakt experimenten mogelijk die vooruitlopen op algemeen geldende wettelijke regels. Transformatiegebied Noordpoort Meppel past nu al regels voor kostenverhaal uit de Aanvullingswet Grondeigendom Omgevingswet (AWG) toe, in diverse gemeenten zijn strengere eisen van toepassing voor de verduurzaming, de kwaliteitsborging in de bouw wordt in experimenten onder de Chw uitgetoetst.

Toepassing in zeven projecten

Onder het kopje 'Toepassing in ...' rondt elk hoofdstuk over een bijzondere voorziening af met de presentatie van een of meer in het oog springende projecten. Wat daarin opvalt is de variatie: de Chw maakt een grote verscheidenheid aan experimenten mogelijk. Een kort overzicht:

Eenvoud

De projecten DistriPark Dordrecht en Binnentuin Rucphen laten zien dat het niet ingewikkeld hoeft te zijn om met de Chw echt een stap verder te komen. Wat versimpeld gezegd zijn aan een vrij regulier plan een aantal Chw-planregels toegevoegd, die precies mogelijk maken waar het om gaat. In Dordrecht is dat een duurzaam logistiek bedrijventerrein, in Rucphen een groot leisuregebied.

Kleine versoepeling groot effect

In Ameland Westgat heeft een kleine verruiming van een regel een 'zwaan-kleef-aan-effect'. Door toe te staan dat de gaswinning twee jaar later aan de uitstooteisen naar de lucht voldoet wordt én de gaswinning zelf veel schoner én krijgt de verduurzaming van Ameland een impuls.

Vier verschillende manieren van voorbereiding op de Omgevingswet

Vier gemeenten zetten op ieder hun eigen wijze stappen in de richting van het omgevingsplan uit de Omgevingswet. Utrecht vereenvoudigt de regels met een heel nieuw stramen van het plan, waarin functies en activiteiten worden gescheiden, en rolt dat over de gemeente uit. De vernieuwing uit zich in 'tekst'. Rijssen-Holten begint bij de kaart. Als die maar echt klopt, bij de tijd is en goed digitaal is ontsloten, dan ontstaat daarmee een actuele praatplaat. Meppel wil objectief sturen op kwaliteit en experimenteert met nieuwe regels voor kostenverhaal. Peel en Maas zorgt voor samenhang in plan- en besluitvorming met het waterschap en besteedt veel aandacht aan participatie. Ook combineert de gemeente pragmatisch bestaande rechten en nieuwe ontwikkelingsgerichte regels in één plan.

Gemeente Delft, Spoorzone, Ontwikkelingsgebied en Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

1 Ontwikkelingen in het juridische kader

De Chw draagt langs twee juridische lijnen bij aan besluitvorming over de fysieke leefomgeving. De Chw vereenvoudigt de beroepsprocedure (Hst 1 Chw – beroepsprocesrecht) en biedt gelegenheid voor experimenten met het instrumentarium voor de fysieke leefomgeving (Hst 2 Chw – bijzondere voorzieningen).

De toepassing van de Chw-regels voor het beroepsprocesrecht levert weinig nieuws op, zeker sinds in 2013 delen van de Chw onderdeel zijn geworden van de Algemene wet bestuursrecht. Wel blijft het voor de Raad van State lastig om in complexe zaken de voorgeschreven termijn van zes maanden te halen, voor het doen van uitspraak in geval van beroep. De rapportage signaleert over 2019 en 2020 een beperkte tot ruime overschrijding van die termijn in dertien van de zeventien onderzochte zaken. Door een andere wijze van registreren bij de Raad van State is het beeld echter niet compleet en ontbreken vooral cijfers over gewone beroepszaken. Bijlage 1 gaat uitvoerig in op de doorlooptijd van beroepszaken met voorbeelden en een toelichting op de werkzaamheden van de Raad van State.

Sinds de wijziging van de Chw medio 2019 kan – onder voorwaarden – toegang tot de bijzondere voorzieningen worden verleend via ministeriële regeling. Dat gaat sneller dan

aanwijzing bij Amvb. Tot en met het eerste kwartaal van 2020 zijn vijf ministeriële regelingen van kracht geworden.

Diverse besluiten, die gebruik maken van de bijzondere voorzieningen van de Chw, zijn in beroep aan de bestuursrechter voorgelegd. Uit de uitspraken blijkt dat het instrumentarium van de Chw standhoudt.

1.1 Het juridische kader

Op 19 juni 2019 is een aanpassing¹ van de Crisis- en herstelwet in werking getreden. Met deze aanpassingen zijn de drempels om de bijzondere voorziening ‘projectuitvoeringsbesluit’ toe te passen verlaagd. Daarnaast is de mogelijkheid geopend nieuwe gebieden bij ministeriële regeling toe te voegen als het gaat om een herhaalde toepassing van een bestaand experiment. Bovendien zijn meer wettelijke regelingen benoemd waarvan in een experiment kan worden afgeweken. Tot slot zijn ook de vereisten voor aanwijzing vereenvoudigd en gemoderniseerd. Met deze aanpassingen is nu een jaar ervaring opgedaan. Hierna worden deze kort langsgelopen.

¹ ‘Wijziging van de Crisis- en herstelwet in verband met het versnellen van woningbouw en het faciliteren van duurzame ontwikkeling, zoals het verduurzamen van het energiegebruik’ Staatsblad 2019, 216

Geen nieuwe toepassing van het projectuitvoeringsbesluit

Met de aanpassing van het projectuitvoeringsbesluit beoogde de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een bijdrage te leveren aan de versnelling van de woningbouw. De afgelopen tijd is echter geen nieuw projectuitvoeringsbesluit gepubliceerd. Daarmee heeft deze aanpassing van de Chw vooralsnog niet bijgedragen aan de versnelling van de woningbouw. Zie ook paragraaf 2.4.

Ministeriële regeling direct in gebruik

De toegang tot experimenten onder de Chw via een ministeriële regeling is direct benut. Binnen een maand na het in werking treden van de wijziging van de wet is de eerste ministeriële regeling in werking getreden en dat aantal is snel opgelopen tot vijf ministeriële regelingen in deze verslagperiode. Bovendien zijn deze periode de 17^e, 18^e en 19^e tranche van het Besluit uitvoering Chw in werking getreden. Tabel 1 geeft het overzicht van de publicatiedata en het aantal opgenomen bijzondere voorzieningen. Bijlage 4 geeft het overzicht met de aanwijzing van bijzondere voorzieningen door de jaren heen.

Tabel 1 Publicatiedata van Amvb's en ministeriële regelingen Chw in de verslagperiode

Amvb/ ministeriële regeling	Datum publicatie	Aantal aangewezen bijzondere voorzieningen
Amvb 17 ^e tranche	15-02-2019	30
Amvb 18 ^e tranche	22-03-2019	22
Amvb 19 ^e tranche	27-02-2020	11
1 ^e Regeling van de minister van BZK	05-07-2019	26
2 ^e Regeling van de minister van BZK	14-10-2019	14
3 ^e Regeling van de minister van BZK	11-12-2019	16
4 ^e Regeling van de minister van BZK	20-02-2020	1
5 ^e Regeling van de minister van BZK	20-03-2020	16

Nog geen gebruik van de verruiming reikwijdte

De verruiming van de reikwijdte met afwijkingmogelijkheden voor procedurele aspecten van de Erfgoedwet, de Huisvestingswet 2014, de Leegstandwet, titel 5.2. (het stellen van grenswaarden voor luchtkwaliteit) uit de Wet milieubeheer en de Gaswet zijn in de nieuw aangewezen duurzame innovatieve experimenten nog niet toegepast. In de voorpublicatie van de 21^e tranche komen wel enkele projecten voor die gebruik maken van deze verruimde reikwijdte.

De afzonderlijke hoofdstukken over de bijzondere voorzieningen gaan uitgebreid in op de wijze waarin experimenten aan de aanwijzingsvereisten voldoen.

1.2 Beroepsprocedures: geen bijzonderheden

Versnelling beroepsprocedure

Hoofdstuk 1 van de Chw stelt regels voor het versnellen en vereenvoudigen van de beroepsprocedures over ruimtelijke besluiten. Deze regels gelden voor een aantal in de Chw genoemde categorieën van besluiten. Hoofdstuk 2 van de Chw bevat de regeling voor de bijzondere voorzieningen. Ook tegen besluiten, die op basis van deze regels worden voorbereid kan beroep worden aangetekend. Paragraaf 1.4 gaat op deze zaken in.

Aantallen stabiel

InfoMil houdt de beroepszaken bij sinds het inwerking treden van de Chw in 2010. Daaruit blijkt dat de Raad van State in de periode vanaf 2010 tot en met 31 oktober 2020 in 513 zaken uitspraak heeft gedaan over besluiten waarbij de artikelen van de Hoofdstukken 1 en 2 van de Chw aan de orde komen. Het gaat in 90% (464) van de gevallen om uitspraken in hoofdzaken en in 10% (49) om voorlopige voorzieningen. Tabel 2 geeft een overzicht over de uitspraken door de jaren heen.

Gemeente Tilburg, Spoorzone, Ontwikkelingsgebied

Tabel 2 Uitspraken van de Raad van State waarin artikelen van Hoofdstuk 1 en 2 Chw genoemd worden (bron: Kenniscentrum InfoMil).

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	Totaal
Voorlopige voorzieningen	7	19	9	3	1	4	1	1	2	1	1	49
Hoofdzaken	6	60	111	84	38	24	26	23	29	32	31	464
TOTAAL	13	79	120	87	39	28	27	24	31	33	32	513

*tot en met 31 oktober 2020

In eerdere Voortgangsrapportages is al ingegaan op het snel oplopen van het aantal uitspraken in de beginjaren van de Chw, waarna het aantal weer afneemt tot enkele tientallen uitspraken per jaar. De verklaring voor de afname wordt vooral gezocht in de verplaatsing op 1 januari 2013 van artikel 1.5 van de Chw (passeren van gebreken) en artikel 1.9 van de Chw (relativiteitsvereiste) naar de Algemene wet bestuursrecht (artikel 6:22 Awb, passeren van gebreken; artikel 8:69 Awb, relativiteitsvereiste). Daarmee is het aantal bestuursrechtelijke bepalingen in de Chw sterk beperkt.

Sindsdien wordt vooral artikel 1.6a (geen aanvulling beroepsgronden) toegepast in de beroepszaken, waarbij de artikelen van de Chw aan de orde komen. Sinds 2018 is overigens sprake van een heel beperkte verhoging van het aantal uitspraken met de Chw ten opzichte van de voorafgaande jaren.

Geen nieuwe gezichtspunten

In de uitspraken van de afgelopen jaren (2018-2020) komen weinig tot geen nieuwe gezichtspunten met betrekking tot het bestuursprocesrecht naar voren. Voor de bestendige inhoudelijke lijn van de uitspraken in beroep wordt verwezen naar de Voortgangsrapportage 2015-2016 en naar de website van InfoMil.

Verdeling over type besluit

Tabel 3 geeft aan op welk type besluit de uitspraken betrekking hebben. Het bestemmingsplan-plus en het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte zijn bijzondere voorzieningen van de Chw zelf. Het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte is een duurzaam innovatief experiment onder de Chw, dat sinds 2014 mogelijk is gemaakt.

Gemeente Ridderkerk, Bedrijventerrein Donkersloot, Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

Tabel 3 Uitspraken van de Raad van State in hoofdzaken én beroep in één instantie waarin de uitspraak is gebaseerd op Hoofdstuk 1 en 2 Chw, ingedeeld naar type besluit (bron: Kenniscentrum InfoMil).

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	Totaal
Bestemmingsplan	1	27	65	57	23	12	13	11	12	20	10	251
Bestemmingsplan plus			1		1			1				3
Bestemmingsplan verbrede reikwijdte							2	4	3	1	5	15
Inpassingsplannen		8	8	3	3	3	3	3	5	2	5	43
Tracébesluiten / wegaanpassing	2	6	5	1	2	4		0	1	1	1	23
Hogere waarde Wet geluidhinder		4	5	5		1		1	1	1		18
Besluiten Natuurbeschermingswet		1	1				1	1	2	2	2	10
Coördinatie		1	3	4	2	1	1	1	1	1		14
Besluiten Waterwet			3	2	2	1				1	2	11
Overig	1	2	1	2	2		1		1	1	6	17
TOTAAL	4	49	92	74	35	22	21	22	25	30	31	405

*tot en met 31 oktober 2020

1.3 Zes-maanden-termijn

Sneller de procedure doorlopen

Artikel 1.6 lid 4 Chw bepaalt dat de bestuursrechter uitspraak doet binnen zes maanden na afloop van de beroepstermijn. In deze Voortgangsrapportage wordt weergegeven wat de werkelijke doorlooptijd van de beroepen bij de Raad van State is.

Uitzonderingen op de zes-maanden-termijn

De zes-maanden-termijn geldt niet als de bestuursrechter het bevoegd gezag bij tussenuitspraak gelegenheid geeft om gebreken in het besluit te herstellen (bestuurlijke lus). De tussenuitspraak moet dan wel plaatsvinden binnen zes maanden na de sluitingsdatum van de tervisielegging en de einduitspraak zes maanden na verzending van de tussenuitspraak (artikel 1.7 Chw). Als sprake is van prejudiciële vragen geldt geen eindtermijn. Wel moeten de prejudiciële vragen binnen zes maanden na afloop van de beroepstermijn in een tussenuitspraak worden gesteld (artikel 1.8 Chw).

Registratie bij de Raad van State is gewijzigd

De doorlooptijd is in voorafgaande jaren bepaald met een steekproef van alle uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in het eerste kwartaal van het verslagjaar. In deze Voortgangsrapportage bevat de steekproef de uitspraken in het eerste kwartaal van 2019 en van 2020. Bij het inventariseren van de zaken bleek de Raad van State de Chw-zaken niet meer van een unieke code te voorzien. Een alternatieve zoekwijze, die in vervolg daarop is toegepast, levert veel minder zaken op dan gebruikelijk, zoals tabel 4 illustreert.

Aangenomen moet worden dat de gepresenteerde cijfers niet vergelijkbaar zijn met de weergave in de Voortgangsrapportages over de afgelopen jaren. Bijlage 1 gaat hier dieper op in.

Tabel 4 Uitspraken van de Raad van State in hoofdzaken en voorlopige voorzieningen zoals in de vorige Voortgangsrapportages is weergegeven (1^e kwartaal 2015 – '18) en de aantallen die voor 2019 en 2020 via de site van de Raad van State zijn gevonden.

	Hoofdzaken	Voorlopige voorzieningen	Totaal
2015	39	11	50
2016	25	6	31
2017	23	10	33
2018	36	5	41
2019	9		9
2020	10		10

Doorlooptijden

Van de beroepszaken in de steekproef (uit het eerste kwartaal) van 2019 en 2020 zijn de doorlooptijden opgezocht. In 2020 zijn de doorlooptijden van twee zaken weggelaten. Een zaak betreft een verzet tegen de uitspraak van de Raad van State en de andere zaak, over de overnachtingshaven Lobith kent een niet goed vergelijkbaar verloop (zie ook bijlage 1). De tabel 5 geeft de doorlooptijden van de overige 17 beroepszaken.

Tabel 5 Doorlooptijden van de uitspraken van de Raad van State in hoofdzaken 2019 en 2020 (steekproef 1^e kwartaal)

	Binnen 26 weken	26-52 weken	>52 weken	totaal
2019	1	4	4	9
2020	3	3	2	8
Totaal	4	7	6	17

Van de zeventien zaken is in vier gevallen uitspraak binnen zes maanden gedaan. De overige dertien zaken kennen een relatief beperkte tot een ruime overschrijding van de gestelde termijn. Door de wijze van registratie is het echter niet waarschijnlijk dat de steekproef alle zaken bevat waarop de Chw van toepassing is. Het is goed mogelijk dat alleen de meer complexe zaken zijn gevonden en dat daardoor een niet representatief beeld is verstrekt van de werkelijke doorlooptijden. De vergelijking met voorgaande jaren gaat dan ook niet op.

Voor twee zaken, een in 2019 en een in 2020, is bij de tervisielegging van het bestemmingsplan niet genoemd dat de Chw van toepassing is. Deze zaken kennen een doorlooptijd van 83 en 91 weken. Mogelijk heeft het niet vermelden van de Chw-betrokkenheid bijgedragen aan de doorlooptijden.

Bijlage 1 geeft een uitvoeriger beschouwing over de doorlooptijden van de beroepszaken en over de beperkte vergelijkbaarheid met de resultaten in voorgaande Voortgangsrapportages. De bijlage geeft voor de voorbeelden Dordtse Kil IV (DistriPark Dordrecht) en Overnachtingshaven Lobith weer hoe complex een beroepsprocedure kan verlopen. Ook is een toelichting van de Raad van State opgenomen met een overzicht van de werkzaamheden in een beroepszaak.

1.4 Jurisprudentie bijzondere voorzieningen

Behalve op de regels van het bestuursprocesrecht (zie paragraaf 1.2) kunnen beroepen zich ook richten op de regels van bijzondere voorzieningen van Hoofdstuk 2 Chw: de bestemmingsplannen-plus in de ontwikkelingsgebieden en de bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte als duurzaam innovatief experiment onder de Chw. Voor ontwikkelingsgebieden, projectuitvoeringsbesluiten en verder voor besluiten die voldoen aan de criteria van Bijlage 1 van de Chw gelden ook de bestuursrechtelijke bepalingen van Hoofdstuk 1 Chw. Deze paragraaf gaat echter over de toetsing van de genomen besluiten aan de rechtsregels uit Hoofdstuk 2 Chw.

De uitspraken in beroepen over besluiten die vallen onder de bepalingen van de Chw zijn bijgehouden door Kenniscentrum InfoMil. Hierna zijn de voornaamste jurisprudentielijnen van de Raad van State in de verslagperiode 2019-2020 weergegeven. In deze verslagperiode zijn twee projecten, die gebruik maken van de voorzieningen van Hoofdstuk 2 Chw, onderwerp van geschil geweest bij de Raad van State. Tegen veel andere besluiten is wel beroep ingesteld, maar daarin waren de voorzieningen van de Chw geen onderdeel van het geschil. Het gaat om twee zaken:

Artikel 71 Besluit uitvoering Chw: Transitie naar zorgvuldige veehouderij Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant heeft in haar verordening regels opgenomen over de transitie naar een zorgvuldige veehouderij. Tegen bestemmingsplannen, waar deze verordening is toegepast, worden beroepen aangetekend, die zich richten tegen de legitimiteit van de verordening. Naar het oordeel van de Raad van State biedt artikel 71 echter ruimte aan provinciale staten om regels te stellen in de provinciale verordening omtrent inhoud van een bestemmingsplan met een bredere reikwijdte dan een goede ruimtelijke ordening. De verordening mag ook regels stellen over een veilige en gezonde leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit.

Artikel 70 (voorlopig bestemmen windturbineparken in een provinciaal inpassingsplan Groningen)

Uit de uitspraak blijkt naar het oordeel van de Raad van State dat een afwijkende plantermijn van 35 jaar niet in strijd met het systeem van de Wro en dat het project voldoet aan de wettelijke criteria van artikel 2.4 Chw.

De conclusie die uit het voorgaande getrokken kan worden is dat het bijzondere instrumentarium van de Chw, standhoudt in de beroepsprocedures.

Vanaf 1 februari 2017 worden alleen de juridisch relevante en daardoor nieuwswaardige uitspraken op de website van InfoMil vermeld. De uitspraken zijn in lijn met de voorgaande uitspraken.

Gemeente Groningen, Eemskanaalzone, Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het Stedelijk gebied

Gemeente Landerd, de Maashorst, Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

2 Voortgang bijzondere voorzieningen – overzicht

De toeloop in de verslagperiode is fors. Het aantal nieuwe bijzondere voorzieningen neemt met 136 toe tot 383 aangewezen experimenten, geteld vanaf de start van de Chw. Door de combinatie van verschillende bijzondere voorzieningen in één project zijn dat iets minder afzonderlijke projecten: 106 nieuw in de verslagperiode op 339 projecten over de hele looptijd van de Chw. De grote toeloop is mede mogelijk omdat sinds medio 2019 een eerder toegepast experiment met een snelle ministeriële regeling kan worden aangewezen. Sinds 2019 vindt de aanwijzing in ruim de helft van gevallen plaats per ministeriële regeling.

De toeloop concentreert zich op het experiment van het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte, in een aantal gevallen gecombineerd met de aanwijzing tot ontwikkelingsgebied. Twee andere bijzondere voorzieningen zijn geheel stil gevallen. Ondanks de aanpassing van de regeling zijn in de verslagperiode geen projectuitvoeringsbesluiten aangetroffen. De poging om met die aanpassing bij te dragen aan het vlottrekken van de woningbouw, is voornamelijk niet opgepakt. Ook deze verslagperiode is geen lokaal project met nationale betekenis gestart.

Driekwart van de Chw-projecten is volop aan de slag. Van de 339 Chw-projecten is 30% in uitvoering, 8% in procedure (ontwerp of vastgesteld) en nog eens 37% is in voorbereiding. Een kwart van de projecten houdt de Chw achter de hand, of heeft de toepassing van de Chw beëindigd.

Van alle gemeenten past de helft een of meer Chw-experimenten toe. Dat is een toename van 38% in de vorige Voortgangsrapportage naar 51% in 2020. Telkens meer gemeenten benutten de Chw als mogelijkheid om een project te ontwikkelen en om kennis te maken met een nieuwe werkwijze, die aansluit bij de toekomstige Omgevingswet. Ook ruim de helft van de provincies past de Chw toe.

De actualiteit en indeling van informatie in deze Voortgangsrapportage

De Chw wordt veel en gevarieerd ingezet. Dat maakt het ingewikkeld om de voortgang overzichtelijk te presenteren. Bijlage 3 geeft een toelichting op de 'statistiek' in deze Voortgangsrapportage. Dit zijn de hoofdpunten:

- De Voortgangsrapportage 2018-2020 sluit aan bij de Voortgangsrapportage over de periode 2017-2018 en voegt actuele informatie toe, veelal tot medio 2020. Ontwikkelingen daarna zijn incidenteel meegenomen.
- De meeste informatie gaat over 200 'lopende' projecten. Bijlage 2 geeft een complete lijst met alle projecten (ook experimenten in uitvoering, gestopt of onlangs gestart).
- Telkens meer projecten zijn voor twee of meer bijzondere voorzieningen aangewezen. Het project wordt behandeld bij het meest in het oog springende experiment. Vaak is dat het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte.

2.1 De toepassing van de bijzondere voorzieningen

2.1.1 Nieuwe aanwijzingen bij Amvb en ministeriële regeling

Dit hoofdstuk geeft een cijfermatig overzicht van de toepassing van de bijzondere voorzieningen door de jaren heen. De aanwijzing van de ontwikkelingsgebieden, de duurzame innovatieve experimenten en de lokale projecten met nationale betekenis vindt vanaf de start van de Chw plaats met een Algemene maatregel van bestuur: het Besluit uitvoering Chw. In deze verslagperiode zijn 63 bijzondere voorzieningen aangewezen in de 17^e, 18^e en 19^e tranche van het Besluit uitvoering Chw.

Sinds de aanpassing van de Chw in 2019 kan de aanwijzing van project of een gebied voor een bestaand (al eerder toegestaan) experiment de lichtere procedure van de ministeriële regeling volgen. Naast de aanwijzing bij Amvb zijn in de verslagperiode al 73 experimenten toegevoegd, verdeeld over vijf ministeriële regelingen. In de verslagperiode zijn geen projectuitvoeringsbesluiten aangetroffen².

Niet elke aanwijzing brengt de toevoeging van een nieuw project(gebied) met zich mee (zie ook bijlage 3). De 136 aanwijzingen (63 bij Amvb + 73 bij ministeriële regeling) in de verslagperiode zijn voor een deel dubbele aanwijzingen van verschillende bijzondere voorzieningen in één gebied. De 136 aanwijzingen hebben betrekking op in totaal 106 projecten. Daarmee komt het totaal aan Chw-projecten op 339. Ruim 30% van

het totaal aantal projecten is in de verslagperiode toegevoegd. Tabel 6 geeft het totaaloverzicht vanaf 2010, het moment waarop de Chw in werking is getreden.

De 339 Chw-projecten bestaan uit 23 projectuitvoeringsbesluiten, 3 lokale projecten met nationale betekenis, 32 ontwikkelingsgebieden en 281 duurzame innovatieve projecten. Bijna 60% van alle Chw-projecten zijn experimenten met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Paragraaf 2.1.2 zet in een overzicht hoeveel projecten – van deze grootste groep – jaarlijks zijn aangewezen.

Na tien jaar gaat de aanwijzing tot ontwikkelingsgebied verlopen. Tien jaar na de aanwijzing vervalt de bevoegdheid om een bestemmingsplan-plus vast te stellen. Dit is aan de orde voor Stadshavens Rotterdam, waarvan een deel van het gebied inmiddels is aangewezen tot bestemmingsplan met verbrede reikwijdte.

2.1.2 Instroom verbrede reikwijdte door de jaren heen

Het experiment voor het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte bestaat sinds 2014. Zoals in tabel 7 valt te zien is de instroom met 84 nieuwe gebieden in deze verslagperiode aanzienlijk. Het totaal aantal bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte komt op 193. De experimenten zijn verdeeld over 157 bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte voor een 'beperkt' projectgebied (81%) en 36 bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte voor de hele gemeente (19%). De voortgang voor de beperkte projectgebieden wordt in hoofdstuk 5 besproken en voor het hele grondgebied in hoofdstuk 6.

Tabel 6 Bijzondere voorzieningen: het aantal projecten naar het startjaar

Jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	Totaal
Ontwikkelingsgebieden	4	4	7	4	1	6	3			3		32
Duurzaam innovatief experiment	8	6	8	14	25	23	55	17	22	84	19	281
Projectuitvoeringsbesluit		6	6	6	2	1			2			23
Lokaal project met nationale betekenis	3											3
TOTAAL	15	16	21	24	28	30	58	17	24	87	19	339

*tot en met 19^e tranche en 5^e regeling van de minister van BZK

² Gezocht is op website Overheid.nl onder de rubriek publicaties – officiële bekendmakingen

Tabel 7 Bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte (naar jaar van aanwijzing).

	≤2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	Totaal
Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte	0	9	11	37	14	18	62	6	157
Eén bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied	0	6	1	11	2	0	16		36
TOTAAL	0	15	12	48	16	18	78	6	193

*tot en met 19e tranche en 5e regeling van de minister van BZK

2.2 Voortgang van de projecten

Tabel 8 vat de voortgang van alle Chw-projecten samen. Van de 339 projecten is 38% (131 projecten) uitgevoerd, geheel of deels in uitvoering, vastgesteld of in ontwerp aanwezig. In voorbereiding zijn 123 projecten (37%). Tien procent van de projecten houden de

Chw nog even achter de hand tot meer duidelijkheid bestaat over het verdere verloop van hun project (34 projecten). Tot slot passen 51 projecten (15%) de Chw niet toe omdat het project is gestopt of de Chw niet meer nodig is voor de uitvoering van het project. Een deel van die projecten gaat straks verder met de voorbereiding onder de Omgevingswet.

Tabel 8 Fase waarin de projecten verkeren.

Fase van het project	Aantal projecten	%
In uitvoering/uitgevoerd of bestemmings-, inpassingsplan (deels) onherroepelijk	101	30%
Bestemmings- / inpassingsplan vastgesteld	15	4%
Ontwerp Bestemmingsplan	15	4%
Project in voorbereiding	123*	37%
Chw achter de hand	34	10%
Toepassing Chw beëindigd	51	15%
TOTAAL	339	100%

*inclusief 44 projecten die in deze Voortgangsrapportage niet nader op voortgang zijn onderzocht (zie bijlage 3).

In de hoofdstukken 3 tot en met 6 over de verschillende bijzondere voorzieningen wordt de voortgang diepgaander besproken.

2.3 De helft van de gemeenten en provincies maakt gebruik van de Chw

In totaal zijn 182 van de Nederlandse gemeenten betrokken bij 327 Chw-projecten³ die in 19 tranches van het Besluit uitvoering Chw en 5 ministeriële regeling zijn aangewezen. De helft (51%) van de 355 Nederlandse gemeenten maakt gebruik van een bijzondere voorziening van de Chw. Dat is een forse toename in vergelijking met het aandeel van 38% per 1 januari 2019.

Tabel 9 laat zien dat ruim 60% van de 182 gemeenten in één Chw-project experimenteert. De andere 69 gemeenten kennen van twee tot zelfs 12 Chw-projecten binnen hun grondgebied. Amsterdam en Rotterdam zijn koplopers met respectievelijk twaalf en tien projecten. Als wat verder wordt gekeken naar de projecten in Amsterdam dan blijken van de twaalf projecten twee geheel in uitvoering te zijn, voor een project is het bestemmingsplan voor een eerste deelgebied onherroepelijk en drie projecten zijn in voorbereiding. Van de overige zes projecten maken vier geen gebruik meer van de Chw (beëindigd) en wordt voor twee projecten de Chw achter de hand gehouden.

Tabel 9 Gemeenten die werken met een bijzondere voorziening uit de Chw

	Aantal projecten per gemeente												Totaal aantal gemeenten	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Aantal gemeenten met een of meer Chw projecten 2017	78	27	10	2	4	2	1							124
Aantal gemeenten met een of meer Chw projecten 2018	82	34	8	4	2	3	2							135
Aantal gemeenten met een of meer Chw projecten 2020*	113	34	20	7	2	4	1	0	0	1	0	1		182**

* Inclusief de projecten t/m de 19^e tranche Besluit uitvoering Chw en de 5^e ministeriële regeling

** Drie projecten zijn een samenwerking van twee gemeenten: Baarle-Nassau en Gilze en Rijen / Brielle en Westvoorne stellen een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte op voor hun buitengebied. De gemeenten Delfzijl en Het Hogeland (voormalig Eemsmond) stellen een bestemmingsplannen-plus op voor respectievelijk Oosterhorn en Eemshaven.

Voor twaalf Chw-projecten is een provincie de trekker. Het gaat in het totaal om zeven provincies (58%) waarvan vier met één project, twee met twee projecten en een (de provincie Noord-Brabant) met vier Chw-projecten.

2.4 Projectuitvoeringsbesluit

Projectuitvoeringsbesluit

Het projectuitvoeringsbesluit (Hoofdstuk 2, Afdeling 6 Chw) biedt een korte en eenvoudige procedure om een woningbouwproject (van 5 tot 2000 woningen) of een project met een maatschappelijke betekenis (onderwijs en zorg) uit te voeren in afwijking van een vigerend bestemmingsplan. Het projectuitvoeringsbesluit combineert de planologische toestemming en de benodigde uitvoeringsbesluiten in één besluit. Beroep is slechts in één instantie mogelijk en de regels voor de vereenvoudiging en versnelling van het bestuursprocesrecht (Hoofdstuk 1 Chw) zijn van toepassing. Het College van burgemeester en wethouders kan het projectuitvoeringsbesluit zonder nadere motivering benutten op eigen initiatief of op verzoek van een particuliere ontwikkelaar. Fasering is mogelijk.

De regeling voor het projectuitvoeringsbesluit is bij de wijziging van de Chw in juni 2019 aangepast om hulp te bieden bij het vlottrekken van de stagnerende woningbouw. Deze aanpassing blijkt niet opgepakt. Na de wetswijziging zijn van het projectuitvoeringsbesluit geen nieuwe toepassingen bekend. Daarmee blijft het aantal keren dat deze regeling sinds 2010 is toegepast steken op 23 projectuitvoeringsbesluiten, bij 15 verschillende gemeenten. De laatst bekende toepassing was in 2018 (Mimosastraat in de gemeente Zwolle, besproken in de Voortgangsrapportage 2017-2018).

³ Van de 339 Chw-projecten minus 12 projecten onder provinciale verantwoordelijkheid

Gemeente Helmond, Automotive Campus, Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

2.5 Lokaal project met nationale betekenis

Lokale projecten met nationale betekenis

De projecten van Hoofdstuk 2, Afdeling 7 Chw zijn lokale, regionale of bovenregionale projecten met nationale betekenis. Deze bijzondere voorziening richt zich op samenwerking en draagvlak en komt voort uit het advies 'Sneller en Beter'⁴. Essentie is dat een brede verkenning moet leiden tot draagvlak voor de gekozen oplossing: de aandacht die wordt besteed aan een brede verkenning en het verkrijgen van overeenstemming met alle betrokkenen aan de voorkant van een project moet zich terugbetalen in een vlot verloop van de uitvoering.

Twee van de drie projecten met nationale betekenis zijn geheel in uitvoering: FlorijnAs (Ontwikkeling woon/werkgebied met natuur en landschap) in Assen en Central District (Stationsgebied) in Rotterdam. Het Stationsgebied in Utrecht is deels in uitvoering en deels nog in ontwikkeling. Voor het Lombokplein is in mei 2020 een ontwerpprogramma van eisen en een functioneel ontwerp beschikbaar gekomen. Voor het Beurskwartier is in september 2020 een ontwerp bestemmingsplan gepubliceerd. De aanwijzing tot lokaal project met nationale betekenis onder de Chw heeft daarbij geen bijzondere betekenis.

⁴ Commissie Versnelling Besluitvorming Infrastructurele Projecten (Commissie Elverding), april 2008

Gemeente Soest, Soesterberg-Noord, Ontwikkelingsgebied

3 Ontwikkelingsgebieden

Als een gebiedsontwikkeling tegen de grenzen van de beschikbare milieuruimte oploopt, dan kan de inzet van het Chw-ontwikkelingsgebied helpen om toch tot een plan te komen. Bij elkaar zijn 46 gebieden aangewezen als ontwikkelingsgebied, waarvan 14 gebieden in een dubbelaanwijzing met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Dit hoofdstuk gaat vooral over de 32 enkelvoudig aangewezen ontwikkelingsgebieden. Uit de voortgang blijkt dat het moeilijke gebieden zijn. Vijftien projecten passen het instrumentarium uiteindelijk niet toe. Dat is niet hetzelfde als een ‘mislukt’ experiment. Ook zonder juridisch vervolg helpt de aanwijzing om onvermoede oplossingen in beeld te krijgen. Zelfs tien jaar na de aanwijzing kan het instrumentarium nog nodig blijken (Stadshavens Rotterdam). Of omgekeerd: na lang proberen is de conclusie dat de Chw geen oplossing biedt (Zaanstad-Midden).

Veel vastgestelde bestemmingsplannen-plus lopen tegen een daartegen ingesteld beroep op. De Chw is daarbij wat het daarin opgenomen instrumentarium betreft geen reden om besluiten te vernietigen. De oorzaken liggen elders. Wel ligt er een indirect verband. In ontwikkelingsgebieden biedt het bestemmingsplannen-plus toegang tot het reserveren van zogenoemde stikstofontwikkelingsruimte uit het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Die toegang is juridisch wel deugdelijk, het PAS is dat volgens de bestuursrechter echter niet. Doordat het PAS buiten werking is, volgt vernietiging van enkele bestemmingsplannen-plus dan wel beschikken die over een niet bruikbaar deel van het plan.

Ontwikkelingsgebied: juridische steun in complexe gebieden

Om in complexe gebieden de ruimtelijke ontwikkeling op gang te helpen kent Afdeling 1 van Hoofdstuk 2 Chw de categorie ‘ontwikkelingsgebied’. Gemeenten met een aangewezen ontwikkelingsgebied kunnen een ‘plus’ toevoegen aan het reguliere bestemmingsplan. De ‘plus’ biedt extra manoeuvreerruimte bij het vrijmaken van milieugebruiksruimte voor een gewenste gebiedsontwikkeling. Het bestemmingsplan-plus (of een provinciaal inpassingsplan-plus) kan:

- Maatregelen, projecten en werken bevatten waardoor het bestemmingsplan een basis biedt om actief in te grijpen.
- Een bestaand recht van een bedrijf inperken.
- Voor een periode van maximaal tien jaar afwijken van wettelijke normen.
- Een fasering aanbrengen in de ruimtelijke ontwikkeling inclusief een koppeling met maatregelen om de milieugebruiksruimte optimaal te benutten.

3.1 Stand van zaken

3.1.1 Instroom door de jaren heen

In de Voortgangsrapportage 2017-2018 stond de teller op 38 gebieden die sinds de start van de Chw als ontwikkelingsgebied zijn aangewezen. In de verslagperiode zijn daar acht gebieden bijgekomen, waardoor het totaal aantal op 46 gebieden staat. Zoals in bijlage 1 is uitgelegd vallen 14 ontwikkelingsgebieden samen met een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. De voortgang van deze dubbel aangewezen projecten is opgenomen in hoofdstuk 6.

Gemeente Vlissingen, Vlissingen Oost, Ontwikkelingsgebied

Waar dat zinvol is worden in dit hoofdstuk wel specifieke punten van het ontwikkelingsgebied benoemd. Ook is aan het slot van dit hoofdstuk het Transformatiegebied Noordpoort in Meppel toegelicht, waarin beide instrumenten (verbrede reikwijdte én ontwikkelingsgebied) worden ingezet voor de transitieopgave.

De tabel 10 geeft het overzicht naar het jaar van aanwijzing voor de 32 ontwikkelingsgebieden.

Drie gebiedstypen binnen de ontwikkelingsgebieden

In de eerdere Voortgangsrapportages zijn de ontwikkelingsgebieden in drie typen ingedeeld:

- Gemengd woon-werkgebied – stedelijke herstructurering (60% van het totaal aantal projecten)
- Gebied onder invloed van infrastructuur – spoorzones en gebieden rond weginfrastructuur (20 %)
- Haven- en industriegebied (20%)

Tabel 10 Ontwikkelingsgebieden – jaar van aanwijzing tot ontwikkelingsgebied

Jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
Gemengd woon-werkgebied	2	4	6	2		1	2			2		19
Gebied onder invloed van infrastructuur	2		1	1		1	1					6
Haven- en industriegebied				1	1	4				1		7
TOTAAL	4	4	7	4	1	6	3			3**		32*

* Vijf van deze projecten maken deel uit van een bestemmingsplan verbrede reikwijdte voor de hele gemeente. Exclusief de 14 ontwikkelingsgebieden die ook als bestemmingsplan met verbrede reikwijdte (op projectbasis) zijn aangewezen. Die zijn meegenomen in hoofdstuk 6 over het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte.

** Deze drie projecten zijn in deze Voortgangsrapportage niet nader op voortgang onderzocht.

De aanwas van gebieden, die alleen als ontwikkelingsgebied worden aangewezen, is in de verslagperiode beperkt. De meeste nieuw aangewezen projecten combineren de plus van het ontwikkelingsgebied met mogelijkheden van het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte.

3.1.2 Voldoen aan de vereisten van de Chw

Ontwikkelingsgebieden moeten volgens de aanwijzingsvereisten van de Chw bijdragen aan het versterken van de duurzame ruimtelijke en economische ontwikkeling van het gebied. Aan contactpersonen van de ontwikkelingsgebieden is gevraagd

waaruit het voldoen aan deze vereiste blijkt. Tabel 11 geeft een overzicht van de antwoorden.

Tabel 11 Aanwijzingsvereiste voor een ontwikkelingsgebied

Volgens de gemeenten draagt het project als volgt bij aan het versterken van de duurzame ruimtelijke en economische ontwikkeling van het gebied:

Ontwikkeling van gemengd woon-werkgebied (6 reacties)

- Transformatie van bedrijventerrein naar gemengd stedelijk leefmilieu (5x)
- Door de transformatie sluit het gebied beter aan en draagt het bij aan de versterking van het omliggende gebied (3x)
- Draagt bij aan de woningbouwopgave (2x)
- Zorgt voor nieuwe en toekomstbestendige werkgelegenheid (1x)

Ontwikkelingsgebied onder invloed van infrastructuur (1 reactie)

- Draagt bij aan de woningbouwopgave
- Versterkt het draagvlak voor de voorzieningen in het omliggend gebied

Ontwikkeling van haven- en industriegebied (5 reacties)

- Efficiënter gebruik van het bedrijventerrein – beter gebruik van de beschikbare milieugebruiksruimte (4x)
- Verbetering van de balans tussen de kwaliteit van de leefomgeving en de economische mogelijkheden van het bedrijventerrein (2x)

3.1.3 Voortgang

De voortgang in de procedure van enkelvoudig aangewezen bestemmingsplannen-plus is vermeld in tabel 12. De tabel laat zien dat inmiddels een kwart van de projecten over een onherroepelijk bestemmingsplan-plus beschikt. Nog eens ruim een kwart

van de projecten heeft een ontwerp gereed of is bezig met de voorbereiding daarvan. Bijna de helft van de projecten (47%) maakt voorlopig of definitief geen gebruik van de mogelijkheden van het bestemmingsplan-plus. In de tabel is steeds het verst gevorderde deelplan binnen een projectgebied vermeld.

Tabel 12 Voortgang aangewezen ontwikkelingsgebieden (stand van zaken mei/juni 2020)

Bestemmingsplan-plus (Bp+)	Bp+ van kracht	Bp+ in procedure Vastgesteld	Bp+ in procedure Ontwerp	Bp+ in voorbereiding	Bp+ achter de hand	Geen inzet Bp+	Totaal
Gemengd woon- en werkgebied	3	0	0	6	1	9	19
Gebied onder invloed van infrastructuur	3	0	0	0	0	3	6
Haven- en industriegebied	2	0	1	2	1	1	7
TOTAAL	8	0	1	8	2	13	32
Percentage	25%	0%	3%	25%	6%	41%	100%

Opmerkelijke veranderingen – in vergelijking tot de Voortgangsrapportage 2017-2018 zijn:

- In de verslagperiode is het bestemmingsplan-plus Sloegebied (Vlissingen en Borsele), na beroep, onherroepelijk geworden.
- In twee projecten zijn de vastgestelde plannen in beroep vernietigd: de bestemmingsplannen-plus voor het Havenstraat terrein (Amsterdam) en voor het deelgebied Oosterhorn (gemeente Delfzijl) van het project Eemshaven. Het instrumentarium van de Chw speelt in beide beroepen geen rol. Beide projecten bereiden inmiddels een aangepast bestemmingsplan voor.

Havenstraat terrein

De vernietiging van het plan Havenstraat terrein in Amsterdam heeft geen relatie met het ‘plus-instrumentarium’. De Raad van State oordeelde dat onvoldoende gewicht is toegekend aan de belangen van een vereniging die een collectie historische trams beheert en een stichting die een museumtramlijn exploiteert. De gemeente blijft bij de herziening van het plan uitgaan van gelijkblijvende planologische uitgangspunten voor de ontwikkeling van het Havenstraat terrein.

- Na de uitspraak in beroep heeft de gemeente Haarlemmermeer voor het deelgebied Schuilhoeve van het project Badhoevedorp, opnieuw een bestemmingsplan vastgesteld. Tegen dit plan is beroep aangetekend.
- Voor het project Rijnhaven – Costerweg in de gemeente Wageningen is in de verslagperiode het ontwerpplan vastgesteld.
- De gemeente Rotterdam bereidt een aanvullend plan ‘geluid’ voor, in aanvulling op de bestemmingsplannen die al van kracht zijn voor het Havengebied.
- Na bijna 10 jaar geen gebruik te maken van de plus-status in het grote gebied Stadshavens heeft Rotterdam een begin gemaakt met het deelgebied Merwe-Vierhavens. Inmiddels is dit gebied aangewezen voor het experiment met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte (sinds december 2019). Voor dit gebied is een m.e.r.-procedure gestart (Notitie Reikwijdte en Detailniveau najaar 2019).
- De gemeente Zaanstad ziet na jarenlange intensieve voorbereiding af van het ontwikkelen van een bestemmingsplan-plus voor Zaanstad-Midden / Hemmes. De gemeente bekijkt of een tijdelijke wooninvulling mogelijk is en gaat na invoering van de Omgevingswet verder met een definitief plan. Ook Terneuzen is gestopt met het voorbereiden van het bestemmingsplan voor de Kanaalzone en richt zich op een omgevingsplan onder de Omgevingswet.

3.1.4 Volgens planning?

Ongeveer een kwart van de experimenten verloopt volgens de planning en driekwart loopt achter. Vrijwel alle projecten, ook die ongeveer op schema liggen, stellen dat het leggen van de puzzel meer tijd kost dan was voorzien. De opgave is complex. Ook voeren vrijwel alle projecten extra onderzoek uit, dat de doorlooptijd verlengt. Bijna de helft van de respondenten wijst op beperkingen vanwege Corona. Andere redenen die enkele keren voor vertraging worden aangevoerd zijn de interne organisatie, prioriteitstelling, het maken van bestuurlijke keuzen en de grotere inzet op

participatie. Een aantal ontwikkelingsgebieden maakt gebruik van de speciale regeling die geldt voor de stikstofproblematiek. Twee gemeenten noemen dit als reden voor vertraging.

Het is geen nieuwe en verrassende constatering dat de planning in ontwikkelingsgebieden onder druk staat. Ook in vorige Voortgangsrapportages is gewezen op de complexe opgave die deze gebieden kenmerkt. Het instrumentarium van het ontwikkelingsgebied is speciaal bedoeld om gebieden met een zware milieubelasting toch tot ontwikkeling te brengen. Daarvoor is vaak een tijdrovende zoektocht nodig. Soms lukt het om zonder inzet van het plus-instrumentarium tot een plan te komen, in andere gevallen niet. Als het bestemmingsplan-plus wordt vastgesteld volgt in veel gevallen een beroepsprocedure. Tegen alle in de verslagperiode vastgestelde bestemmingsplannen-plus is beroep aangetekend. Geen van die beroepen had rechtstreeks betrekking op de toepassing van het Chw-instrumentarium. Ook deze verslagperiode laat dit hele spectrum zien.

3.2 Resultaten

3.2.1 Toepassing van het ‘plus’-instrumentarium

Het bestemmingsplan hoeft de ‘plus’ niet altijd te benutten om toch effect te zien van de aanwijzing tot ontwikkelingsgebied. De beschikbaarheid van de extra juridische mogelijkheden kan al voldoende zijn om een impasse te doorbreken en tot een plan te komen, waarin bijvoorbeeld het tijdelijk afwijken van een wettelijke norm niet plaats zal vinden. Dat op de achtergrond het plus-instrumentarium aanwezig is, geeft dan het zetje om tot een alternatieve oplossing te komen voor het ontwikkelingsgebied. De tabel 13 geeft voor 14 projecten, die het ‘plus’ instrumentarium benutten in een ontwerp of vastgesteld plan, welke mogelijkheid zij toepassen (inclusief de projecten met een dubbele aanwijzing voor de verbrede reikwijdte).

Tabel 13 Gebruik van de plus-mogelijkheden in ontwikkelingsgebieden in een onherroepelijk bestemmingsplan-plus, vastgesteld of ontwerpbestemmingsplan-plus.

Bestemmingsplan-plus (Bp+)	Aantal Bp+	Herverdelen van de milieu-gebruiksruimte	Tijdelijk afwijken van wettelijke normen	Afwijken van andere wettelijke bepalingen
TOTAAL	14*	4	7	7

*In vier bestemmingsplannen wordt van 2 mogelijkheden gebruik gemaakt

Bij de bestemmingsplannen die ‘afwijken van andere wettelijke bepalingen’ zitten vooral projecten in de categorie ‘haven- en industriegebied’. Deze projecten wilden met het bestemmingsplan toegang verkrijgen tot het reserveren van zogenoemde stikstofontwikkelingsruimte uit het Programma Aanpak Stikstof (PAS). Inmiddels heeft de Raad van State uitspraak gedaan in beroepen tegen het PAS. Door deze uitspraak is het PAS buiten

werking gesteld. De toegang tot het PAS heeft daarmee geen praktische voordelen meer. Voor deze plannen vervalt een belangrijk argument om het plus-instrumentarium van de Chw in te zetten. De gemeente zal op andere wijze moeten aantonen dat de uitvoering van het plan de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet aantast.

Delft, Schieoevers tiny houses, Ontwikkelingsgebied en Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

Programma Aanpak Stikstof (PAS)

In diverse ontwikkelingsgebieden (deels ook gecombineerd met het experiment met de verbrede reikwijdte) kunnen de plannen leiden tot een toename van de stikstofbelasting op Natura 2000-gebieden. Om die reden is de toegang tot het PAS van belang voor onder meer de bestemmingsplannen voor de voormalige vliegbasis Twente en het deelgebied Oosterhorn in de Eemshaven. Aan de bestemmingsplannen voor de luchthaven in Twente is ontwikkelingsruimte toegedeeld die in het PAS is gereserveerd. Voor het PAS is een passende beoordeling uitgevoerd. Na een uitspraak van het Europese hof stelt de Raad van State dat deze passende beoordeling voor het PAS niet voldoende zekerheid geeft dat het plan de natuurlijke kenmerken van – in dit geval het Natura 2000 gebied Lonnekermeer – niet zal aantasten. Een soortgelijke redenering heeft geleid tot de vernietiging van het plan voor Oosterhorn. Ook het plan voor het Sloegebied in de gemeenten Borsele en Vlissingen en het plan Centrum Weerwater-Florida in de gemeente Almere bieden toegang tot het PAS. De gemeenten constateren dat de streep door het PAS dit deel van de bestemmingsplannen inhoudsloos maakt. Dit vindt geen oorzaak in het instrumentarium van de Chw, maar alleen in de legitimiteit van het PAS.

3.2.2 Omgevingswet: beschermen en benutten

Ruim driekwart van de respondenten zegt binnen het ontwikkelingsgebied extra aandacht te besteden aan de balans tussen beschermen en benutten. De andere kwart van de respondenten zegt in dit soort projecten altijd al veel aandacht aan deze balans te geven. Bij de projecten voor de ontwikkeling van een bedrijventerrein gaat de aandacht uit naar het meer efficiënt benutten van het plangebied voor de bedrijfsfunctie in balans met het beperken van de milieubelasting op de omgeving. Bij de gemengde woon- en werkgebieden gaat het ook om de balans in het plangebied met aandacht voor het evenwicht tussen de woonfuncties, recreatie en werken. Ook dragen bijvoorbeeld het behoud van een cultuurhistorisch waardevol gebouw (een oude fabriek) en het integreren van een aantrekkelijke vaart bij aan het investeren in een goede omgevingskwaliteit.

Gemeente Meppel, Transformatiegebied Noordpoort, Ontwikkelingsgebied en Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

3.3 De toepassing in

3.3.1 Meppel Transformatiegebied Noordpoort: leren door doen⁵

Een team met een aangename cocktail van kennis, vaardigheden, plezier en ambities; de juiste maat van de gemeente; de beschikbaarheid van het Chw-instrumentarium; de verknoping van netwerken; de bestuurlijke ruimte om naar oplossingen te zoeken; een interessante gebiedsopgave en een beperkte financiële armslag. Dat zijn ingrediënten die van het Transformatiegebied Noordpoort in de gemeente Meppel een uitdagende proeftuin maken. Transformatiegebied Noordpoort is aangewezen als ontwikkelingsgebied en als bestemmingsplan met verbrede reikwijdte.

Bedrijventerrein van verval naar kwaliteit

Transformatiegebied Noordpoort is een verouderd bedrijventerrein van omstreeks 12 ha aan de noordwestzijde van Meppel. Het gebied bevat een kleine woonbuurt. Noordpoort ligt tussen de binnenstad en de nieuwe duurzame wijk Nieuwveense Landen (ook een Chw-project). Aan de noordzijde zit een scheepswerf met een stevige geluidscirkel, door het gebied loopt de Drentse Hoofdvaart en langs het gebied loopt een provinciale weg. De gemeente wil transformatie op gang brengen naar een gemengd gebied met hoge kwaliteit voor lichte bedrijvigheid met bijzonder wonen, recreatie

en groen. Op termijn volgt ook een nieuwe stadsentree, maar voor de aanleg daarvan ontbreken vooralsnog de financiële middelen.

Inzet van de Chw: juridisch, stimulerend en verknopen van netwerken

Het gebied heeft een meervoudige aanwijzing voor de toepassing van de Chw: als ontwikkelingsgebied en als bestemmingsplan met verbrede reikwijdte met een extra toevoeging voor een experiment met kostenverhaal en uitstel van planschade. Behalve de juridische armslag die de Chw geeft, stimuleert de aanwijzing ook het planproces. De Chw biedt een netwerk en geeft een entree bij het ministerie van BZK. Het netwerk brengt het college van burgemeester en wethouders bijvoorbeeld op werkbezoek bij andere Chw-projecten. De contacten bij het ministerie zijn van wederzijds nut. Meppel bracht een praktijksituatie mee die hielp bij het zoeken naar een passende regeling in de Omgevingswet voor kostenverhaal bij een organische gebiedsontwikkeling. Het resultaat kon Meppel direct als experiment toepassen om tot een sluitend plan in Noordpoort te komen. De ervaringen, die Meppel opdoet, zijn weer praktijkinput bij de landelijke toepassing van dit experiment, deels ook vooruitlopend op het in de Omgevingswet daarover opgenomen instrument.

⁵ Informatie verkregen van Frits Dijkstra, procesmanager Transformatiegebied Noordpoort en Jan Cas Smit, voormalig projectleider bestemmingsplan Transformatiegebied Noordpoort, beiden van de gemeente Meppel.

Vernieuwend kostenverhaal

De gemeente Meppel wil Transformatiegebied Noordpoort organisch ontwikkelen. De gemeente stelt kaders en stuurt op kwaliteit, niet op een te realiseren programma. Het ontbreken van een programma maakt het onmogelijk kosten en opbrengsten te ramen en bij het bestemmingsplan een exploitatieplan te voegen. De gemeente is op zoek gegaan naar een andere aanpak en trof een partner in de rijksoverheid, die bezig was vanuit dezelfde gedachte de regeling voor kostenverhaal onder de Omgevingswet aan te passen via de Aanvullingswet Grondeigendom Omgevingswet (AWG). Onder de Chw heeft Meppel met een soortgelijke vorm van kostenverhaal een experiment kunnen uitvoeren.

Aanvullingswet Grondeigendom Omgevingswet (AWG)

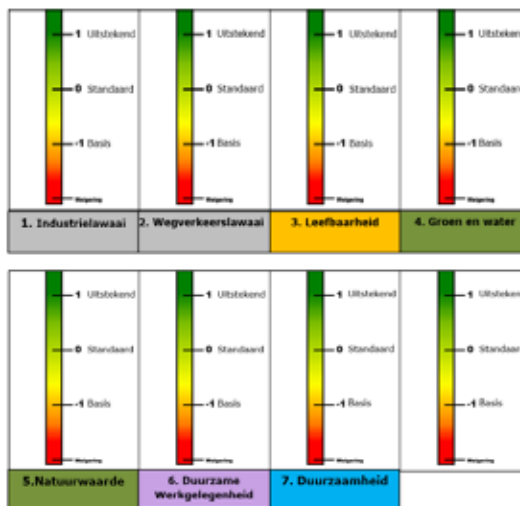
De AWG introduceert een extra systeem voor kostenverhaal. De wijze van kostenverhaal onder de Wro is gebaseerd op wat wordt genoemd de integrale gebiedsontwikkeling, waarin de overheid een actieve rol vervult en het eindbeeld en de fasering zijn bepaald. Bij de vaststelling van het bestemmingsplan kunnen de kosten en opbrengsten geraamd worden en het kostenverhaal worden geregeld. Bij de nieuw opgekomen organische gebiedsontwikkeling voldoet dit systeem niet. In vervolg hierop kent de AWG twee systemen: met en zonder tijdvak, waarmee het kenmerkende onderscheid van het tempo van ontwikkeling wordt aangeduid. Het systeem met tijdvak lijkt sterk op de huidige regeling, waarin de gemeente actief stuurt en voor de gebiedsontwikkeling een sluitende exploitatierekening bij het plan voegt. Het nieuwe systeem zonder tijdvak past bij de organische ontwikkeling in Meppel, waarin per initiatief de bijdrage kostenverhaal wordt bepaald.

In het bestemmingsplan voor het Transformatiegebied Noordpoort zijn de maximaal te verhalen kosten van € 12,5 mln. opgenomen voor de aanleg van de hoofdinfrastructuur en een robuuste groenstructuur. De overige inrichting van de openbare ruimte is onderdeel van de plannen van de initiatiefnemers. Het plan bevat verder een procentuele verdeling van de kosten over de activiteiten wonen, werken en leisure en in geldbedragen de maximale te verhalen kosten voor verschillende soorten woningen en gebouwen (zoals maximaal € 105 per m² aan bedrijfsruimte). De eindafrekening wordt opgemaakt als alle percelen zijn ontwikkeld of als alle grondeigenaren schriftelijk hebben aangeven voor 2030 geen transformatie uit te voeren.

Mengpaneel maakt kwaliteit meetbaar

Een andere grote pijler van de organische gebiedsontwikkeling in Noordpoort is een mengpaneel⁶. De gemeente zet kwaliteit voorop. Welke invulling een deelgebied krijgt is aan de initiatiefnemer, mits voldaan wordt aan kwaliteitseisen. Een deel van die eisen is opgenomen in het ruimtelijk afwegingskader, waaraan elke ontwikkeling wordt getoetst. Vernieuwend is het zelf ontwikkelde mengpaneel, dat kwaliteit meetbaar en toetsbaar maakt én

keuzevrijheid biedt. Het mengpaneel kent zeven aspecten en daarmee zeven schuifjes. Elk initiatief moet – voor alle aspecten samen – tenminste op het niveau nul uitkomen. Een schuifje scoort een 'min' als een initiatief voor dat aspect niet verder komt dan een ondergrens, die nog net acceptabel is. Dat moet dan gecompenseerd worden met een plus (uitstekend) voor een ander schuifje, zodat het totaal weer neutraal scoort.

Voor een aantal schuifjes, zoals industrie- of verkeerslawaai is de score gekoppeld aan de wettelijke normstelling voor geluid. Voor het schuifje groen en water is een kwantitatieve norm opgenomen als percentage (30% uitstekend, 20% standaard, 10% basis) groen en water in het gebied. Voor andere schuifjes is een samengesteld systeem met punten voor opgenomen voorzieningen gemaakt en voor het schuifje duurzame werkgelegenheid is met voorbeelden geïllustreerd wanneer een initiatief veel (hotel) of weinig (taxicentrale) bijdraagt.

Het systeem stuurt op kwaliteit. Vanwege het nieuwe karakter is de gemeente niet volstrekt zeker dat alle normen al direct perfect zijn geformuleerd. Daarom is het gesprek ook belangrijk dat op gang komt met een initiatiefnemer. De systematiek zorgt ervoor dat initiatiefnemers gaan nadenken over het bereiken van kwaliteit en hun vragen en gedachten met de gemeente delen. Doordat de normen per schuifje zijn vastgelegd in beleidsregels, kan de Gemeenteraad op basis van ervaringen relatief eenvoudig tot bijstelling komen, zonder de hele systematiek te wijzigen. Inmiddels is de gemeente samen met ketenpartners bezig een werkwijze te ontwikkelen waarbij de toets aan het mengpaneel en het ruimtelijk afwegingskader plaatsvindt via de omgevingstafel. Een gebiedsteam met de stadsbouwmeester en andere specialisten neemt deel aan dit proces en levert de inhoudelijke bijdrage aan de toets van een initiatief.

⁶ De gemeente Meppel heeft een eigen mengpaneel ontwikkeld dat los moet worden gezien van het mengpaneel dat is genoemd in (de toelichting van) het Besluit kwaliteit leefomgeving onder de Omgevingswet. Met dat juridische mengpaneel kunnen gemeenten per gebied de gewenste of toelaatbare kwaliteitsniveaus vaststellen voor verschillende aspecten, zoals geluid of geur.

Gemeente Maastricht, ENCI-terrein, Ontwikkelingsgebied en Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

De Chw maakt het mengpaneel van Transformatiegebied Noordpoort op een paar manieren mogelijk. De schuifjes van het mengpaneel gaan over meer dan alleen een goede ruimtelijke ordening. De verbrede reikwijdte van het experiment maakt ook een schuifje voor bijvoorbeeld leefbaarheid en duurzame werkgelegenheid mogelijk. De tweede hulp van de Chw gaat over de koppeling van het mengpaneel aan het verlenen van toestemming voor een activiteit. Voor de invulling van een deelgebied is een omgevingsvergunning nodig voor een bestemmingsplanactiviteit. De bestemmingsplanactiviteit maakt onderdeel uit van het Chw-experiment. De omgevingsvergunning wordt alleen verleend als voldoende schuifjes uit het mengpaneel goed staan (en tenminste neutraal scoren). Verder is bij de invulling van het mengpaneel gebruik gemaakt van beleidsregels, die gekoppeld zijn aan een open norm in het plan.

Geluid

Naast het kostenverhaal en het mengpaneel levert de Chw ook een belangrijke bijdrage aan het omgaan met de scheepswerf in het gebied. Deze scheepswerf kent een forse geluidscirkel waarbinnen geen ontwikkelingen met woonfuncties toegestaan zijn. De aanwijzing tot ontwikkelingsgebied geeft de gemeente de mogelijkheid toch tijdelijk een overschrijding van deze milieunorm toe te staan. Met de eigenaar van de scheepswerf is afgesproken dat het bedrijf uiterlijk eind 2027 sluit. Door die overeenkomst is zeker gesteld dat de geluidscirkel binnen tien jaar na vaststelling van het plan wegvalt. De gemeente kan daardoor in het bestemmingsplan-plus direct al ontwikkelruimte bieden binnen de geluidscirkels. De gemeente heeft trouwens twee versies

van het plan ontwikkeld. In eerste instantie is het plan gepubliceerd zonder ontwikkelmogelijkheden bij de scheepswerf, omdat de overeenkomst nog niet was gesloten. Toen dat wel het geval was is een aangepast plan met aanvullende ontwikkelruimte gepubliceerd. Voor de scheepswerf is een voorlopige bestemming opgenomen waardoor het gebied van de scheepswerf na 31 december 2027 'automatisch' verkleurd naar een transformatiebestemming. Daarmee is de beëindiging van de activiteiten ook publiekrechtelijk geborgd. In lijn met het uitgangspunt dat de gemeente niet als ontwikkelende partij wil optreden én omdat de budgettaire mogelijkheden van de gemeente beperkt zijn, blijft de scheepswerf ook na 2027 van de huidige eigenaar. Het is aan die eigenaar om het gebied te transformeren.

Waarom komt deze vernieuwing uit Meppel?

Een gemeente met de schaal van Meppel (rond 34.000 inwoners) lijkt bij uitstek geschikt om tot vernieuwingen te komen. Het ambtelijk apparaat is groot genoeg voor een stevig kennisniveau en is klein genoeg om eilandjes in de organisatie te voorkomen. Bij deze omvang past snel en direct contact tussen ambtenaar en bestuurder. De schaal van de gemeente zorgt ook voor een kleine afstand tussen bestuur en samenleving.

De gemeente heeft flink ingezet op het informeren en meenemen van alle betrokkenen. Het voorontwerp is gepositioneerd als een discussiestuk. Gedurende twee dagen is een participatiefestival gehouden om bestuurders, specialisten, betrokkenen in het gebied en iedereen die interesse toonde te betrekken. Regelmatig vond overleg plaats met een klankbordgroep uit het gebied. De gemeente

heeft botsproeven gehouden om bijvoorbeeld het mengpaneel te beproeven. Ook hebben raadsleden de mogelijkheid benut om zelf te oefenen met het mengpaneel. Gedurende het hele plantraject is gewerkt aan het bouwen van een vertrouwensbasis met de eigenaren in het gebied. Gelukszoekers zijn geweerd.

Het proces kende ook tegenslagen. Het is dan van belang hoe je daarmee omgaat. De instelling was: 'kan niet, bestaat niet'. Het was telkens zoeken naar wat wel mogelijk is binnen juridische en praktische kaders. Daarbij is ook van belang dat niet met harde data is gewerkt waarop de producten gereed moeten zijn. Het proces is niet gestuurd op het halen van een datum voor vaststelling, maar op het behalen van voortgang.

Hoe verder?

Het plan is inmiddels na vaststelling op 15 juli 2020 gepubliceerd. Tegen het vastgestelde plan is beroep ingesteld, dat niet direct betrekking heeft op de plansystematiek en de toepassing van de Chw. De gemeente voert inmiddels met de eerste initiatiefnemer een gesprek over de invulling. De vernieuwing in werkwijze wordt voortgezet. De gemeente moet voor een deel nog uitvinden hoe dat gaat. Eerst een verkennings tafel met de initiatiefnemer om het initiatief van alle kanten te bekijken. Dan volgt een ontwerptafel, waarin op het plan wordt ingezoomd. Een gebiedsteam met de stadsbouwmeester en andere specialisten neemt deel aan dit proces. Zo gaat de gemeente Meppel door met vernieuwen in het Transformatiegebied Noordpoort.

Gemeente Weststellingwerf, Zonnecollectoren, Innovatief project

4 Duurzame innovatieve experimenten

De meest gevarieerde groep van Chw-projecten zijn de duurzame innovatieve experimenten buiten het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Dat experiment komt in hoofdstuk 5 en 6 aan bod. Dit hoofdstuk 4 gaat over 88 experimenten met nieuwe technieken, duurzaam bouwen en vermindering van regels en procedures. In geen enkele categorie van experimenten is een zo groot aandeel (50%) echt in uitvoering. Elk experiment heeft een onderscheidend eigen verhaal. Het maakt immers uit of een nieuwe storttechniek centraal staat of vereenvoudigde vergunningverlening, of het gaat om de verbreding van de verantwoordelijkheid van architecten of om een stimulans om te verduurzamen.

Enkele experimenten staan aan de frontlinie van nieuwe regelgeving. Denk aan de toepassing van een verlaagde energieprestatiecoëfficiënt (EPC), kwaliteitsborging in de bouw, of het vergunningvrij plaatsen van zonnepanelen en regels over de slagschaduw van windturbines. Andere projecten zijn vooral aangenaam opwekkend, zoals over ecodorpen, een solarpark, of de verduurzaming van een heel eiland. Het voorbeeld Ameland-Westgat is uitvoerig beschreven. Het experiment laat zien hoe coulant bij de toepassing van een strenge milieuregel de prikkel vormt voor brede verduurzaming.

Dit hoofdstuk geeft een inzicht in het brede spectrum van de duurzame innovatieve experimenten.

Breed spectrum

Afdeling 2 van de Chw maakt duurzame innovatieve experimenten mogelijk, waarin met toestemming kan worden afgeweken van de wettelijke bepalingen uit een groot aantal met name genoemde wetten. De toestemming geldt voor een beperkte periode en om in aanmerking te komen voor aanwijzing moet het experiment bijdragen aan duurzame ontwikkeling en innovatief zijn of de economische structuur versterken. Onder deze condities vallen tal van onderwerpen.

4.1 Stand van zaken

4.1.1 Instroom door de jaren heen

Van de 281 duurzame innovatieve projecten experimenteren 193 projecten met de verbrede reikwijdte. De Voortgangsrapportage wijdt aan deze vorm twee afzonderlijke hoofdstukken: voor projecten (hoofdstuk 5) en voor het hele gemeentelijke grondgebied (hoofdstuk 6). De overige 88 duurzaam innovatieve experimenten bestrijken een breed spectrum. Dit hoofdstuk richt zich op deze 88 projecten. Ze zijn in de vorige Voortgangsrapportages ingedeeld in: nieuwe technieken, duurzaam bouwen en experimenten die regels en procedures verminderen of aanpassen.

De tabel 14 geeft het overzicht van de 88 projecten met een duurzaam innovatief experiment (buiten de bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte) naar het jaar van aanwijzing.

Tabel 14 Duurzame innovatieve projecten (niet met verbrede reikwijdte) – jaar van aanwijzing.

Jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	Totaal projecten
Nieuwe technieken	1	4	3			1	1					10
Duurzaam bouwen	1	1	2			2	1		1	4	3	15
Regels en procedures	5	1	3	10	6	8	5	1	3	2	7	51
Eén aspect of flexibel plan	1			4	4						3	12
TOTAAL	8	6	8	14	10	11	7	1	4	6	13	88

* Tot en met de 19e tranche en 5e Regeling van de Minister van BZK

De aanmelding van projecten loopt gestaag door met een piek in 2020

4.1.2 Voortgang

Tabel 15 geeft de voortgang van de projecten weer. De helft van de projecten is in uitvoering. Bijna een kwart is in voorbereiding en ook bijna een kwart van de projecten is beëindigd. Projecten worden als beëindigd aangegeven als het project gerealiseerd is

zonder gebruik te maken van de Chw. In een aantal gevallen is de wet aangepast zodat de Chw niet meer nodig is en een aantal projecten is om andere redenen gestopt. Bij vier projecten wordt de Chw achter de hand gehouden.

In de volgende paragrafen is voor elk van de groepen met duurzame innovatieve experimenten de voortgang in de verslagperiode vermeld.

Tabel 15 Stand van zaken van de duurzaam innovatieve projecten (niet – verbrede reikwijdte)*.

Stand van zaken	In uitvoering	In voorbereiding	Chw achter de hand	Beëindigd	Totaal
Nieuwe technieken	4		1	5	10
Duurzaam bouwen	7	4		4	15
Regels en procedures	29	12	3	7	51
Eén aspect of flexibel plan	4	3		5	12
TOTAAL	44	19	4	21	88

* Tot en met de 19e tranche en 5e Regeling van de Minister van BZK

4.2 Nieuwe technieken

In de verslagperiode zijn geen experimenten toegevoegd waarin een nieuwe techniek tot ontwikkeling komt. Bij de start van de Chw was de verwachting dat zich veel op technologische ontwikkeling gerichte projecten zouden aandienen. Dat is niet gebeurd. De projecten die nu in voorbereiding of net in de uitvoeringsfase zijn laten het volgende beeld zien.

4.2.1 Duurzaam stortbeheer

Op een drietal plekken vindt een experiment plaats met duurzaam stortbeheer. Van dit experiment worden niet eerder dan omstreeks 2025 de resultaten verwacht. In twee andere experimenten heeft de Chw geholpen bij de ontwikkeling van het plan, maar maakt de uiteindelijk gekozen oplossing geen gebruik van de experimenteerruimte van de Chw.

4.2.2 Solarpark Eerbeek

Het solarpark Eerbeek in de gemeente Brummen is van start gegaan om een experimentele zonnepanelen aan te brengen als afdekking van de voormalige vuilstort. In de vorige Voortgangsrapportage is de inhoudelijke switch vermeld naar een regulier zonnenveld op de met staalslakken afgedekte stort. De aanleg wordt verwacht in september 2020: ruim 6 ha met 15.600 zonnepanelen en een opgesteld vermogen van ruim 6 miljoen Wp en een opbrengstverwachting van 5,3 miljoen KWh per jaar. Voor deze aanpak is geen experimenteerruimte nodig. Wel heeft de Chw-status gezorgd voor extra aandacht en medewerking van het bevoegd gezag in de pilotfase. De projectleider signaleert echter dat de betreffende Omgevingsdienst weinig bekend was met de Chw.

4.2.3 Collectieve afvalwaterzuivering

Voor de collectieve afvalwaterzuivering van het glastuinbouwgebied in de gemeenten Zaltbommel en Maasdriel en in het gebied van het waterschap Rivierenland is een Chw-experiment aangevraagd om een collectieve zuivering toe te passen. De collectiviteit maakt een effectief inzamel- en zuiveringstelsel haalbaar. In de loop van het project is de meest gewenste techniek, met een filter de resten van de gewasbeschermingsmiddelen absorberen, niet haalbaar gebleken. Next best is een oxiderend filter, dat de resten afbreekt in kleinere componenten (metabolieten). Lozing daarvan op de Waal is toegestaan en levert geen gevaar voor de drinkwaterbereiding.

De Chw zou worden ingezet om de glastuinbouwbedrijven te verplichten om deel te nemen. Bij de voorbereiding van het project bleken alle bedrijven vrijwillig te willen meewerken. De Chw blijft daarom achter de hand, voor het geval individuele zuivering economisch aantrekkelijker wordt en bedrijven daartoe alsnog zouden willen overgaan.

Onderzocht is of een mogelijkheid bestond om de afvoerleiding voor het te zuiveren water in de aanleg te combineren met een CO₂-leiding. Die koppeling bracht echter de planning in gevaar en is om die reden losgelaten. Het aantal aan te sluiten bedrijven bedraagt 54 met in totaal 228 ha glas. Daarnaast is het plan om het afvalwater van een tiental niet aan te sluiten bedrijven ook naar de zuivering te brengen, echter niet per pijplijn, maar 'per as'. De aanleg vindt in 2020 plaats.

4.3 Duurzaam bouwen

De Duurzaam bouwen-projecten, die in ontwikkeling zijn in de verslagperiode, bestaan uit twee ecodorpen, tien gemeenten met een experiment met een verlaagde energieprestatiecoëfficiënt (EPC) van 0,2 en – nieuw toegevoegd – drie experimenten met een eis

van 0,9 voor de Milieuprestatie Gebouwen en GWW-werken (MPG). Over deze laatste groep is nog geen informatie opgevraagd omdat het experiment nog maar kort loopt. De experimenten met de verlaagde EPC zijn deels gecombineerd met het opstellen van een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte.

4.3.1 Ecodorpen

De twee ecodorpen in Boekel en Vlagtweede beschikken beide over een onherroepelijk bestemmingsplan. Daarmee is de juridische basis op orde voor de ontwikkeling van beide dorpen. Boekel ligt in de tijd wat voor op ecodorp Noordeland in Vlagtweede. Beide ecodorpen beschikken over een website waar de voortgang kan worden gevolgd. De realisatie kan geruime tijd duren – de ontwikkeling gaat bewust geleidelijk. In enkele jaren wordt de woongemeenschap opgebouwd met ecowoningen en zelfvoorziening, waar dat mogelijk is. Bij de zelfvoorziening noemen de ecodorpen de voedselvoorziening, energie en waterzuivering.

4.3.2 Verlaging energieprestatiecoëfficiënt (EPC)

In tien gemeenten is het experiment met de verlaagde EPC van 0,2 van toepassing. Het gaat om de gemeenten Amsterdam, Enschede en Zaanstad, waar het experiment in de hele gemeente geldt, en om de gemeenten Harderwijk en Leusden waar het experiment wordt gecombineerd met een gemeentebreed experiment voor het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Daarnaast koppelen vijf gemeenten het EPC-experiment aan het opstellen van een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte in een projectgebied. Tabel 16 bevat – voor zover bekend – de aantallen vergunningen, c.q. woningen waarop het experiment is toegepast of waar de toepassing nog gaat plaatsvinden.

Tabel 16 Aantallen vergunningen c.q. woningen met een EPC van 0,2

Gemeente	Aantal vergunningen	Aantal woningen
Amsterdam	256	
Enschede	116	
Zaanstad	79	1766
Leusden		120
Harderwijk		160
Binckhorst Den Haag		Aanvraag voor > 3.000

De gemeente Amsterdam noemt de aanscherping van de EPC uitvoerbaar. In enkele gevallen wordt een beroep gedaan op gelijkwaardigheid. Harderwijk meldt dat een aantal eigenaren opzag tegen de kosten van extra duurzaamheidsmaatregelen, dat meestal is gekozen voor het plaatsen van extra zonnepanelen en

dat een aantal eigenaren 'als er dan toch moet worden geïnvesteerd in energiemaatregelen' nog een stap verder gaat en helemaal energieneutraal wil zijn. De gemeente Enschede signaleert een onduidelijkheid bij de berekening bij toepassing van een warmtenet. De eis moet gelijkwaardig omlaaggaan. Zaanstad

Gemeente Westerkwartier, Woongebied Oostergast in Zuidhorn, Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte en een EPC van 0,2

behaalt goede resultaten. Bij hoogbouw blijkt het soms lastig om te voldoen aan de 1^e traps-eis, dat EPC zonder gebiedsmaatregelen moet worden gehaald. Voor de Binckhorst in Den Haag blijkt de verlaagde EPC-norm een goede ingang om met initiatiefnemers in gesprek te gaan over de oplossingen die de gemeente voorstaat voor energie en warmte. De EPC-norm is echter niet voldoende, de gemeente bereid aanvullende plan- of beleidsregels voor om de gewenste oplossingen af te dwingen.

Diverse gemeenten stellen aan de orde dat het uitstel van de invoering van de Omgevingswet voor een gat zorgt, omdat de aanscherping van de EPC geldt tot eind 2020. De gemeenten willen niet tijdelijk terugvallen op een minder scherpe EPC. De gemeente Leusden meldt bovendien dat de BENG-norm onder de Omgevingswet minder streng uitvalt dan het Chw-experiment met de EPC van 0,2. Dat betekent volgens de gemeente dat onder de Omgevingswet generiek minder duurzame nieuwbouweisen gaan gelden dan nu in het experiment worden vereist. De gemeente Molenlanden heeft voor het project bedrijventerrein Betonson een EPC van nul in het plan opgenomen, maar de planvorming is nog niet zo ver dat dit op specifieke gevallen is toegepast.

4.4 Regels en procedures

De grootste groep van duurzame experimenten (buiten het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte) bestaat uit variaties op het afwijken en vereenvoudigen van bestaande regels en procedures. De groep bestaat uit clusters met dezelfde experimenteermogelijkheden in verschillende gemeenten en uit maatwerk met een aanpassing van de regelgeving voor één experiment (solitaire projecten).

4.4.1 Vermindering regeldruk bouwwerken (cluster)

Het experiment met de vermindering regeldruk (kleine bouwwerken) heeft toepassing gehad in negen gemeenten. Voor de meeste gemeenten kende het experiment een looptijd tot maart 2018. De gemeente Meierijstad/Schijndel is toen gestopt; de andere gemeenten hebben het experiment – al dan niet met een tijdelijke onderbreking voortgezet. Het aantal vergunningen dat onder de regeling in 2019 en soms ook in een deel van 2020 is verleend is in tabel 17 vermeld, inclusief het resultaat uit de vorige Voortgangsrapportage (2018). Het experiment houdt in dat de bouwkundige toets voor kleine bouwwerken niet wordt uitgevoerd. Volstaan wordt met de toets aan het bestemmingsplan en, indien van toepassing, de welstandstoets. Dit geeft enige vereenvoudiging van de procedure voor deze kleine bouwwerken.

Tabel 17 Aantal vergunningen in het experiment ‘vermindering regeldruk’ (opgave van de gemeenten).

Gemeente *	Aantal vergunningen	Aandeel van totaal aantal vergunningen
Almere	2017 148	2017 14%
	2018 108 (eerste helft)	2018 11% (ruim 50% van de aanvragen tot € 50.000)
Delft	2018 54	2018 Circa 10% van alle aanvragen
	2019 57	2019 610
	2020 30 (eerste helft)	2020 296 (eerste helft)
Eindhoven	2012 – 6 maart 2018 458	2012 – 2018 30,5% van de aanvragen tot € 50.000
	2019 53	2019 340 (met bouwkosten tussen € 5.000 en € 55.000)
Haarlemmermeer	2018 200	2018 circa 25%
	2019 247	2019 23%
	2020 86 (eerste kwartaal)	2020 29% (eerste kwartaal)
Hoogeveen	2018 circa 60	2018 circa 15%
	2019 ?	2019 circa 20%
Hulst	2018 50	2018 19,8%
	2019 46	2019 19,4%
Zoetermeer	-	2018 circa 20%
		2019 circa 25%

*De gemeente Haarlem houdt deze informatie niet bij

De aantallen vergunningen onder het experiment is binnen de gemeenten stabiel te noemen. De aantallen en aandelen in 2019 wijken binnen dezelfde gemeente weinig af van de aantallen en aandelen in 2018. Wel is enig verschil te zien in het aandeel tussen de deelnemende gemeenten onderling. In Delft ligt het percentage van de vergunningen dat onder het experiment valt met 10% lager uit dan in de andere gemeenten die vaak rond de 20% als uitkomst opgeven. De gemeenten melden weinig nieuwe inzichten ten opzichte van de voor- en nadelen die in de vorige Voortgangsrapportage zijn vermeld. Toen werd breed onderschreven dat het experiment versnelling oplevert en (wat) minder beslag legt op de personele capaciteit van de gemeente.

4.4.2 Keurmerkgarantiewoningen (cluster)

Van de vijf experimenten met kwaliteitsborging in de bouw waren vorig verslagjaar twee gemeenten (Den Haag en Rotterdam) gestopt omdat de resultaten van het experiment niet aan hun verwachtingen beantwoordden (zie Voortgangsrapportage 2017-2018, paragraaf 7.4). Het experiment legt de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de bouw bij de bouwverzekering en maakt voor de toetsing gebruik van waarborginstellingen. Ook Eindhoven en Sint Anthonis hebben twijfel geuit. De gemeente Sint Anthonis heeft nog een aantal projecten lopen en is inmiddels gestopt met het toevoegen van nieuwe bouwprojecten. Als nieuwe inzichten meldt de gemeente dat de fors gestegen kosten van toezicht weinig hoopgevend zijn en dat de gereedmelding van de kwaliteitsborger

met grote regelmaat pas 3 tot 6 maanden na het gereedkomen van het bouwwerk beschikbaar komt. De gemeente Eindhoven zet het experiment niet stil, maar constateert dat ondanks een flinke legeskorting niet of nauwelijks interesse blijkt te bestaan voor deze vorm van kwaliteitsborging.

De gemeente Delft heeft zich al eerder positief uitgelaten over de verschuiving van de verantwoordelijkheid naar opdrachtgever / vergunninghouder en wil zich inzetten voor het helpen ontwikkelen van een goede aanpak. Cobouw⁷ beschrijft in een interview de aanpak in deze gemeente en citeert het motto van Delft: ‘Wij maken bouwen mogelijk, maar bouwen is nadrukkelijk uw eigen verantwoordelijkheid: high trust, high penalty.’ De gemeente legt de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit en veiligheid van gebouwen bij de opdrachtgever / vergunninghouder. Die moet zorgen voor de borging van de kwaliteit – niet de aannemer en zeker niet de gemeente. Deze aanpak is geen eigen uitvinding, zo staat het in de huidige wet, aldus het interview. Het artikel stelt dat de nieuwe Wet kwaliteitsborging geen nieuwe aanpak invoert, wel wordt de toedeling van verantwoordelijkheden duidelijker en dwingender. Een belangrijk winstpunt van het ‘terugduwen’ van de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van gemeente naar opdrachtgever is dat fouten worden voorkomen of eerder worden ontdekt. Dat spaart kosten en levert tijdswinst op. De gemeente signaleert belangstelling voor haar aanpak van andere gemeenten en ook vanuit het buitenland.

⁷ Interview in Cobouw van 3 maart 2020 met Wim Kruf van Bouw- en Woningtoezicht in de gemeente Delft, onder de titel ‘Te korte heipalen? Niet ons probleem. Dan maar een verdieping minder’

Inzichten van de gemeente Delft op basis van het Chw-experiment Keurmerkgarantiewoningen

- Uit evaluaties blijkt dat aannemers hun (specialistische) onderaannemers niet controleren. Aannemers leunen op de gemeente: ze verwachten dat de toezichthouder hun wijst op gemaakte bouwfouten.
- Als de opdrachtgever / vergunninghouder zich wel verantwoordelijk weet, kunnen aannemers en adviseurs zich voor fouten niet verschuilen achter een oordeel van de gemeente. Ze moeten immers direct bij de opdrachtgever zijn.
- Opdrachtgevers / vergunninghouders (de bouwende partij) die verantwoordelijkheid voelen en nemen voor het tegengaan van bouwfouten zullen zich vaker laten bijstaan door een deskundige partij.
- De financiële druk die uitgaat van de inschakeling van de kwaliteitsborger maakt dat bouwfouten sneller worden hersteld, ook fouten die niet direct voortkomen uit het Bouwbesluit.

4.4.3 Zonnevelden (cluster)

De Chw kent een experiment toe aan zeven gemeenten (Leeuwarden, Ooststellingwerf, Weststellingwerf, Heerhugowaard, Hoorn, Koggenland en Peel en Maas) voor het vergunningvrij realiseren van zonnevelden door de toestemming, inclusief regels van welstand, in het bestemmingsplan op te nemen. Aanvankelijk betrof het een tijdelijke toestemming voor 15 jaar. Dit is op verzoek van de gemeenten verlengd tot 30 jaar, waardoor een betere aansluiting wordt gevonden met de technische levensduur van de panelen. De provincie Groningen neemt aan het experiment deel om aandacht te vragen voor de integrale afweging, waarbij de landschappelijke inpassing, ecologie, participatie, netinpassing, werkgelegenheid etc. worden betrokken. De provincie heeft de gemeenten willen aanzetten tot het ontwikkelen van een eigen gemeentelijke visie op zonne-energie. De meeste Groningse gemeenten beschikken daar inmiddels over. De provincie is nog steeds bezorgd dat een makkelijke ruimtelijke procedure de integraliteit onder druk zet en vooral in het voordeel is van de ontwikkelaar.

De gemeente Heerhugowaard en vooral de drie Friese gemeenten hebben inmiddels samen ruim 60 ha zonneveld gerealiseerd. De gemeenten bereiden plannen voor, voor nog enkele tientallen hectaren. De stedelijke gemeente Hoorn heeft vrijwel geen ruimte voor zonnevelden, in Koggenland is een veld vergund en een in voorbereiding. In Peel en Maas valt het experiment samen met de voorbereiding van een gemeentebreed bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Over de zonnevelden is geen voortgang gemeld.

Voor het verlenen van toestemming voor de zonnevelden maken de gemeenten deels gebruik van de Chw, deels wordt de reguliere weg bewandeld via het verlenen van een omgevingsvergunning. Een gemeente meldt de ontwikkelaars aan een Bibob-toets te willen onderwerpen. Daarvoor bestaat (mogelijk) geen wettelijke basis als de aanleg vergunningvrij is, zoals binnen het Chw-experiment. Diverse gemeenten stellen voor toekomstige zonnevelden later

een besluit te nemen of de route via de Chw wordt gevolgd of toestemming wordt afgewogen via een vergunning. Dat hangt onder meer van de specifieke situatie af. De gemeente Leeuwarden gaat door met het experiment en past haar bestemmingsplan 'Plan voor de zon' aan op de verlengde termijn van de Chw (tijdelijke toestemming voor 30 jaar).

4.4.4 Windparken (cluster)

De gemeente Oss wil op het bedrijventerrein Elzenburg-De Geer een tijdelijk windpark realiseren. De Gemeenteraad heeft het bestemmingsplan na een zorgvuldig traject met milieueffectrapportage unaniem vastgesteld. De vergunningen zijn verleend. Toch is het project nog niet gerealiseerd. Tegen het plan is beroep aangetekend en de gemeente wacht al langer dan de maximale termijn van zes maanden op een uitspraak van de Raad van State. Hierdoor kunnen de vervolgstappen niet worden gezet en laat de uitvoering op zich wachten. Een bijkomend punt is de onzekerheid over de termijn waarop wel een uitspraak tegemoet kan worden gezien. Als een datum zou worden afgegeven, dan kunnen de betrokken partijen zich daarop instellen en daarnaar handelen.

Binnen het experiment heeft de provincie Groningen concentratiegebieden voor windturbines mogelijk gemaakt met een voorlopige bestemming. Voor twee windparken is een andere procedure gevolgd. Deze zijn vergund met een omgevingsvergunning in afwijking van het bestemmingsplan. De provincie wil beide parken consolideren in een inpassingsplan met een voorlopige bestemming. De provincie meldt geen nieuwe inzichten in aanvulling op de vermelding in de vorige Voortgangsrapportage.

4.4.5 Slagschaduw windturbines Oosterwold

De nieuwe woonwijk Oosterwold in de gemeenten Almere en Zeewolde wordt ontwikkeld volgens het principe van de doe-het-zelf gebiedsontwikkeling (zie ook de Voortgangsrapportage 2017-2018). Bij de uitvoering is een vraagstuk opgekomen over woningbouw in het gebied waar slagschaduw van nieuw te bouwen windturbines kan optreden. De gemeente Almere is met hulp van de Chw op zoek gegaan naar een maatwerkoplossing. Die is gevonden in een experimentele ontwerp-Beleidsregel slagschaduw Oosterwold. Deze beleidsregel vervangt de landelijke normering voor slagschaduw uit artikel 3.12 van de Activiteitenregeling milieubeheer. De beleidsregel maakt maatregelen mogelijk aan slagschaduwgevoelige objecten (de te bouwen huizen), waardoor stilstand van de windturbines niet of nauwelijks nodig is.

De ontwerp beleidsregel bevat:

- Een lijn op de kaart, waarbinnen slagschaduwonderzoek verplicht is.
- Een palet aan keuzemogelijkheden om de gevolgen van de slagschaduw weg te nemen en te voldoen aan de regeling zoals: bomen/beplanting, gunstige oriëntatie gebouw en ramen, toepassen en gunstig situeren blinde gevel, gunstige indeling gebouw of terrein, afscherming door vaste objecten, afscherming

door volledig lichtdichte rolluiken, draaibare raamluiken of zonwering.

- De maatregelen kunnen worden gebaseerd op metingen van de gevelopeningen in plaats van de hele gevel.

4.4.6 Ameland-Westgat

Het mijnplatform Ameland-Westgat krijgt zijn energie van een gasturbine, die met de uitstoot van stikstofoxide niet meer voldoet aan de aangescherpte eisen van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Ombouw van de turbine was een optie, maar veel interessanter is de elektrificatie van het platform. Dan gaan de emissies van kooldioxide en stikstofoxiden veel meer omlaag én kan het eiland Ameland meeliften en omschakelen op een duurzame energievoorziening. Deze duurzame oplossing vraagt meer investeringen én vergt meer tijd. Met de Chw is uitstel verkregen van het voldoen aan het Activiteitenbesluit. Paragraaf 4.5.1 gaat dieper in op dit project.

4.4.7 Onlosmakelijke activiteiten

De gemeente Bergen op Zoom heeft in een experiment de vergunningen voor bouwen en voor de milieuvriendelijkheid van elkaar losgemaakt. De gedachte achter het experiment is dat het bouwen sneller kan plaatsvinden. Dat biedt voordelen aan de initiatiefnemer. Voorwaarde is dat in het voortraject een goede afstemming plaatsvindt tussen bouwen en milieu. Sluistuk is toezicht achteraf.

De gemeente heeft het experiment in vier gevallen toegepast en is daar nu mee gestopt. De gemeente acht het aantal gevallen wat klein om harde uitspraken te doen. Toch zet de gemeente vraagtekens bij de vermeende tijdswinst. De afstemming in de planfase tussen milieu en bouwen vergt ook tijd. En als de afstemming niet goed plaatsvindt, is reparatie achteraf nodig met alle gevolgen voor tijd en budget.

Inzichten van de gemeente Bergen op Zoom op basis van het Chw-experiment Onlosmakelijke activiteiten

- In een van de vier cases bleek, bij het in gebruik nemen van het pand, de aanvraag voor een omgevingsvergunning milieu nog niet op een juiste wijze te zijn ingediend. Men had een melding activiteitenbesluit ingediend en was het pand gaan gebruiken. Inmiddels is via een handhavingstraject een omgevingsvergunning milieu tot stand gekomen.
- De ont koppeling is maar in een beperkt aantal gevallen toegepast. Eigenlijk te weinig om een goed beeld te krijgen. Bedrijven zijn er blij mee omdat ze niet hoeven te wachten met bouwen op het milieudeel en zo vaart kunnen maken. De zorgvuldigheid weegt wat de gemeente betreft niet op tegen de snelheid.
- Er zit een duidelijke meerwaarde in de afstemming tussen bouwen en milieu. Te meer omdat er soms eisen zijn vanuit de milieuwetgeving die van invloed zijn op het bouwwerk. Door het samen te laten lopen

kan hierop worden geanticipeerd. Hiermee wordt voorkomen dat het eerder vergunde bouwwerk moet worden aangepast.

- De gemeente stelt tot slot dat de onlosmakelijke samenhang onder de Omgevingswet niet meer terugkomt. Nederland kan volop experimenteren, zoals Bergen op Zoom al onder de Chw heeft gedaan.

4.4.8 Architect aan zet

De gemeente Rotterdam heeft onder de titel Architect aan zet een experiment uitgevoerd en afgerond. In dit experiment wordt een huis (of een beperkter bouwwerk) zonder vergunning gebouwd, onder de voorwaarde dat een gekwalificeerde architect zich verantwoordelijk weet voor de bouwkundige toetsing. Rotterdam heeft het experiment geëvalueerd (zie de vorige Voortgangsrapportage) en heeft verzocht om het experiment te kunnen voortzetten. Het ministerie is bereid opnieuw experimenteerruimte te verlenen. Het College van burgemeester en wethouders van Rotterdam heeft een ontwerpverordening aan de Gemeenteraad aangeboden met de spelregels. Beoogde start van het vervolg is in september 2020.

4.5 De toepassing in

4.5.1 Ameland-Westgat: Groot gevolg van kleine afwijking van regels⁸

Ameland en NAM zijn al jaren met elkaar verbonden. Sinds de jaren tachtig heeft NAM op korte afstand van de kust een heel zichtbaar platform voor de winning van gas in gebruik: Ameland-Westgat. Ook heeft NAM op het eiland zelf een productielocatie. NAM wordt als goede gast aan de Amelandse tafel gezien en als een stabiele werkgever. Eilanders zijn gesteld op hun zelfstandigheid – ook met energie. Sterker nog: Ameland wil niet alleen in de eigen energiebehoefte voorzien, het eiland wil vooroplopen in de energietransitie. Het project Ameland-Westgat brengt een en ander bij elkaar: NAM kan op duurzame wijze gas winnen én Ameland vooruithelpen met verduurzaming. De lessen die daarbij worden geleerd zijn in heel Nederland toepasbaar.

Noodzaak tot vernieuwing

Voor de gaswinning in de Waddenzee is een turbine nodig, die nu wordt aangedreven met het zelf gewonnen gas. De oude installatie uit de jaren tachtig voldoet niet langer aan het Activiteitenbesluit. De uitstoot van verbrandingsgassen (stikstofoxiden) is te hoog. NAM bezint zich op mogelijke aanpassingen. Het aanbrengen van een filter voor de stikstofoxiden vergt de laagste investering. Elektrificatie is een andere optie. Dan ligt de investering echter wel een factor vijf hoger. Bovendien is dat technisch complexer en neemt het ombouwen meer tijd in beslag. Meer tijd dan het Activiteitenbesluit toestaat.

⁸ Informatie verkregen van Luc van Tiggelen (gemeente Ameland) en Martijn Kleverlaan (NAM)

Gas tot 2035

De NAM wint sinds omstreeks 1980 gas bij Ameland. Het gas wordt uit de ondergrond gehaald en met een compressor naar het vasteland getransporteerd. Daar wordt het gas gezuiverd en geschikt gemaakt als standaard Nederlands aardgas. De omvang die op Ameland wordt gewonnen is voldoende voor bijvoorbeeld alle huishoudens in de provincie Friesland. Rond 2035 is het gas op en wordt Ameland-Westgat gesloten.

De verrassende keuze

De keuze voor het snel aanpassen van de gasturbine ligt voor de hand: goedkoper, makkelijker en binnen de tijd te realiseren. Toch wordt een andere conclusie getrokken: elektrificatie. Verrassend? Ja, maar de basis voor deze keuze is al lang geleden gelegd.

In 2007 sluiten de gemeente Ameland en diverse andere partijen, waaronder NAM, het convenant Duurzaam Ameland. Daarin leggen de partners vast samen te werken aan een duurzaam Ameland. Allerlei projecten komen sindsdien van de grond. Uit deze intensieve samenwerking komt ook de keuze voor de elektrificatie voort.

De keuze voor elektrificatie is alleen mogelijk door met de Chw tijd te kopen. De elektrificatie vergt immers meer tijd dan het Activiteitenbesluit toestaat. De Chw staat met een duurzaam innovatief experiment een afwijking toe van de termijn. NAM krijgt twee jaar extra om het hele traject rond te maken. En dat gaat lukken. De elektriciteitskabel over het eiland is als eerste gelegd, de kabel over het strand en door zee naar het platform volgt daarna en als laatste komt de elektrische aandrijving op het platform zelf in 2021 gereed. De oude gasturbine stoot dan geen stikstofoxiden meer uit en de verbranding van het ongezuiverde aardgas stopt. Daarvoor in de plaats komt het opwekken van de benodigde elektriciteit. De balans wordt voor het milieu nog gunstiger als die stroom duurzaam wordt opgewekt.

Van dromen naar realiteit

Wat zou het mooi zijn als de elektriciteit voor de turbine op Ameland-Westgat geheel duurzaam kan worden opgewekt op Ameland zelf. Als NAM rond 2035 de gaswinning stopt, blijft dan ook nog eens een geheel zelfvoorzienend eiland over. Een mooier afscheidscadeau kan een jarenlange gast nauwelijks geven.

Wat betreft het vermogen klopt de som: het platform heeft 8 MW nodig. De behoefte van het eiland heeft dezelfde orde van grootte. Maar er is een belangrijk verschil. Het platform vraagt een continu vermogen; op het eiland wisselt het verbruik in de tijd. Een studie heeft verder uitgewezen dat het op Ameland aan ruimte ontbreekt voor zoveel continue duurzame opwek. Autarkie is niet verstandig, gemiddeld energieneutraal is op termijn wel haalbaar. De kabel naar het land blijft nodig.

Deze realiteit is aantrekkelijk genoeg. NAM jaagt, samen met de partners in Duurzaam Ameland, de duurzame opwek aan. Neemt net wat meer risico in nieuwe ontwikkelingen, neemt de duurzaam opgewekte stroom af en geeft met de elektrificatie het goede voorbeeld. Dat voorbeeld inspireert. Inwoners, bedrijven en gasten op het eiland worden door de duurzame ambities en daden aangestoken. De installateurs willen bijvoorbeeld een bijdrage leveren door de huishoudens te bedienen met duurzame installaties achter de voordeur.

Projecten Duurzaam Ameland

- Het eerste grote zonnenveld van Nederland met 23.000 zonnepanelen
- Energiezuinige vogelvriendelijke groene verlichting in het buitengebied en op afstand dimbare energiezuinige straatverlichting in de dorpen
- Verspreid geplaatste brandstofcellen voor als de duurzame opwek van elektriciteit even wat minder is
- Warmtekrachtkoppeling voor onder meer het zwembad: slim gebruik van de restwarmte
- Experiment met een onderwatervlieger (getijdenenergie)
- Autobussen op aardgas en elektrische bussen
- Een experiment op consumentenschaal (14 woningen) voor het bijmengen van waterstof in aardgas
- Circa 140 woningen voorzien van hybride warmtepompen

De rol van NAM

NAM is een onderneming met winstoogmerk. De duurzame gaswinning is dan ook geen liefdadigheid, eerder goed begrepen eigenbelang. De elektrificatie sluit aan bij de doelstellingen in het Klimaatakkoord. De kennis die op Ameland-Westgat wordt opgedaan is elders toepasbaar. NAM is ervan overtuigd dat gas nog lang deel blijft uitmaken van de energiemix en dat lokaal gewonnen gas in diverse opzichten beter scoort dan import. Offshore zijn in de toekomst winlocaties beschikbaar, waar de nieuwe kennis kan worden ingezet. Verantwoord ondernemen brengt verder met zich mee dat ook de lokale gemeenschap belang heeft bij de activiteit. Op Ameland ligt de inbreng van NAM dicht bij de eigen business. Duurzaam Ameland sluit aan bij de activiteiten als energiebedrijf. Dat maakt de samenwerking extra waardevol.

De rol van de Chw

Op de keper beschouwd is de rol van de Chw heel klein, maar toch cruciaal. Alleen door wat meer tijd te geven om aan het Activiteitenbesluit te voldoen, kan de verduurzaming van het platform plaatsvinden met haar stimulerende werking op de verduurzaming van Ameland. Met recht kan gesteld worden dat een kleine afwijking van de regelgeving goed uitpakt voor het milieu op korte en lange termijn. De uitstoot aan verbrandingsgassen neemt direct af en de verduurzaming van het eiland Ameland krijgt een boost.

Gemeente Ameland, Ameland-Westgat mijnbouwplatform, Innovatief experiment

Koploper Duurzaam Ameland

De partijen in het convenant Duurzaam Ameland willen graag stappen maken op het eiland zelf. De lessen die worden geleerd over het duurzame energiesysteem zijn echter ook elders toepasbaar. De deelnemers aan het convenant zien de overdracht van kennis over de verduurzaming van het energiesysteem als onderdeel van de rol van koploper. Die overdracht vindt plaats. Het rapport *Handreiking Systeemintegratie Energie in Nederland* (Stichting Energiedialoog Nederland, september 2020) analyseert de wijze van organisatie en besluitvorming van Duurzaam Ameland. Het rapport stelt dat de aanpak begon met een visionaire burgemeester die samen met marktpartijen aan de slag ging. De deelnemende partners bespreken opties, dilemma's, belangen en keuzen gezamenlijk en streven naar consensus. De partners besluiten vervolgens intern of ze het project al dan niet doorzetten, mede op basis van de gezamenlijk gemaakte afspraken. Het blijkt dat de businesscase van projecten, die ieder apart niet haalbaar zijn, door koppeling toch positief kunnen uitpakken.

Gemeente Dordrecht, DistriPark (Dordtse Kil IV), Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

5 Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte – projecten

De massale belangstelling voor het experiment met het 'bestemmingsplan met verbrede reikwijdte' is te verklaren uit de komst van de Omgevingswet. Het experiment opent de weg naar het omgevingsplan uit die nieuwe wet. De teller staat op 193 projecten en het aantal blijft oplopen. Dit hoofdstuk 5 behandelt de 157 toepassingen in een beperkt projectgebied; hoofdstuk 6 gaat over de gemeente-dekkende versie van het experiment in 36 gemeenten. Het bestemmingsplan verbrede reikwijdte wordt in 14 gemeenten aangevuld met het bestemmingsplan-plus (zie ook hoofdstuk 3 en bijlage 2). Ook andere experimenten (zoals over kostenverhaal, verlagen van de EPC) worden aan de verbrede reikwijdte gekoppeld.

Het experiment is in 2014 gestart. Inmiddels is voor 43 projecten de concrete toepassing bepaald in onherroepelijke, vastgestelde of ontwerpbestemmingsplannen. Een golf van 74 plannen in voorbereiding is in aantocht. Aan het slot van dit hoofdstuk zijn drie voorbeelden gegeven van een heel gerichte toepassing met een kleine toevoeging aan de reguliere planopzet (Distripark Dordrecht, Leisuregebied Binnentuin Rucphen) tot een arbeidsintensieve benadering vanuit de actuele, digitale plankaart (buitengebied Rijssen-Holten). Zie verder paragraaf 3.3.1 voor de gecombineerde toepassing van de verbrede reikwijdte in een ontwikkelingsgebied (Meppel Noordpoort).

Dit hoofdstuk geeft een scala aan ervaringen uit de toenemende pool aan experimenten. Een greep uit de opbrengst: de projectplanning – vaak meer tijd nodig want het gaat om complexe opgaven; de maatschappelijke doelen die worden nagestreefd – van landschappelijke en stedenbouwkundige

waarden tot woningbouw, klimaatadaptatie, participatie, gezondheid en nog veel meer; de inzet van de instrumenten van de verbrede reikwijdte – het volledige pallet wordt benut; de top drie – de verbreding van de reikwijdte, de toepassing van beleidsregels en kostenverhaal; de structuur van het plan – die krijgt in de helft van de gevallen extra aandacht en dat leidt tot verschillende nieuwe ideeën over de opzet; de balans tussen beschermen en benutten – die soms wordt gezocht in scheiden en soms in integreren; de eerste ervaringen met de uitvoering – positief over het opbouwen van expertise, zoals bij de afweging van vergunningaanvragen. Bijlage 3 geeft verdiepende overzichten.

Verbrede reikwijdte

Het experiment met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte houdt in dat de gemeenten extra instrumenten tot hun beschikking hebben ten opzichte van een regulier bestemmingsplan onder de Wet ruimtelijke ordening. Het plan kan hierdoor al wat lijken op het omgevingsplan dat onder de Omgevingswet de positie van het bestemmingsplan overneemt. De gemeenten die het experiment zijn aangegaan kunnen zowel een projectgebied met het verbrede instrumentarium ontwikkelen als voorsorteren op de werkwijze en aanpak van de Omgevingswet.

Gemeente Tilburg, Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis, Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

5.1 Stand van zaken

5.1.1 Instroom door de jaren heen

Sinds 2014 bestaat het experiment voor het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Zoals in tabel 18 valt te zien is de instroom van gebieden in de verslagperiode aanzienlijk. Ruim 40% van alle tot nu toe aangewezen experimenten is in 2019 of begin 2020 toegevoegd. Daarmee komt het totaal op 157.

Tabel 18 Bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte (naar jaar van aanwijzing).

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal projecten*
Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte	9	11	37	14	18	62*	6**	157

*Van deze 62 projecten zijn 14 in deze Voortgangsrapportage niet op voortgang onderzocht

**Idem voor de 6 projecten uit 2020

Merk op dat 42 aangewezen duurzame innovatieve experimenten vooral zijn gecombineerd met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Die samenloop betreft de toevoeging aan de gereedschapskist van de verbrede reikwijdte met regels voor kostenverhaal, voor het verleggen en vaststellen van schade, een EPC-norm van 0,2, een norm voor Milieuprestatie Gebouwen en GWW-werken (MPG) van ten hoogste 0,9. Bijlage 5 geeft aan voor welke projecten een combinatie geldt.

5.1.2 Voldoen aan de vereisten van de Chw

Om gebruik te kunnen maken van de Chw-regels van een duurzaam innovatief experiment geldt de voorwaarde dat een project moet bijdragen aan duurzame ontwikkeling. Bovendien moet het project ofwel bijdragen aan een innovatieve ontwikkeling ofwel aan het versterken van de economische structuur. De gemeenten met een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte beschrijven hoe hun plan een bijdrage levert aan duurzame ontwikkeling. Die beschrijvingen laten zien dat die bijdrage op heel verschillende wijzen kan worden geleverd. Bijlage 3 geeft (selectief) voorbeelden van de brede

onderbouwing van de bijdrage aan duurzame ontwikkeling. Daarbij worden uiteenlopende argumenten genoemd, deels direct gericht op duurzame maatregelen en op het actueel en toegespitst houden van de duurzaamheidsvereisten, deels op een samenhangende en toekomstbestendige planontwikkeling en tot slot ook gericht op sociale cohesie en participatie.

Van de 84 gemeenten die antwoord hebben gegeven op de vraag naar de aanwijzingsvereiste, zeggen 9 gemeenten alleen een innovatieve ontwikkeling na te streven, 9 gemeenten zetten alleen in op het versterken van de economische structuur en 66 gemeenten zeggen dat beide criteria op hun experiment van toepassing zijn. De plannen die ver in de procedure zijn voldoen volgens de respondenten vaker aan beide criteria (90%) dan de projecten die nog in voorbereiding zijn (70%).

5.1.3 M.e.r.

In totaal is aan 88 gemeenten met een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte gevraagd of zij een milieueffectrapportage uitvoeren voor hun bestemmingsplan. Daarvan stelt iets meer dan een derde (31 experimenten) een milieueffectrapportage uit te voeren. Zeventien gemeenten zeggen dat geen m.e.r.-plicht op het plan rust, drieëntwintig voeren een m.e.r.-beoordeling uit en voor zeventien projecten is nog niet voldoende naar de m.e.r.-plicht gekeken om hier een uitspraak over te kunnen doen. Eén gemeente zegt geen MER, maar een OER (Omgevings Effect Rapportage) uit te voeren.

5.1.4 Voortgang

De voortgang van de experimenten valt op te maken uit tabel 19. Daarin is de procedure opgedeeld in formele stappen. De projecten zijn naar het jaar van aanwijzing geordend.

Tabel 19 Overzicht stand van zaken van de bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte voor projecten naar jaar van aanwijzing.

Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte (7c)	Bp geheel of deels onherroepelijk	Bp vastgesteld	Ontwerp Bp	In voorbereiding	Chw achter de hand	Toepassing Chw beëindigd	Totaal
Aangewezen in 2014	5	1*		1**	2		9
Aangewezen in 2015	4	2		2	2	1	11
Aangewezen in 2016	9	2	4	14	3	5	37
Aangewezen in 2017	1	1	2	6		4	14
Aangewezen in 2018			3	7	6	2	18
Aangewezen in 2019 t/m 19 ^e tranche en 1 ^e regeling Min BZK	1	5	3	24	13	2	48
Projecten gestart tussen 14 okt 2019 en 5 maart 2020				20			20***
Totaal	20	11	12	74	26	14	157

*Binckhorst Den Haag heeft voor een deel van het plan een herstelbesluit in voorbereiding genomen

**Hembrugterrein Zaanstad is na vernietiging opnieuw in voorbereiding genomen

*** Van deze projecten is geen voortgangsinformatie opgevraagd – aangenomen is dat deze nog alle in voorbereiding zijn.

Overzicht

In hoofdlijn volgt de voortgang een normaal projectverloop. Het aantal projecten dat is vastgesteld of onherroepelijk is geworden stijgt immers van 22 projecten in het vorige verslagjaar naar 31 projecten op de peildatum van deze Voortgangsrapportage. Volgens verwachting zijn langer lopende projecten verder opgeschoten in de procedure. Van de projecten die in 2014 en 2015 zijn aangewezen als experiment is inmiddels 60% van de bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte vastgesteld of onherroepelijk. Voor de projecten die in 2018 en 2019 zijn aangewezen ligt dat percentage met 10% een stuk lager. Het aantal projecten dat een ontwerpbestemmingsplan met verbrede reikwijdte heeft uitgebracht steeg van 4 in de vorige verslagperiode naar 12 projecten nu. Door de instroom met nieuwe projecten is de

categorie 'in voorbereiding' toegenomen tot 74 projecten. Hierna wordt op de verschillende stadia van voortgang ingegaan.

Onherroepelijk

Aan het begin van de verslagperiode hadden twaalf projecten de status 'vastgesteld'. Tegen veel van de vaststellingsbesluiten is beroep aangetekend. Het is de plannen als volgt vergaan:

- In totaal zijn drie van de vastgestelde plannen zonder uitspraak in beroep onherroepelijk geworden: Bavoterrein in de gemeente Noordwijkerhout, Almere Centrum Weerwater (beide na intrekking beroep) en Business Centre Treepoort Zundert.
- Een plan is ongewijzigd uit de beroepsperiode gekomen en daarmee is het vastgestelde plan geheel onherroepelijk: Dorp Wijk aan Zee (Beverwijk, tevens bestemmingsplan-plus).

- Drie plannen zijn grotendeels in stand gebleven en op onderdelen vernietigd: Rijnhaven-Oost (Alphen aan den Rijn) – geen woningbouw toegestaan binnen de geurcontour; DistriPark (voorheen Bedrijventerrein Dordtse Kil IV) in Dordrecht – voor het vernietigde plandeel is een nieuw plan vastgesteld. Het project DistriPark Dordrecht komt in paragraaf 5.4.1 uitvoerig aan bod. Buitengebied Boekel is na de toepassing van de bestuurlijke lus aangepast en in de einduitspraak van de Raad van State zijn enkele onderdelen vernietigd.
- Voor de voormalige vliegbasis Twente in Enschede zijn verschillende deelplannen vastgesteld als bestemmingsplan-plus én verbrede reikwijdte. Vanwege de toepassing van het PAS (zie onder ontwikkelingsgebieden) heeft een deel van die plannen de eindstreep niet (volledig) gehaald. Daarvoor bereidt de gemeente nieuwe plannen voor, waarbij wederom wordt bezien of het instrumentarium van de Chw kan worden benut.
- Van de overige 4 is het Hembrugterrein in de gemeente Zaanstad vernietigd; de gemeente bereidt een nieuw plan voor. Voor de Binckhorst in Den Haag geldt een gewijzigde vaststelling (ex art. 6:19 Awb); dit besluit zal samen met het aanvankelijk vastgestelde bestemmingsplan nog in beroep worden beoordeeld. Inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk is gewijzigd vastgesteld na tussenuitspraak van de Raad van State. Voor Borsele Buitengebied is de uitspraak van de Raad van State uitgesteld vanwege Corona.
- Verder zijn er nog twee plannen onherroepelijk geworden. Spoorzone (Delft) was bij de vorige Voortgangsrapportage nog een ontwerpplan. Het vastgestelde plan is ongewijzigd uit de beroepsperiode gekomen. De Binnentuin Rucphen (Rucphen) is bij de 17^e tranche in 2019 bestemmingsplan met verbrede reikwijdte geworden en in september 2019 onherroepelijk geworden (zonder beroepsprocedure). Dit laatste plan wordt in paragraaf 5.4.2 nader besproken.

In totaal zijn elf plannen onherroepelijk geworden en waren al 9 plannen onherroepelijk zodat er totaal 20 plannen onherroepelijk zijn. De 9 plannen die al onherroepelijk waren zijn: Almere en Zeewolde: Oosterwold, Culemborg: Spoorzone, Weesp: Bloemendalerpolder, Beuningen: Gebied Laan 1945, Diemen: Bergwijkpark, Heeze-Leende: Locatieontwikkeling De Bulders, Best: Hoge Akker, Speelheide en De Leeuwerik, Gorinchem: Bedrijventerrein Grootte Haar, Maassluis: Bedrijventerrein De Kade.

Vastgesteld

Elf plannen hadden op de peildatum de status ‘vastgesteld’. De stand van zaken voor deze elf is als volgt:

- Voor acht vastgestelde plannen was op de sluitingsdatum van deze Voortgangsrapportage de beroepsprocedure nog niet afgerond: Buitengebied Borsele, Buitengebied Brielle en Westvoorne, Zandzoom (Heiloo), Automotive Campus Helmond, Retailpark Belvédère (Maastricht), Logistiek Park Moerdijk (inpassingsplan provincie Noord-Brabant), Galgeriet (Waterland) en Binckhorst (Den Haag). In dat laatste plan heeft de gemeente Den Haag naar aanleiding van ingestelde beroepen een herstelbesluit (ex art. 6:19 Awb) in gang gezet dat betrekking heeft op een deel van het vastgestelde plan.

- Van drie vastgestelde plannen is op de peildatum niet bekend of beroep is aangetekend: Kern Overschild (Midden-Groningen), Boezembocht – Veilingterrein (Rotterdam) en Spoorzone 013 (Tilburg).

Ontwerp

De vier plannen die de vorige verslagperiode in ontwerp waren vastgesteld zijn doorgeschoven naar de status vastgesteld of verder. Voor twaalf projecten is op de peildatum het plan in ontwerp vastgesteld. Dat geldt ook voor het omgevingsplan voor het buitengebied van Rijssen-Holten, waarop paragraaf 5.4.3 ingaat. Onder de ontwerpplannen zitten als uitersten in snelheid vier projecten die in 2016 zijn aangewezen en drie projecten met aanwijzing in 2019.

In voorbereiding

In de grote groep van 74 projecten waarvoor het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte in voorbereiding is zitten zowel 12 projecten die een voorontwerp gereed hebben als 20 projecten die nog maar heel kort voor de sluitingsdatum van deze Voortgangsrapportage zijn aangewezen. Eenderde van de totale categorie bestaat uit projecten die in 2017 of eerder zijn aangewezen voor de Chw. Daaronder zit ook het project Hembrugterrein in de gemeente Zaanstad (aangewezen in 2014) dat de hele plancyclus al heeft doorlopen en na vernietiging van het plan in beroep weer opnieuw een plan in voorbereiding heeft genomen.

Achter de hand en beëindigd

In de vorige Voortgangsrapportage (2017-2018) bleken zes gemeenten het instrumentarium van de verbrede reikwijdte vooralsnog achter de hand te houden (4 projecten) of het experiment niet verder door te gaan zetten (2 projecten). Dit aantal is in de verslagperiode toegenomen naar veertig projecten. In zesentwintig gemeenten wordt de verbrede reikwijdte vooralsnog niet toegepast. De gemeente houdt het instrumentarium achter de hand. Veertien respondenten melden dat de gemeente geheel afziet van het experiment met de verbrede reikwijdte.

De tabel 20 laat zien hoeveel projecten per jaargang besluiten de Chw achter de hand te houden of het experiment te beëindigen. Over de jaren heen is het aandeel ongeveer 30%. Dat geldt ook voor de zestien gemeenten die in 2019 zijn aangewezen. Deze gemeenten geven omstreeks een jaar na de aanwijzing te kennen het instrumentarium achter de hand te houden (veertien gemeenten) of geheel met het experiment te stoppen (twee gemeenten).

Van de veertig projecten die vooralsnog of voor altijd afzien van het toepassen van het experiment wordt in precies de helft van de gevallen vooruitgekeken naar de Omgevingswet. Deze gemeenten geven de voorkeur aan het direct opstellen van een omgevingsplan zonder tussenstap van een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Andere redenen om het experiment te stoppen of achter de hand te houden zijn capaciteitsgebrek, bezuiniging of veranderende prioriteitstelling. Enkele gemeenten willen eerst een

visie afronden, voordat het bestemmingsplan wordt aangepakt. Soms zijn specifieke inhoudelijke redenen aanwezig om het

opstellen van een plan uit te stellen (de stikstofproblematiek, een relevant nieuw initiatief in het plangebied).

Tabel 20 Overzicht stand van zaken van de bestemmingsplannen die de Chw achter de hand houden of het experiment hebben beëindigd.

Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte (7c)	Aantal aangewezen projecten	Chw achter de hand	Chw achter de hand en project gaat verder onder Omgevingswet	Experiment beëindigd	Experiment beëindigd en project gaat verder onder Omgevingswet	Totaal
Projecten gestart in 2014	9	2				2
Projecten gestart in 2015	11	2	1	1		4
Projecten gestart in 2016	37	1	2	2	3	8
Projecten gestart in 2017	14			2	2	4
Projecten gestart in 2018	18		4	1	1	6
Projecten gestart in 2019	48	7	7	2		16
Totaal	137	12	14	8	6	40

5.1.5 Volgens planning?

In hun planning zijn de projectleiders in veel gevallen ambitieuzer dan realistisch. Voor plannen in de eindfase lukt het vaak om het uitgestippelde tijdspad te volgen. De projecten in voorbereiding vergen meestal meer doorlooptijd dan de eigen projectplanning aangeeft. De tabel 21 geeft het overzicht.

Voor de projecten die achter lopen op de planning is gevraagd de oorzaak aan te geven. Dat zijn vaak meer dan een oorzaak per

project. De tabel 22 geeft de aangekruiste antwoorden. Bij de tabel moet bedacht worden dat het voor de projecten aan het einde van het plantraject maar om twee respondenten gaat en bij de projecten die nog bezig zijn met de planvorming om vijftig ingevulde vragenformulieren. Aan de projecten die hun planning wel kunnen vasthouden is niet gevraagd hoe zij dat voor elkaar hebben gekregen.

Tabel 21 Overzicht stand van zaken van de bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte voor projecten.

Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte (7c)	Bp geheel of deels onherroepelijk	Bp vastgesteld	Ontwerp Bp	In voorbereiding	Totaal
Vóór op de planning	0	0	0	0	0
Volgens planning	8	2	2	2	14
Achter op de planning	2	9	10	50	71
Niet ingevuld	1	0	0	2	3
Totaal	11	11	12	54	88

Tabel 22 Redenen voor achterstand in de planning bij bestemmingsplan met verbrede reikwijdte – projecten.

Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte (7c)	Bp geheel of deels onherroepelijk	Bp vastgesteld	Ontwerp Bp	In voorbereiding	Totaal
Aantal projecten met achterstand	2	9	10	50	71
De opgave is complex	2	6	9	42	59
Extra onderzoek	2	4	5	17	28
Tijdgebrek, organisatorische belemmeringen	0	1	4	18	23
Verkrijgen van intern draagvlak	1	2	2	15	20
Maken van bestuurlijke keuzen	0	1	3	18	22
Meer tijd besteed aan participatie + extern overleg	1	4	5	22	32
Leertraject kost extra tijd	2	3	8	21	34
Corona	0	1	3	18	22
Divers	1	2	2	21	26

Uit tabel 22 blijkt dat de complexiteit van de opgave vanuit de meest genoemde reden is voor het achterlopen op de planning. De opgave waar het project tegenaan loopt is voor ruim 80% van de gevallen ingewikkelder dan vooraf was ingeschat. Verder komen alle in de enquête meegegeven redenen voor. Veertig procent of meer van de respondenten verwijst naar het leertraject, extra tijd voor participatie en voor onderzoek. Daarbij is ook enige variatie te zien naar de fase waarin een project zit. De projecten in voorbereiding wijzen iets minder op extra onderzoek dan projecten die het (ontwerp)plan hebben afgerond. Projecten in voorbereiding wijzen vaker naar het leertraject (80%) dan projecten in een verdere fase (42%).

Onder de restcategorie (divers) wordt door projecten in alle fasen verwezen naar de onduidelijkheid over de aanpak van de stikstofproblematiek (9x). Voor het overige worden onder 'divers' punten genoemd die samenhangen met de inhoudelijke complexiteit (uitgangspunten formuleren is lastig, uitleg milieuregelgeving niet eenduidig, aanpak energietransitie is nieuw), andere keuzen tijdens het traject (plangebied vergroot, woningbouwopgave opgehoogd), organisatorische vraagstukken (interne organisatie is klein, de planning was niet goed genoeg doordacht, bestuurlijke wisseling, interne samenwerking is nieuw) of vragen over draagvlak en aanpak (contractvorming kost tijd, grondeigenaren willen niet meewerken aan het plan, gevoeligheden bij stakeholders).

5.2 Resultaten

Aan de projecten met ontwerp, vastgesteld of onherroepelijk (deel) plan is een aantal vragen gesteld over de inhoud van het plan. De navolgende resultaten hebben betrekking op 34 ingevulde vragenlijsten en de vragen over ervaringen met de uitvoering op 14 vragenlijsten.

In bijlage 3 is voor een aantal onderwerpen een uitgebreid overzicht van de antwoorden verstrekt.

5.2.1 Verbrede reikwijdte: maatschappelijke doelen

De verbrede reikwijdte van de Chw maakt het mogelijk om naast de goede ruimtelijke ordening ook regels in het bestemmingsplan op te nemen voor een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en goede omgevingskwaliteit. Over de toepassing van de verbrede reikwijdte zijn vragen gesteld aan vierendertig gemeenten waarvoor op de peildatum een ontwerpplan beschikbaar is of waarvoor het plan is vastgesteld of onherroepelijk is geworden. Gevraagd is voor welke brede maatschappelijke doelen zij de aan hun toegekende experimenteerruimte benutten. Uit de reacties blijkt een heel brede spreiding over inhoudelijke onderwerpen van toegespitst (aantal hectaren zonneveld) tot algemeen (gezondheid en veiligheid) en van benutten (landbouw, mobiliteit) tot beschermen (natuur en landschap).

Bijna alle gemeenten zetten in op het versterken van landschappelijke en stedenbouwkundige waarden, bijvoorbeeld door het gebruik van een open norm over welstand / beeldkwaliteit of het integreren van de kapverordening in het plan. Rond de helft van de gemeenten zet zich met het plan in voor woningbouw, klimaatadaptatie, gezondheid water, mobiliteit, natuur en verduurzaming van de woningbouw. Ook noemt de helft van de gemeente extra inzet op participatie. Bijlage 3 bevat een uitgebreider tabel met reacties en bevat voorbeelden die de

gemeenten geven bij de verbreding van de maatschappelijke doelen in hun bestemmingsplan.

5.2.2 Instrumenten van de verbrede reikwijdte

Het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte geeft op dertien punten de mogelijkheid een experiment uit te voeren. De vierendertig gemeenten die in de verslagperiode een bestemmingsplan verbrede reikwijdte onherroepelijk zagen

worden, een dergelijk plan hebben vastgesteld of een ontwerp hebben gepubliceerd hebben aangekruist welke delen van de experimenteermogelijkheden zij (gaan) benutten. Ook is gevraagd welk van deze mogelijkheden van doorslaggevend belang zijn voor het welslagen van hun plan. Bijlage 3 geeft een uitgebreider versie van de antwoorden.

Tabel 23 Toepassing van de experimenteermogelijkheden van artikel 7c Besluit uitvoering Chw

	Typering	Aantal keren toegepast (in 34 projecten)
1	Verbrede reikwijdte	29
2	Looptijd	29
3	Voorlopige bestemming	4
4	Verordeningen	16
5	Meldingsplicht	12
6/7	Beleidsregels	23
8	Planschade	7
9	RO-standaarden	20
10/ 11	Faseren kostenverhaal	17
12	Maatwerkregels	7
13	Delegatie	8
14	Bestemmingsplanactiviteit	19
15/16	Indieningvereisten	14

Alle experimenteermogelijkheden worden benut

Uit de antwoorden in tabel 23 blijkt dat de bestemmingsplannen het volledige palet aan mogelijkheden van het experiment met de verbrede reikwijdte benutten. De meeste plannen combineren in hun experiment diverse opties. Het gemiddelde per plan ligt op zes toepassingen van de in totaal dertien punten waarop in het experiment van het reguliere bestemmingsplan kan worden afgeweken. Eén plan (Delft – Spoorzone) gebruikt alleen de verlengde looptijd van het plan; het andere uiterste ligt bij de toepassing van elf opties in twee bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte (Bedrijventerrein Rijnhaven – Alphen aan den Rijn en Noordpoort – Meppel).

Top drie

De top drie van de toepassingen zijn: (1) de verbreding van regels stellen voor een ‘goede ruimtelijke ordening’ naar regels stellen voor een ‘veilige en gezonde fysieke leefomgeving en goede omgevingskwaliteit’, (2) de verlenging van de looptijd van 10 jaar naar 20 jaar en (3) het werken met beleidsregels waarin een open norm in het plan is gekoppeld aan gemeentelijke beleidsregels.

Tweederde of meer van de plannen benut deze top drie. Ook de meeste andere opties worden diverse keren toegepast. Gemeenten komen tot uiteenlopende combinaties. Ook de minder frequent toegepaste experimenteeruimte, zoals planschade, voorlopige bestemming, maatwerkregels en delegatie worden in verschillende plannen toegepast.

Van doorslaggevend belang

Om nog wat meer indruk te krijgen van de meerwaarde van de verschillende experimenteeropties is gevraagd welke onderdelen van het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte de respondenten van doorslaggevend belang achten voor het welslagen van hun plan. De 26 gemeenten, die een reactie hebben gegeven, wijzen gemiddeld twee van de experimenteermogelijkheden aan als doorslaggevend voor het welslagen van hun plan. Ook bij deze cruciaal geachte toepassingen valt de variatie in antwoorden op. Alleen de experimenteeropties voor planschade en delegatie worden geen enkele keer genoemd. Niet alle gemeenten onderbouwen het aanwijzen van de doorslaggevende experimenteeropties. De gemeenten die dat wel doen komen deels op hetzelfde uit, maar brengen ook nuances aan. Bijlage 3 geeft gebundeld meer zicht op de antwoorden.

Gemeente Sliedrecht, Watertorenterrein, Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

De naamgever van het experiment 'verbrede reikwijdte' wordt het meest genoemd. Hierdoor kan een breder scala aan onderwerpen in het bestemmingsplan worden geregeld, die een samenhangende ontwikkeling van het plangebied mogelijk maakt. Een gemeente noemt expliciet dat de vastlegging en waarborg in het plan bijdraagt aan het vertrouwen en draagvlak bij stakeholders. Op plek twee staat 'beleidsregels'. De flexibele sturing die daarmee kan worden verkregen staat veel gemeenten aan. Op de derde plek komt 'faseren van het kostenverhaal' dat past bij de globale opzet van diverse plannen. Bij de invulling van het plan op een later moment ontstaat immers pas goed inzicht in de financiële exploitatie.

5.2.3 Structuur van het plan

Gemeenten hanteren veelal een vast stramien voor hun reguliere bestemmingsplan. Het plangebied wordt ingedeeld aan de hand van enkel- en dubbelbestemmingen (zoals de enkelbestemming wonen, natuur, verkeer en de dubbelbestemming archeologische waarden) waarvoor specifieke planregels gelden. Een aantal gemeenten grijpt het experiment aan om een andere structuur uit te proberen. Het bestemmingsplan onder de Chw gebruiken zij als proef voor de structuur van het omgevingsplan onder de Omgevingswet. Voor 32 projecten is op deze vraag ingegaan. Daarvan zegt de helft wel en de andere helft geen extra aandacht te hebben besteed aan de structuur van het plan. Van de zestien projecten met extra aandacht voor de structuur zijn de meest in het oog springende keuzen en overwegingen in bijlage 3 opgenomen.

In diverse plannen vervalt het onderscheid in bestemmingen tussen de verschillende delen van het plangebied. Met één aanduiding voor het hele of grote delen van het plangebied wil de gemeente een flexibele en organische ontwikkeling mogelijk maken. Daarnaast hebben enkele gemeenten onderscheid aangebracht in een conserverend en een ontwikkelingsgericht concept en dat in één plan verwerkt. Een gemeente heeft veel werk gemaakt van de topografische ondergrond, een andere gemeente besteedt extra aandacht aan de koppeling van de regels aan de digitale kaartvlakken. Ook de doorwerking van gebiedsdoelen en de wijze van regulering krijgen aandacht.

5.2.4 Omgevingswet: beschermen en benutten

Bijna tachtig procent van de respondenten zegt in het plan extra aandacht te besteden aan de balans tussen beschermen en benutten. Het instrumentarium van de verbrede reikwijdte is daarvoor volgens diverse respondenten goed te gebruiken bij het realiseren van de balans.

Gepoogd is beter in beeld te brengen waarop de extra aandacht betrekking heeft. Daarbij lijken twee typen benaderingen voor te komen: in een aantal gevallen ligt het accent op scheiden en de grens markeren. In andere projecten wordt gepoogd het beschermen en benutten juist te integreren.

Scheiden en markeren

De eerste benadering komt voor in projecten waar aan initiatieven die gebruikruimte innemen grenzen moeten worden gesteld om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te beschermen. Hier lijkt de 'grensbewaking' tussen benutten en beschermen voorop te staan. Initiatieven en maatregelen worden toegestaan onder de voorwaarde dat de gevolgen binnen de perken blijven.

- Uitspraken van gemeenten waar de plussen en de minnen van elkaar zijn te (onder) scheiden:
- Het plan bevat een breed pallet aan kwalitatieve waarborgen waar ontwikkelingen aan worden getoetst.
- Een bedrijf moet voldoen aan een bepaalde normering van de omgevingskwaliteit.
- Het plan bevat extra maatregelen en regels om de leefomgevingskwaliteit te borgen en tegelijkertijd de vergunde rechten van de bedrijven te respecteren.
- Bij ons project spelen inderdaad de beide kanten van de medaille. Wij doen aan hinderbeperking en versterken natuur en recreatie.
- We hebben een mengpaneel ontwikkeld waarmee we de impact van de ene functie 'confronteren' met de andere gewenste functie en de omgeving.

Integreren en toevoegen

De tweede benadering gaat uit van een meer inclusieve benadering van een plan. De focus ligt niet op een grens, die niet mag worden overschreden en niet op een afrekening van plussen en minnen van de afzonderlijke bestanddelen. Het plan wordt ontwikkeld als geheel, waarbij het resultaat wordt beoordeeld op de balans tussen beschermen en benutten. De gebiedsambities staan voorop en niet de beoordeling van maatregelen en initiatieven. De sturing kan ook plaatsvinden door procesafspraken, die verzekeren dat alle stakeholders een aandeel in het plan kunnen hebben.

Uitspraken van gemeenten die een totaalbalans opmaken:

- Er wordt gebouwd, verder ontwikkeld en geïnnoveerd tot er een nieuwe groene stadswijk staat.
- We hebben een ruimtelijk kwaliteitsdocument opgesteld dat uitgangspunt vormt voor de ontwikkeling.
- Een daarvoor aangestelde dorpsbouwmeester gaat samen met de aanvrager en de omgeving de kwaliteit van de bouw en de leefomgeving waarborgen.
- Door te sturen op kwaliteit en doelen in plaats van op regels wordt de kwaliteit gewaarborgd en ontstaat ruimte voor ontwikkeling.
- Het plan biedt kaders voor wat kan, niet wat er precies komt. In plaats van allerlei eisen hebben we uitgebreide procesafspraken gemaakt – met als doel tot een ontwikkeling te komen waarmee iedereen tevreden is.
- Letterlijk alles is afgewogen zoals in een regulier plan: stedenbouw, verkeer, milieu enz. Extra is onderzoek naar het gebruik van restwarmte, wat kansen zijn voor ecologie in de nieuwe ontwikkeling en voor duurzaamheid in de nieuwe bebouwing.

- Het project voorziet in een sterke menging van functies. Door een goede combinatie van brongerichte, gebiedsgerichte en bouwkundige maatregelen wordt een grote menging van functies mogelijk zonder afbreuk aan de kwaliteit van de leefomgeving.

Instrumenten en werkwijze

Gemeenten stellen met het instrumentarium van de Chw extra mogelijkheden te verkrijgen voor het sturen op de balans.

Instrumenten die helpen bij het tot stand brengen van balans:

- Voor ruimtelijke kwaliteit hebben we beleidsregels opgenomen.
- We hebben een monitoringsysteem opgenomen in de regels van het plan. Als de vooraf gehaalde ambities niet worden gehaald kunnen we bijsturen, bijvoorbeeld door het aanpassen van beleidsregels.
- De afweging of een vergunning kan worden verleend is integraler dan voorheen, waarbij de omgevingsstafel een belangrijke rol speelt.
- Voor delen van het plangebied wordt gewerkt met de bestemmingsplanactiviteit op grond van de Chw. Voor het wijzigen van functies geldt een vergunningplicht. De omgevingsvergunning wordt alleen verleend als voldaan wordt aan milieu- en andere randvoorwaarden.
- De Chw kent een uitgebreider gereedschapskist dan een klassiek bestemmingsplan. We zijn op zoek gegaan naar regels op maat, waarmee de balans kan worden gevonden. Ook is een artikel over zorgplicht opgenomen.

Rechtszekerheid

De extra aandacht en de grotere gereedschapskist, die het experiment onder de Chw met zich meebrengt, lossen niet alle 'evenwichtsvragen' op. De ene gemeente constateert dat het werken met open normen en het bieden van maatwerk op gespannen voet kan staan met rechtszekerheid en voorspelbaarheid. Het is een zoektocht om een gezonde balans te vinden. Een andere gemeente spreekt van een grote conflictsituatie bij de gebiedstransformatie vanwege nabijgelegen te beschermen natuur. Een aantal gemeenten noemt het vinden van balans een leertraject. Zij gaan op zoek met bijvoorbeeld een leersessie 'denken vanuit integrale gebiedsontwikkeling' of met het ontwikkelen van spelregelkaarten onder het motto 'vastleggen wat moet, loslaten wat kan'. Ook met waarborgen in de aanpak kan de balans worden verkregen: het organiseren van participatie en planontwikkeling uitvoeren samen met betrokkenen. Andere gemeenten verwijzen naar voorafgaande visievorming al dan niet vastgelegd in een gebiedsvisie of omgevingsvisie. Daar is bepaald waar de balans ligt. Het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte geeft aan die balans invulling en uitwerking.

Een flink deel van de respondenten geeft een concreet antwoord op de vraag over balans tussen beschermen en benutten. Geen filosofie hoe balans wordt nagestreefd, maar door te beschrijven wat het plan inhoudt en te benoemen wat de uitkomst is van de afweging: de planelementen die samen het evenwicht vormen.

Onder de noemer van ‘rechtszekerheid’ heeft de Raad van State zich uitgesproken over een beroep tegen de toepassing van de bestemmingsplanactiviteit in het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het buitengebied van de gemeente Boekel. De indiener van het beroep vindt dat hiermee onvoldoende rechtszekerheid wordt geboden. De gemeenteraad van Boekel wil met de ‘open normen’ flexibiliteit bieden en aanpassingen kunnen doorvoeren als nieuwe inzichten daar aanleiding voor geven. De Raad van State oordeelt dat de gemeenteraad de experimenteeruimte van het bestemmingsplan verbrede reikwijdte mocht toepassen en ook op juiste wijze heeft benut.

Uit de uitspraak van de Raad van State over de toepassing van de bestemmingsplanactiviteit⁹.

“Het plan is een zogenoemd ‘bestemmingsplan met verbrede reikwijdte’ als bedoeld in artikel 7c van het Besluit uitvoering Chw. Het is een experimenteel plan, waarin vooruit wordt gelopen op de ruimere en flexibelere mogelijkheden die de Omgevingswet zal bieden. Op grond van artikel 7c, lid 14, van het Besluit uitvoering Chw is in het plan een vergunningstelsel opgenomen voor het aanvangen of wijzigen van gebruik van gronden of bouwwerken. Als een vergunning voor zo’n zogenoemde ‘bestemmingsplanactiviteit’ wordt aangevraagd, moet het bevoegd gezag aan de hand van diverse in het plan opgenomen voorwaarden nagaan of de activiteit kan worden vergund, waarbij vergunning moet worden verleend als de conclusie is dat aan de voorwaarden wordt voldaan. Deze zogenoemde ‘beoordelingsregels’ bevatten open normen die bepalen dat een belangenafweging moet plaatsvinden of die beoordelingsruimte bieden dan wel een combinatie van beide.

De Afdeling ziet geen aanleiding voor het oordeel dat de raad het plan vanwege het gebruik van deze open normen niet had mogen vaststellen. De Afdeling acht het gebruik van dergelijke open normen passend bij het flexibele karakter van het plan. Bovendien brengt de gekozen plansystematiek met zich mee dat een nadere invulling van die open normen bij de toetsing van een aanvraag om omgevingsvergunning aan de orde kan komen. Het in het plan opnemen van een omgevings-vergunningstelsel voor deze bestemmingsplanactiviteiten, leidt immers tot zo’n nadere invulling op het moment van het beslissen op een aanvraag om omgevingsvergunning. Naar aanleiding van een beroep tegen die omgevingsvergunning kan de bestuursrechter de nadere invulling toetsen. Daarbij is de omstandigheid van belang dat een aanvrager van een omgevingsvergunning voor een bestemmingsplanactiviteit mede ter onderbouwing van de invulling van open normen, gegevens en bescheiden moet overleggen over de gevolgen van het beoogde gebruik voor de fysieke leefomgeving.

5.2.5 Ervaring in de uitvoering

De gerapporteerde ervaringen met de uitvoering hebben betrekking op ruim tien projecten. Daaronder zitten ook een paar projecten met een plan dat nog niet onherroepelijk is. Een van de gemeenten meldt geen ervaringen te kunnen delen, omdat de meest ingevoerde medewerker is vertrokken. De gemeente is bezig om weer kennis op te bouwen over het eigen plan.

De ervaringen zijn divers en hebben betrekking op verschillende aspecten van de experimenten. De gemeenten bouwen expertise op, bijvoorbeeld over de relatie tussen plan en vergunningverlening. De wijze waarop de planregels zijn geformuleerd, het brede spectrum van onderwerpen en de open normen vragen om meer aandacht bij de behandeling en afweging van vergunningaanvragen dan voorheen. Intern en met de aanvrager en omgeving is een gesprek nodig om tot een uitkomst te komen. De ervaringen daarmee zijn positief, wel kan soms een tijdje ontstaan. De verbreding naar bijvoorbeeld duurzaamheid werkt met enige kinderziektes goed, ook al staat niet elke initiatiefnemer te juichen bij de (extra) eisen waaraan moet worden voldaan. De constructie van open normen met beleidsregels verhoogt de flexibiliteit in de praktijk; waarbij ook protest wordt gehoord omdat de gemeente de spelregels tijdens de wedstrijd kan veranderen. Ook zijn eerste positieve ervaringen gemeld met de toepassing van de bestemmingsplanactiviteit en met het kostenverhaal bij organische planinvulling. Zie bijlage 3 voor een nadere uiteenzetting.

5.3 De toepassing in

5.3.1 Dordrecht Bedrijventerrein DistriPark (Dordtse Kil IV): eenvoudig duurzaam¹⁰

In 2008 haalde de Tweede Kamer een streep door een logistiek bedrijventerrein in de Hoeksche Waard. In vervolg daarop sloten de gemeente Dordrecht en andere regiogemeenten een convenant met de provincie Zuid-Holland, het ministerie van EZK en de Port of Rotterdam voor een logistiek park dat uiterlijk 2020 beschikbaar moest zijn. Dat is het begin van DistriPark Dordrecht; het laatste grote bedrijventerrein dat de gemeente Dordrecht tot ontwikkeling brengt.

De ontwikkeling van het bedrijventerrein Dordtse Kil IV / DistriPark Dordrecht komt tegemoet aan de groeiende behoefte aan bedrijventerrein voor de logistieke sector. Het netto uit te geven terrein is 67 ha en is bedoeld voor middelgrote vestigingen van logistieke bedrijven met een kavelmaat van 1,5 tot 5 ha (met drie keer een uitzonderingsmogelijkheid om een groter kavel uit te geven). Daarnaast bevat het plan een bestemmingsregeling voor enkele bestaande woningen en bedrijven en voor een zonneveld op de voormalige vuilstort Transberg in het zuidelijke deel van het plangebied. Het plangebied is omsloten door de Wieldrechtse

⁹ Uitspraak van 14-08-2019 met nummer 201804829/1/R2 over het beroep tegen het op 22 februari 2018 vastgestelde bestemmingsplan “Omgevingsplan Buitengebied 2016”

¹⁰ Informatie verkregen van Walter van Beers (projectmanager), Dirk van de Rijdt (planjurist) en Marijn Wegman (acquisiteur) van de gemeente Dordrecht.

Zeedijk, de rivier de Dordtsche Kil en rijksweg A16 met parallelstructuur en de spoorlijn.

Ligging bedrijventerrein DistriPark Dordrecht (Dordtsew Kil IV) met rood aangegeven.

Trots op het resultaat

DistriPark Dordrecht stelt eisen aan de bereikbaarheid en vergt een goede inpassing in de omgeving. De aansluiting op het rijkswegennet en de combinatie met dijkversterking waren een puzzel. De bedrijven op het park moeten onderdeel zijn van een groter logistiek systeem. Werkgelegenheid is een belangrijk oogmerk. Om al die punten bij elkaar te brengen is samenwerking nodig met onder meer Rijkswaterstaat en de Port of Rotterdam. De gemeente legt ook zelf ambitie in het plan. De experimenteeruimte van de Chw gaf hiervoor extra mogelijkheden. Direct na de aanwijzing in 2017 tot duurzaam innovatief experiment heeft de gemeente het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte vastgesteld. Ondanks de ambitie en samenwerking staat niet iedereen te juichen. Het plan leidt tot beroepen bij de Raad van State van onder meer Milieudefensie en het Nationaal Landschapskundig Museum. Na de toepassing van de bestuurlijke lus, wordt het plan onherroepelijk (zie hieronder). De beroepen hebben geen relatie met het Chw-experiment.

Beroepen (zie voor de stappen in de beroepsfase ook bijlage 1)

Milieudefensie en het Nationaal Landschapskundig Museum stellen in hun beroep dat de behoefte aan het bedrijventerrein onvoldoende is aangetoond en in strijd is met de ladder voor duurzame verstedelijking. Ook vinden ze dat landschappelijke en cultuurhistorische waarden worden aangetast, dat de open verbinding met nabijgelegen natuurgebieden verdwijnt en dat het plan het woon- en leefklimaat aantast. De Raad van State geeft de gemeente de gelegenheid met een bestuurlijke lus het plan aan te passen. Dat doet de gemeente door de in het plan opgenomen afwijkingsmogelijkheid van bedrijven van 0,5-1,5 ha te beperken tot een afwijkingsmogelijkheid tot maximaal 4 ha. Ook zijn niet-logistieke bedrijven niet welkom. Met deze wijziging wijst de Raad van State de beroepen in februari 2019 af. Een ander beroep, over een perceel met een woonbestemming, leidt tot vernietiging van een klein deel van het plan. Hiervoor komt de gemeente in overleg met de eigenaar tot een nieuw plan, dat in juli 2020 onherroepelijk wordt.

Duurzaamheid en waterveiligheid

De ambitie voor duurzaamheid werkt in tal van punten door. Een deel van de duurzaamheid ligt direct besloten in de indeling van het plangebied. Het plan legt de ligging en omvang van de kavels vast, geeft aan waar groen komt en waar vrijliggende fietspaden. De gemeente zorgt voor een goede inrichting met een natuurlijke variatie aan beplanting en regelt het parkmanagement. In het gebied staan al vier windturbines en op de voormalige vuilstort aan de zuidzijde van het plangebied ligt een zonnepark van 10 ha met 22.000 zonnepanelen. Een aansluiting op het gasnet ontbreekt bewust; het DistriPark Dordrecht is 'all-electric'. De gemeente draagt zorg voor registratie en certificering van het terrein met vier sterren (excellent) volgens de beoordelingsrichtlijn BREEAM voor gebiedsontwikkeling. Verder stelt de gemeente met het plan eisen aan de bedrijven die zich willen vestigen. Daar zijn drie sterren vereist.

BREEAM

Voor gebouwen en voor een gebiedsontwikkeling worden eisen gesteld aan een minimaal te behalen niveau van duurzaamheid. Daarbij maakt de gemeente gebruik van BREEAM-certificering. Deze certificering leidt bij invoer van een aantal parameters van het plan tot een score. Die score moet tenminste een voorgeschreven niveau hebben. Deze methodiek geeft vrijheid om op diverse manieren en met zelfgekozen maatregelen het vereiste duurzaamheidsniveau te behalen. Voor het DistriPark Dordrecht geldt een score van ten minste vier sterren (excellent) voor de gebiedsontwikkeling van het bedrijventerrein. Hiervoor zorgt de gemeente. De ondernemers moeten voor hun gebouw voldoen aan de BREEAM-certificering very good (3 sterren).

In het kader van klimaatadaptatie is het beleid van Dordrecht gericht op water en waterveiligheid. Op provinciaal niveau is een convenant voor waterberging afgesloten. Voor de waterveiligheid en waterberging eist het plan dat een bedrijfsgebouw op het bedrijfsperceel minimaal 60 mm hemelwater 24 uur wordt vastgehouden, waarna hemelwater vertraagd met een maximaal debiet van 2,5 l/s/ha wordt afgevoerd.

Eenvoudig en direct geregeld

Het plan is naar opzet niet heel afwijkend van een regulier Dordts bestemmingsplan. Met de Chw zijn in een extra toegevoegd artikel alle Chw-punten samengevoegd: de langere looptijd, een toepassing van hogere waarden, uitsstel van kostenverhaal en – met de verbrede reikwijdte – aanvullende eisen voor duurzaamheid en waterveiligheid. De eisen voor duurzaamheid en waterveiligheid zijn op eenvoudige en effectieve wijze in het plan opgenomen. Geen flexibele ophanging met een open norm en beleidsregels, maar heel bewust direct in de planregels met harde normen. Naar de ervaring van de gemeente waarderen de bedrijven die duidelijkheid.

Voorbeeld van de planregel over de duurzaamheidsprestatie op gebouwniveau

Een omgevingsvergunning voor het oprichten van een bedrijfsgebouw wordt geweigerd indien bij de aanvraag om omgevingsvergunning voor het oprichten van bedrijfsbebouwing blijkt dat niet wordt voldaan aan ten minste het kwalificatieniveau 3 (very good) van de beoordelingsrichtlijn BREEAM-nieuwbouw en renovatie of een hiermee vergelijkbaar met een ander beoordelingsinstrument onafhankelijk aangetoond niveau.

Uitvoering bestemmingsplan

De uitgifte van de kavels gaat boven verwachting goed. Zoals gezegd legt de gemeente Dordrecht ambitie in de ontwikkeling: het terrein moet zorgen voor werk én moet een voorbeeld zijn van duurzaamheid. Voor de werkgelegenheid wil de gemeente minimaal 30 arbeidsplaatsen per uitgegeven ha bedrijventerrein halen. De gemeente doet alleen zaken wanneer een eindgebruiker in het spel is, waardoor direct aan deze ambitie kan worden getoetst. Als de gemeente de grond uitgeeft aan een ontwikkelaar, die pas later een huurder zoekt, zou de naleving niet zeker zijn.

De bedrijven die zich willen vestigen betalen een grondprijs die gemiddeld is voor de regio. Daarbij moeten de bedrijven zorgen voor een duurzaam gebouw, ontbreekt de gasvoorziening en moeten ze investeren in waterberging. Uit de eerste berekeningen bleken de kosten van de watervoorzieningen voor een kavel van 7 ha uit te komen op ruim € 700.000. De meeste belangstellende bedrijven zijn niet direct enthousiast over de eisen voor duurzaamheid en waterberging vanwege de kosten. Zij begrijpen de achterliggende gedachte wel, ook in het belang van de bruikbaarheid van het terrein in de toekomst. Een enkel bedrijf schroeft uit eigen beweging de eisen zelf nog wat op door te streven naar vijf sterren van BREEAM.

Inmiddels zijn drie vergunningen verleend. De plannen zijn nog in uitvoering. Een paar punten lopen net wat anders dan vooraf gedacht. Zo bleek het niet mogelijk om het BREEAM-certificaat bij de vergunningaanvraag toe te voegen. De onafhankelijke certificeerder geeft het BREEAM-certificaat pas af als het gebouw en de voorzieningen zijn gerealiseerd. Dan kan 'in het veld' worden geconstateerd of aan alle eisen is voldaan. Hierdoor is het in de tijd niet mogelijk om het certificaat bij de vergunningaanvraag te voegen. Voor dit niet voorziene probleem is een pragmatische oplossing gevonden. Bij de vergunningverlening volstaat een voorlopige certificering. Na oplevering vindt de toets alsnog formeel plaats.

Een ander inregelpunt is de expertise bij de Omgevingsdienst. Bij de eerste vergunningaanvraag was beperkt kennis voorhanden over de toets aan BREEAM en de eisen voor waterberging. Met wat extra deskundigheid heeft de Omgevingsdienst de eerste

vergunning toch goed kunnen beoordelen. Voor de volgende vergunningen was het been snel bijgetrokken. De ervaringen zijn meegenomen bij volgende bestemmingsplannen van de gemeente. De indieningsvereisten worden daarin voortaan direct opgenomen. In de toekomst zal het met het Digitaal Stelsel Omgevingswet voor aanvrager en vergunningverlener nog makkelijker worden om alle indieningsvereisten op een rijtje te krijgen.

Al met al brengt de gemeente Dordrecht op een praktische wijze de duurzaamheidsambitie voor DistriPark Dordrecht ten uitvoer in het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Een voorbeeld van 'eenvoudig duurzaam'.

5.3.2 Rucphen Leisuregebied Binnentuin: lef tonen¹¹

Voor een gemeente van krap 23.000 inwoners vraagt het lef: een leisure- en sportcluster ontwikkelen met als stip op de horizon een miljoen bezoekers per jaar. Met toepassing van de Chw zet de gemeente Rucphen heel snel een flinke stap. Een halfjaar na de aanwijzing tot duurzaam innovatief experiment is het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor De Binnentuin al onherroepelijk.

De Binnentuin

De Binnentuin heeft haar naam te danken aan de ligging tussen de kernen van Rucphen en Sint Willebrord. Het gebied van ongeveer 20 ha groot vormt de overgang van verschillende landschapstypen: van het grote bos- en heideland in het zuiden naar het kampenlandschap met houtwallen en velden in het noorden. Sinds lange tijd ligt in dit gebied een indoorskibaan. Eerst met borstels en sinds 1995 als eerste in Nederland met echte sneeuw; destijds de grootste van Europa.

De gemeente Rucphen heeft in 2008 met een structuurplan de eerste stap gezet om De Binnentuin op te waarderen. Op basis daarvan is in 2013 een masterplan opgesteld en in 2015 zijn met nieuwe uitgangspunten verschillende scenario's verkend. Het huidige Coalitieakkoord (2018) leidt tot realisatie. Medio 2018 is het bestemmingsplan Multifunctionele Sport Accommodatie Binnentuin (MSA) vastgesteld. Op basis van dit plan zijn nieuwe tennisbanen, een wielervedbaan, een atletiekbaan en vernieuwde handbalvelden tot stand gekomen.

Vervolgstappen

Daarmee is het gebied niet af. De gemeente wil in De Binnentuin rood en groen in balans ontwikkelen met extra sport- en leisurevoorzieningen, verblijfsaccommodatie en een robuuste landschappelijke inpassing. De gemeente realiseert een deel van de plannen zelf en biedt daarnaast ruimte voor initiatieven die aansluiten bij de gebiedsdoelen. Zelf gaat de gemeente aan de slag met het overkappen van het bestaande buitenzwembad, met parkeervoorzieningen en met de landschapsstructuur. Voor die landschapsstructuur heeft de gemeente een paar ton bij elkaar gespaard met de provinciale Ruimte voor Ruimte-regeling.

¹¹ Informatie verkregen van Dees Melsen, strategisch beleidsmedewerker ruimtelijke ordening in de gemeente Rucphen.

Bij afbraak van voormalige agrarische gebouwen geeft die regeling een nieuwe bouwtitel. De gemeente ontvangt hiervoor een bijdrage voor groen. Een deel van dit geld wordt rechtstreeks geïnvesteerd in het landschap.

Inzet van de Chw

De Binnentuin biedt mogelijkheden voor ontwikkeling, zoals voor uitbreiding van de indoorskibaan, nieuwe verblijfsaccommodatie, een geheel nieuwe leisure- of sportvoorziening. Die kansen zijn nog niet uitgewerkt in plannen en geven geen zekerheid over een sluitende exploitatie. Daarom ziet de gemeente de fasering van het kostenverhaal als de voornaamste reden om het experiment met de verbrede reikwijdte aan te gaan. Het plan regelt de bestemming niet in detail en laat met een globale opzet ruimte voor de invulling. Daarbij past de fasering van het kostenverhaal. Deze aanpak geeft ruimte om verschillende soorten initiatieven in te passen, zowel ruimtelijk als financieel. Een andere toepassing van de verbrede reikwijdte is de koppeling aan het beeldkwaliteitsplan met een open norm. Artikel 21 (algemene bouwregels) regelt dit met de formulering: ‘Ten tijde van de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen dient getoetst te worden aan het beeldkwaliteitsplan zoals opgenomen in bijlage 4.’

De aanpak werkt. Een grote fietswinkel vestigt zich nabij de nieuwe wielersbaan. In ontwikkeling is een plan voor de bouw van een aantal huisjes, waar wielrenners (en andere sporters) kunnen verblijven en slapen met lage druk, alsof ze op hoogtestage zijn. Ook heeft de Gemeenteraad een keuze gemaakt voor de toekomst van het nieuwe zwembad. Kortom: volop ontwikkelingen in het gebied!

Snelheid

De snelheid waarmee het Chw-bestemmingsplan tot stand is gekomen berust op twee pijlers. Ten eerste de voorbereiding. De planvorming voor het gebied kent een lange voorgeschiedenis en het plan bevat daarmee geen verrassingen voor de omgeving. Op het ontwerp kwamen maar een paar zienswijzen binnen, die in overleg konden worden opgelost en dus geen vervolg kregen in beroep. De tweede pijler is eenvoud. Het plan is door de toepassing van de verbrede reikwijdte niet onnodig ingewikkeld gemaakt. Snelheid was belangrijker dan aanvullende experimenten. Het kostenverhaal, daar ging het de gemeente in essentie om. Het ontwerpplan is een maand eerder gepubliceerd dan dat de formele aanwijzing als experiment rondkwam. Drie maanden later heeft de Gemeenteraad het plan al vastgesteld.

Voortbouwen en vooruitkijken

Met verwijzing naar een rijk wielerverleden profileert Rucphen zich als wielergemeente van Nederland. Sportverenigingen zijn actief. De indoorskibaan is een publiekstrekker. Het in omvang bescheiden Rucphen steekt met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte De Binnentuin de nek uit voor een groot cluster met sport en leisure.

5.3.3 Omgevingsplan buitengebied Rijssen-Holten: een altijd actuele praatplaat¹²

Het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het buitengebied van de gemeente Rijssen-Holten komt in de Voortgangsrapportage 2016-2017 al ter sprake. De gemeente presenteert zich daar als praktisch en eigenzinnig en illustreert dat onder meer met de aanpak van digitalisering en het omgaan met flexibiliteit. Begin 2021 staat de vaststelling van – wat voor het gemak wordt genoemd- het omgevingsplan Buitengebied op de agenda van de Gemeenteraad. Dat plan blinkt uit in actualiteit en digitale toegankelijkheid. Denk echter niet dat de digitale toegankelijkheid het contact met de inwoners en bedrijven vervangt. De gemeente spreekt liever van een altijd actuele praatplaat, om bijvoorbeeld het toepassen van de flexibele bepalingen te bespreken.

Het omgevingsplan buitengebied

In 2016 is het buitengebied van de gemeente Rijssen-Holten aangewezen tot Chw-experiment met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. In november 2016 is een voorontwerp gereedgekomen. Daarna heeft het drie jaar geduurd voor in november 2019 het ontwerp is gepubliceerd. Na de verwerking van 70 zienswijzen is het vast te stellen plan een jaar later klaar. De Gemeenteraad heeft het plan in november 2020 opiniërend besproken en de weg vrijgemaakt voor vaststelling begin 2021. Het plan maakt vooral op twee punten gebruik van de experimenteerruimte van de Chw: afwijking van de RO-standaarden met een eigen viewer door een vergaande digitalisering en flexibiliteit door het toepassen van open normen, ingevuld met beleidsregels.

Digitaal maakt actueel

Het bestemmingsplan loopt in de huidige praktijk altijd achter de feiten aan. Voordat een plan is vastgesteld klopt de plankaart al niet meer. Bij de tienjaarlijkse herziening wordt het been bijgetrokken, om ook direct weer achter te lopen. Dat was de praktisch ingestelde gemeente Rijssen-Holten een doorn in het oog. Een oplossing is gevonden door de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) als uitgangspunt te nemen van het nieuwe plan buitengebied. De BGT wordt immers actueel gehouden, door een – nu nog – jaarlijkse luchtfoto, aangevuld met metingen bij afgeronde werkzaamheden aan infrastructuur en verleende vergunningen. Ook kunnen wijzigingen in beleidskaarten, zoals aanpassingen van het Natuur Netwerk Nederland direct worden ingelezen. De basiskaart bevat tienduizenden objecten. In een jaar tijd,

¹² Informatie verkregen van Alie Stegerman (beleidsmedewerker buitengebied), Kees van Bart (planjurist) en Jeroen Nijsink (digitalisering) van de gemeente Rijssen-Holten

sinds het uitbrengen van het ontwerpplan, zijn zeker duizenden wijzigingen in de kaart gesignaleerd. Dat geeft wel aan dat een bestemmingsplan na tien jaar niet meer bij de tijd is.

Niet al die wijzigingen zijn overigens van even groot belang. Veel kan worden afgedaan als een technische verandering. Elke aanpassing, die in het systeem wordt gesignaleerd, zal de gemeente ambtelijk indelen in 'ondergeschikt' en 'van belang'. In de toekomst zal de Gemeenteraad periodiek vaststellen of de feitelijke wijzigingen in het plan doorgevoerd mogen worden. Hoe dat precies gaat, werkt de gemeente nog uit.

Digitaal maakt toegankelijk

De gemeente heeft de digitale toegankelijkheid van het plan samen met een lokaal ict-bedrijf ontwikkeld. Een papieren versie is niet meer beschikbaar. Een uitdraai van een gedeelte waar iemand speciale belangstelling voor heeft kan nog wel worden gemaakt. In de zienswijzen over het ontwerpplan hebben twee mensen gemeld dat zij deze presentatie lastig vonden. Met wat hulp zijn die over de drempel heen geholpen. De gemeente wordt vooral benaderd door belangstellende andere gemeenten. Ook vanuit het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is met het systeem proefgedraaid. Dat ging niet makkelijk, omdat de bestanden van Rijssen-Holt en aanvankelijk te groot waren om soepel in te voeren.

De gemeente Rijssen-Holt en heeft veel tijd, geld en inspanning in het digitale plan geïnvesteerd. Die inspanning en vasthoudendheid past bij de 'doe-mentaliteit'. De schaalgrootte van de gemeente lijkt ook precies goed. Groot genoeg om slagkracht te hebben, klein genoeg voor korte lijnen. Het vele werk dat in de voorbereiding is gestopt verwacht de gemeente in de uitvoering terug te zien in meer kwaliteit, actualiteit en minder werk.

Digitaal opent nieuwe mogelijkheden

De gemeente maakt geen ruimtelijk plan in beperkte zin. De verbrede reikwijdte moet zorgen voor betrokkenheid van alle aanverwante beleidsterreinen in de gemeente. Open kansen lijken te liggen bij onder meer vergunningverlening en handhaving. Voor handhaving levert de actualisering met de BGT de signalen op waar de werkelijke situatie verandert. Dat kan aanknopingspunten opleveren voor handhaving. De vele duizenden veranderingen, die al in het eerste jaar naar voren kwamen, zijn dan wel wat te veel van het goede. Door selectief te zijn kan wel een goed aanknopingspunt voor handhaving ontstaan. Denk bijvoorbeeld aan veranderingen in oppervlakten bosgebied. Als de gemeente het behoud daarvan prioriteit wil geven, kunnen die signalen reden zijn om verder op dergelijke signaleringen in te gaan.

Flexibiliteit

Het oude bestemmingsplan buitengebied werkt met bouwblokken voor onder andere de agrarische bedrijven. In het nieuwe plan verdwijnen de bouwblokken voor alle functies en komt daarvoor in de plaats een set met randvoorwaarden en regels om een initiatief af te wegen. Dat geeft minder zekerheid voor de agrarische

ondernemer en voor de omgeving. Het werkt echter minder rigide en laat maatwerk toe.

Ook het omgaan met 'delegatie' is punt van gesprek. Is alleen de Gemeenteraad bevoegd om bijvoorbeeld een bedrijfsfunctie aan een woning toe te voegen of een agrarisch bedrijf in een woongebouw te veranderen? De gemeente Rijssen-Holt en wil op een aantal specifieke punten de bevoegdheid hiertoe aan het College van B&W delegeren. Dan kan het College met toestemming van de Gemeenteraad 'planologie' bedrijven. Als een bevoegdheid aan het College is toebedeeld verdwijnt de oorspronkelijke functie en geldt voortaan de nieuwe functie. Een kavel met een zonneveld op een agrarisch gebied, is dan voortaan bestemd als zonneveld. Een andere optie is dat het College een verklaring van geen bedenkingen afgeeft bij de vergunning voor het zonneveld. Dan behoudt de kavel de agrarische bestemming. Voor gevallen die onder delegatie gaan vallen, bereidt de gemeente een lijst voor, die bij de vaststelling van het bestemmingsplan wordt goedgekeurd.

Het plan bevat open normen, die verwijzen naar beleidsregels. Het aanpassen van een beleidsregel vergt een minder zware procedure dan het veranderen van het bestemmingsplan maar is daarmee minder eenduidig en zeker. Daar komt nog bij dat de beleidsregels niet altijd haarscherp maken wat wel of niet kan en mag. De gemeente kent bijvoorbeeld een paar van de meest donkere gebieden van Nederland. Activiteiten die tot onevenredige aantasting van het duister leiden, zijn daar niet toegestaan. Wat onder lichtuitstraling / duister wordt verstaan staat in een beleidsregel, die geen eenduidige norm bevat. Is deze stapeling van zachte regels voldoende sturend?

Klaar?

Het eerste omgevingsplan voor het buitengebied van Rijssen-Holt en is zo goed als afgerond. Maar daarmee is de klus nog lang niet geklaard. De gemeente ziet de noodzaak en de mogelijkheden om nog verder te gaan. Dat gaat over de verbetering van de digitale toepassing tot de uitbreiding naar een nog op te stellen plan voor het bebouwd gebied en een update van de planregels onder de nieuwe Omgevingswet tot de aanpassing van de gemeentelijke werkwijze.

Het plan is een goede eerste aanzet voor een omgevingsplan onder de Omgevingswet. Om ook op de langere termijn aan de nieuwe wet te voldoen zullen nog tal van aanpassingen nodig zijn. Bewust heeft de gemeente niet alle vernieuwingen in één keer doorgevoerd. Tegelijk de inhoud van het beleid voor de fysieke leefomgeving aanpassen (en dus het oude beleid ter discussie stellen) én de hele planopzet omgooien is te veel van het goede. De gemeente is vooral begonnen met de vernieuwing van de planopzet, met veel digitalisering. De inhoudelijke ambities zijn minder ingrijpend aangepast. Daar kan de komende tijd meer aandacht aan worden gegeven. De ervaring met de toepassing van de beleidsregels moeten bijvoorbeeld uitmaken of de juiste balans tussen flexibiliteit en rechtszekerheid is gevonden.

Gemeente Rijssen Holten, Buitengebied, Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

Toch borrelen ook op het digitale vlak nog veel ideeën op. Wat zou het mooi zijn om de werkelijkheid met een drie dimensionale weergave nog beter te benaderen (een wens die vooral speelt bij het nog op te stellen omgevingsplan Kernen) of om de milieuregels in de vorm van zoningen op kaart te zetten. Het is ideaal als iedereen met een eenvoudige ‘klik’ op de kaart kan zien wat op die locatie wel of niet mogelijk is en aan welke randvoorwaarden moet worden voldaan. Of helemaal klantvriendelijk: een eigen plan inlezen en dan een eerste toets terugkrijgen of dat plan mogelijk is.

Om de weg naar digitale vergunningverlening verder te brengen zijn beslisbomen nodig, die de aanvrager in de verschillende situaties langs de plan- en beleidsregels leidt. Te vaak wordt de ‘kapverordening’ als proefkonijn opgevoerd. De gemeente Rijssen-Holten wil graag verder komen met de toestemming voor het oprichten van bijvoorbeeld ‘bijkomende bouwwerken’. Navraag bij de VNG levert voor dit soort complexe vragen nog geen toepasbare beslisboom op. Wat betreft de ‘ict’ is een beslisboom best in te passen, maar de beslisboom zelf ontwikkelen is complex en tijdrovend. De gemeente wil voorkomen dat dergelijke beslisbomen op veel verschillende plekken worden ontwikkeld, maar nergens echt goed. De oproep is om een soort ‘appstore’ onderdeel te maken van het DSO. In die appstore kunnen gemeenten hun ontwikkelde beslisbomen beschikbaar stellen en de afnemende gemeenten zouden een recensie kunnen achterlaten. Dat prikkelt om de beste beslisboom te maken en voorkomt tegelijk dat elke gemeente zelf het wiel gaat uitvinden.

Voor de interne betrokkenheid heeft de gemeente ‘botsproeven’ georganiseerd. De eerste keer kwam daar nog niet zoveel uit. Bij een volgende sessie ging dat al beter. Het nieuwe plan vraagt om gewenning zowel binnen als buiten de gemeente. Datzelfde blijkt in de Gemeenteraad, ook daar tekent zich een groeipad af. Voor de hele gemeente staat de vraag open hoe ver de digitalisering moet gaan. Analoge of digitale dienstverlening? Het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte – voor het gemak alvast het ‘omgevingsplan’ – laat in elk geval zien wat digitalisering inhoudt en mogelijk maakt.

Gemeente Deventer, Stationsgebied, Bestemmingsplan verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied

6 Verbrede reikwijdte toegepast op het hele gemeentelijke grondgebied

Een groep van 36 gemeenten is de uitdaging aangegaan om het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte op te stellen voor het hele gemeentelijke grondgebied, net zoals het omgevingsplan uit de toekomstige Omgevingswet ook voor de hele gemeente gaat gelden. Vijf gemeenten zijn inmiddels geheel of voorlopig gestopt. De overige 31 gemeenten werken aan combinaties van een gemeentebreed plan voor een beperkt onderwerp (parapluplan¹³), een plan voor een deelgebied over de volle breedte van onderwerpen of aan de combinatie van beide. De integratie van de gemeentelijke verordeningen in het plan beperkt zich veelal tot enkele verordeningen. Alleen de gemeente Stadskanaal bereidt in een keer het gemeentebreed plan voor.

Voor twee voorbeelden in Utrecht en Peel en Maas wordt beschreven hoe deze gemeenten omgaan met de experimenteer-ruimte. De gemeente Utrecht bereidt via een parapluplan en plannen in deelgebieden een nieuw stramen voor dat gemeentebreed moet gaan gelden. De gemeente Peel en Maas benut het experiment om in een deelgebied te oefenen met participatie en met de samenloop met het besluit van het waterschap om de Kwistbeek aan te pakken. Conserverende regels én ontwikkelingsgerichte regels zijn naast elkaar in het bestemmingsplan opgenomen.

Specifieke accenten bij de gemeentebrede aanpak

Wat betreft de juridische mogelijkheden verschilt de gemeentebrede versie van het experiment met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte niet van de toepassing in een beperkt projectgebied. De context waarin de experimenten plaatsvinden is wel anders. In een gemeentebreed experiment willen de gemeenten vooral leren en zich voorbereiden op Omgevingswet. Het omgevingsplan onder de Omgevingswet is immers ook 'gemeentebreed'. In de gemeentebrede benadering ligt de nadruk veelal op beheer en komen vragen aan de orde over de integratie van verordeningen, de opzet van het plan, de organisatie van de gemeente, informatievoorziening, de structurele aanpak van participatie etc. Bij de toepassing van het verbrede instrumentarium in een projectgebied van beperkte omvang ligt de nadruk vaak op de gebiedsontwikkeling en is het opdoen van ervaring met de werkwijze van de Omgevingswet een welkome bijvangst. Dit verschil in context rechtvaardigt de behandeling in een afzonderlijk hoofdstuk over de gemeentebrede toepassing.

¹³ Een paraplubestemmingsplan (of facetplan) geldt voor de hele gemeente en bevat een beperkte set aan regels voor een of enkele onderwerpen, zoals parkeren of woningsplitsing. Deze regels van het parapluplan werken in aanvulling op de andere (gebieds)bestemmingsplannen.

6.1 Stand van zaken

6.1.1 Instroom door de jaren heen

In totaal zijn er 36 experimenten met een bestemmingsplan verbrede reikwijdte voor de hele gemeente. Zestien experimenten zijn gestart in de verslagperiode (zie tabel 24).

Tabel 24 Bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte voor de hele gemeente (naar jaar van aanwijzing).

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal projecten*
Eén bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied	6	1	11	2	0	16*	0	36

*Van deze 16 projecten zijn 8 niet op voortgang onderzocht omdat ze na 14 oktober 2019 zijn aangewezen

6.1.2 Voldoen aan de vereisten van de Chw

De Chw stelt als voorwaarde voor aanwijzing tot duurzaam innovatief experiment dat een project moet bijdragen aan duurzame ontwikkeling. Bovendien moet het project ofwel bijdragen aan een innovatieve ontwikkeling ofwel aan het versterken van de economische structuur.

De gemeenten met een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied geven met voorbeelden aan op welke

wijze zij duurzaamheid bevorderen. Tabel 25 laat onderscheid zien tussen respondenten die bij duurzaamheid vooral denken aan 'energie' en die een brede opvatting van duurzaamheid hanteren.

Van de 21 gemeenten die antwoord hebben gegeven op de vraag naar de aanwijzingsvereisten, zeggen zes gemeenten innovatieve ontwikkeling na te streven, twee gemeenten versterken de economische structuur met hun plan en dertien gemeenten zeggen aan beide criteria te voldoen.

Tabel 25 Aanwijzingsvereiste: bijdrage aan duurzame ontwikkeling

Het plan zet in op energie

- Mogelijkheden om duurzame energievoorziening te realiseren
- Bijdrage aan het doel van een energieneutrale gemeente
- Beloning voor eigenaren die hun huis verduurzamen
- Regels voor duurzaam bouwen

Het plan hanteert een brede opvatting van duurzaamheid

- Inzet op zuinig ruimtegebruik / op integrale gebiedskwaliteit
- Bij ontwikkelingen die niet passen in het plan wordt een tegenprestatie gevraagd die bijdraagt aan ruimtelijke kwaliteit in brede zin.
- Bescherming tegen aantasting van ecologische waarden
- Bevordering van klimaatadaptatie
- Door uitnodigingsplanologie zijn duurzame oplossingen mogelijk
- Transitie van een bedrijventerrein, vermindering milieulast op de omgeving
- Inzet op circulaire economie

6.1.3 M.e.r.

Van 23 gemeenten is bekend of zij een milieueffectrapportage uitvoeren bij het plan. Tabel 26 geeft het overzicht. In circa de helft van de projecten wordt geen milieueffectrapportage uitgevoerd. In de andere helft van de projecten is nog geen besluit genomen, vindt een beoordeling plaats, dan wel wordt een MER opgesteld.

Daarbij moet worden bedacht dat het gebiedsbrede plan gefaseerd wordt opgesteld en dat het op te stellen Milieueffectrapport betrekking heeft op een beperkt deel van de gemeente en/of op een specifieke activiteit. Het gaat nergens om een milieueffectrapportage bij het gebiedsdekkende plan.

Tabel 26 M.e.r. en het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied.

Eén bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied (7g)	Geen m.e.r.-plicht	Gemeente voert een vormvrije m.e.r. beoordeling uit.	Gemeente stelt een Plan- of Project-MER op	Nog geen besluit genomen over m.e.r.	Niet opgegeven*
28 gemeenten	12	4	4	3	5

*Gemeenten die gestopt zijn met de Chw of deze achter de hand houden

6.1.4 Voortgang

In de Voortgangsrapportage 2017-2018 stond de teller op 20 gemeenten met een gebiedsdekkend experiment. Inmiddels gaat het om 36 gemeenten, zoals in tabel 27 is te zien. Voor acht gemeenten was het experiment bij het opstellen van deze

Voortgangsrapportage nog vrij kort aan de gang. Voor deze projecten is geen nadere informatie verzameld. Van de overige 28 projecten zijn vijf gemeenten geheel (drie) of voorlopig (twee) met het experiment gestopt. Op de 28-5 = 23 actieve projecten gaat dit hoofdstuk verder in.

Tabel 27 Overzicht stand van zaken van de bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte voor het gehele grondgebied van de gemeente (mei/juni 2020)*.

Eén bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied (7g)	Deelgebied Bp/Parapluplan onherroepelijk	Deelgebied Bp/Parapluplan vastgesteld	Deelgebied Bp/Parapluplan ontwerp	In voorbereiding	Chw achter de hand	Toepassing Chw beëindigd	Totaal
28 Gemeenten t/m 18 ^e tranche en 1 ^e regeling Min BZK	3	4	2	14	2	3	28
8 Gemeenten gestart tussen 14 okt 2019 en 5 maart 2020				8**			
Totaal gemeenten	3	4	2	22	2	3	36

*Opgenomen is het verst ontwikkelde plan in een gemeente. Er zijn gemeenten die tegelijkertijd aan verschillende deelplannen werken.

**Deze gemeenten zijn wel meegeteld in deze tabel, maar verder in de Voortgangsrapportage niet op voortgang onderzocht

De plannen voor deze 23 gemeenten laten een gestage voortgang zien. Van de negen gemeenten die over een onherroepelijk (3), vastgesteld (4) of ontwerpplan (2) beschikken hebben acht gemeenten in de verslagperiode duidelijk voortgang geboekt. Al deze plannen gelden voor een deel van de gemeente (deelgebied) of voor een beperkt onderwerp in de hele gemeente (parapluplan). Alleen Dalfsen heeft geen activiteiten – naast twee bestaande parapluplannen voor duurzaamheid – ondernomen.

In de verslagperiode zijn plannen in de gemeenten Utrecht en Zeist onherroepelijk geworden. In Zeist gaat het om een klein bouwplan van 40 huurwoningen met eisen ten aanzien van duurzaamheid. In Utrecht is via een parapluplan en bestemmingsplannen

voor deelgebieden een gemeentebrede uitrol in voorbereiding. In paragraaf 6.3.1 is die ontwikkeling beschreven.

In de gemeenten Deventer (zie kader en vorige Voortgangsrapportage 2017-2018), Amersfoort (zie vorige Voortgangsrapportage 2017-2018), Leusden en Almere zijn plannen vastgesteld. Dat geldt inmiddels ook voor het plan Kwistbeek in de gemeente Peel en Maas. Paragraaf 6.3.2 gaat op dit plan in. De gemeente Almere heeft een parapluplan met algemene regels voor woningsplitsing en kamerbewoning vastgesteld en heeft daarnaast nog plannen in deelgebieden in voorbereiding waarin bijvoorbeeld wordt gestuurd op duurzaamheid en het nakomen van de afspraken over woningbouw. De gemeente Schagen heeft ook paraplu- en deelplannen in voorbereiding.

De eerste experimenten

Van de zeven gemeenten die in 2014 als eerste met het experiment zijn gestart heeft in 2020 één gemeente een bestemmingsplan voor het bebouwde deel van haar grondgebied vastgesteld (Deventer). Deze gemeente heeft een actualisatie uitgevoerd van de circa honderd bestaande reguliere plannen voor het stedelijk gebied. Enkele plannen voor ontwikkelgebieden zijn uitgezonderd. Naast het 'grote' plan zijn ook nieuwe postzegelplannen gemaakt volgens de nieuwe systematiek. Die worden toegevoegd na de vaststelling van het 'grote' plan. De gemeente gaat de verbrede reikwijdte niet naar het buitengebied uitbreiden. Van de zeven vroege starters hebben verder drie gemeenten (Breda, Oldenzaal en Venlo) een deelplan in voorbereiding en drie gemeenten hebben hun voorbereiding definitief (Bussum, thans Gooise Meren) of voorlopig (Meerssen en Soest) gestaakt. Deze score laat zien dat het opstellen van een gemeentebreed bestemmingsplan met verbrede reikwijdte niet eenvoudig is. In vorige Voortgangsrapportages is beschreven hoe onder meer Breda werkt aan het plan. Ondanks de forse inzet is nog geen plan in procedure gebracht.

6.1.5 Volgens planning?

Van alle lopende experimenten ligt ongeveer eenderde op schema en tweederde van de gemeenten zegt achter te lopen op de eigen planning. De top-drie van oorzaken, die de gemeenten opgeven voor hun vertraging, zijn de complexiteit van de opgave, het leertraject dat meer tijd kost dan voorzien en tijdgebrek, ontstaan door het verleggen van prioriteiten binnen de organisatie en/of personele wisselingen. Daarnaast zijn genoemd als redenen de Corona-beperkingen, de extra onderzoeken die nodig bleken (o.a. voor stikstof), de tijd die is genomen voor participatie en overleg met andere partijen, het verkrijgen van intern draagvlak, het maken van bestuurlijke keuzen en tot slot vertraging bij de samenwerkingspartners.

6.2 Resultaten

6.2.1 Verbrede reikwijdte: maatschappelijke doelen

Twaalf gemeenten met een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied hebben gereageerd op de vraag welke onderdelen van de experimenteeruimte zij benutten. Het gaat dan vooral om de verbrede reikwijdte zelf (elf plannen). Daarnaast noemen zij de looptijd (zes), de integratie van verordeningen (vijf), het opnemen van beleidsregels en het afwijken van de r.o.-standaarden (elk vier keer).

De twaalf gemeenten nemen extra regels op in hun plan voor een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. Die regels bestrijken een breed scala aan onderwerpen. Participatie staat bovenaan (zeven plannen) en daarnaast onderwerpen als klimaatadaptatie en gezondheid (elk in vijf plannen) en verduurzaming woningbouw, geluid en landschappelijke of stedenbouwkundige waarden (elk in drie plannen).

6.2.2 Stapsgewijs ontwikkelen

Van alle gemeenten is alleen de gemeente Stadskanaal nog van plan om het gebiedsdekkend plan in één keer op te stellen. Alle andere gemeenten ontwikkelen het gemeentebreed plan in stappen. Daarbij zijn twee aanpakken zichtbaar: gemeenten die via geografische deelplannen werken en gemeenten die een gemeentebreed parapluplan opstellen voor een specifiek onderwerp. Zes gemeenten combineren deze aanpakken, door zowel in deelgebieden met het hele spectrum van het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte te experimenteren als in een parapluplan de gemeentebrede benadering te volgen, maar dan voor een beperkt onderwerp. Verder heeft niet elke gemeente (nog) de bedoeling om tot een gebiedsdekkend plan te komen. Acht gemeenten volstaan met plannen voor een of meer deelgebieden of gemeentebreed parapluplannen. Daarmee doen ze leerervaring op, voor het opstellen van een omgevingsplan onder de Omgevingswet. Gebiedsdekking is voor het opdoen van ervaring en het ontwikkelen van een nieuwe werkwijze niet noodzakelijk. Tabel 28 geeft het overzicht.

Tabel 28: Totstandkoming van het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied*.

Eén bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied (7g)	Enkel(e) deelgebied	Deelgebieden opstellen tot de hele gemeente is belegd	Eén of enkele parapluplannen	Deelgebieden en parapluplannen	Hele gemeente in een keer	Totaal aan actieve projecten
	7	8	1	6	1	23

*Van de 28 onderzochte gemeenten zijn 5 gemeenten gestopt met de Chw of houden deze achter de hand.

6.2.3 Structuur van het plan

Gemeenten hanteren veelal een vast stramien voor hun reguliere bestemmingsplan. Het plangebied wordt ingedeeld aan de hand van enkel- en dubbelbestemmingen (zoals de enkelbestemming wonen, natuur, verkeer en de dubbelbestemming archeologische waarden) waarvoor specifieke planregels gelden. Een aantal gemeenten grijpt het experiment aan om een andere structuur uit te proberen.

Het bestemmingsplan onder de Chw gebruiken zij als proef voor de structuur van het omgevingsplan onder de Omgevingswet. Zeven gemeenten antwoorden dat zij extra aandacht besteden aan de structuur van hun bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Tabel 29 geeft beknopt van enkele gemeenten hun keuze en overwegingen weer.

Tabel 29 Keuze en overwegingen van gemeenten die extra aandacht geven aan de structuur van het plan

Keuze	Overwegingen
Het plan maakt op elke locatie een of meer enkelvoudige functies mogelijk. Bouwregels en functieregels zijn apart van elkaar opgenomen.	Het overzicht van wat waar mag wordt duidelijker. In een oogopslag is te zien welke functies zijn toegelaten. Bouwregels staan los van de functies, maar hebben relatie met de stedenbouwkundige structuur van een locatie.
1. Zoveel mogelijk algemene regels 2. Overal geldt minimaal één hoofdfunctie	1. Past binnen doel Omgevingswet 2. Uit het doel van de functie volgt – op hoofdlijn – welke activiteiten op een plek passend zijn of juist niet. De functietoedeling helpt om de opdracht van de wet, een evenredige toedeling van functies, adequaat uit te voeren.
3. Scherp onderscheid tussen algemene regels en functiegebonden regels.	3. De regels over activiteiten kunnen makkelijker geüniformeerd worden als die regels in een hoofdstuk met algemene regels gegroepeerd worden.
4. Hoofdstukindeling van algemene regels is gekoppeld aan de belangrijkste planologische activiteiten.	4. Dit moet helpen om de structuur eenvoudig te houden en maakt de regels goed vindbaar; los van andere hulpmiddelen, zoals een goede annotatie.
De structuur van het “Chw bestemmingsplan” loopt door o.a. meer flexibiliteit vooruit op het omgevingsplan, door uit te gaan van functies en niet van bestemmingen en door gebruik en bouwen apart te regelen in het bestemmingsplan.	De structuur is aangepast om dat daarmee vooruitgelopen wordt op de structuur van het Omgevingsplan.

6.2.4 Omgevingswet: beschermen en benutten

Tweederde van de ondervraagde experimenteergemeenten zegt in haar plan extra aandacht te besteden aan de balans tussen beschermen en benutten. Deze gemeenten hebben het over een meer bewuste afweging en extra inzet van participatie om de gewenste balans te verkrijgen. Een aantal gemeenten voert meer onderzoek uit: welke ruimte kan nog benut worden en welke kwaliteiten hebben extra bescherming nodig? Een gemeente doet bijvoorbeeld onderzoek naar stikstof en legt daarbij het verband met de wens om (agrarisch) ondernemerschap te bevorderen. Diverse gemeenten zoomen in op het gebruik versus de kwaliteiten van een specifiek gebied, zoals het gebruik van het strand voor evenementen en de invloed op de natuur van strand en duingebied.

Een paar gemeenten stellen dat zij de afweging tussen beschermen en benutten laten uitmonden in een vergunningplicht. Door in het plan voorwaarden op te nemen voor bijvoorbeeld het omzetten van een agrarisch bedrijf in een zorgboerderij maakt een gemeente maatwerk mogelijk én verloopt de besluitvorming sneller dan bij een buitenlandse procedure. Benutten kan daarbij voorop staan. Dezelfde gemeente maakt kleine ontwikkelingen, zoals een paardrijbak of een bed & breakfast in het plan onder voorwaarden rechtstreeks – zonder vergunningplicht – mogelijk.

Overigens merken enkele andere gemeenten op dat ook onder het reguliere wettelijke regiem het al praktisch is om voor een goed evenwicht te zorgen. Voor de monumenten in een gemeente is bijvoorbeeld al jaren het uitgangspunt ‘behoud door ontwikkeling’ van toepassing. Een andere gemeente streeft – zonder het experiment – naar diversiteit in het stedelijk karakter waarbij iedere ontwikkeling een kwaliteit moet toevoegen aan de stad.

6.2.5 Ervaring in de uitvoering

De ervaringen met de uitvoering zijn nog heel beperkt. Een gemeente signaleert dat het integreren van verordeningen veel extra werk met zich kan meebrengen. Dat is in elk geval de bevinding nadat alleen de kapverordening in het plan is opgenomen. Een andere gemeente heeft een bouwaanvraag even in de wacht gezet tot het plan in werking trad. Na het in werking treden van het plan kon de aanvraag met de reguliere procedure worden afgedaan. Een derde gemeente meldt dat zij de ontwikkelaar goed had meegenomen bij de planontwikkeling, waardoor de duurzaamheidsregels zonder moeilijkheden hun vervolg konden krijgen.

Gemeente Meerssen, bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied.

6.3 De toepassing in ...

6.3.1 Gemeente Utrecht op weg naar het omgevingsplan¹⁴

Met het Chw-experiment 'bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied' bereidt de gemeente Utrecht zich voor op het nieuwe omgevingsplan onder de Omgevingswet. Met een soort hink-stap-sprong past Utrecht haar bestaande bestemmingsplannen en beheersverordeningen aan. Het nieuwe stramien is in 2021 klaar en in werking.

Hink-stap-sprong

De hink-stap-sprong is ingezet met een parapluplan 'Algemene regels over bouwen en gebruik'. De Voortgangsrapportage Chw 2017-2018 vermeldt dat dit bestemmingsplan met verbrede reikwijdte de regels voor parkeren en voor woningvorming en omzetting van alle geldende bestemmingsplannen in de gemeente Utrecht vervangt. Het is een gemeentebrede toepassing voor een beperkt aantal regels. Deze Voortgangsrapportage doet verslag van de 'stap', gezet met de bestemmingsplannen Veldhuizen-De Meern en Voordorp-Voorveldsepolder¹⁵. In deze plannen ontwikkelt de gemeente een nieuw stramien met functies en algemene regels in lijn met wat de Omgevingswet beoogt. Dat is een grote verandering van de gebruikelijke aanpak, maar eerst nog voor een beperkt deel van het grondgebied. De 'sprong' volgt vóór 1 januari 2022,

het moment dat de Omgevingswet naar verwachting in werking treedt. Die bestaat uit het vaststellen van het bestemmingsplan Algemene regels Utrecht, zodat voor het hele gemeentelijke grondgebied dezelfde regels gelden voor de activiteiten die in dat plan zijn opgenomen. Daarmee geldt voor de hele gemeente een nieuw stramien en is Utrecht in dit opzicht voorbereid op de Omgevingswet. Wat dan nog rest is het toedelen van functies aan gebieden in heel Utrecht. Daarover straks meer.

De aanloop

De gemeente Utrecht ziet dat veel gemeenten het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte inzetten voor ontwikkellocaties. Dat zijn dynamische gebieden, waarin veel verandert. Utrecht vindt het een uitdaging om de nieuwe systematiek van de Omgevingswet juist op het overgrote deel van het grondgebied toe te passen waar geen grote veranderingen zijn voorzien. Welke systematiek is daar bruikbaar en kan het nieuwe stramien nu al aansluiten bij de terminologie en bedoeling van de Omgevingswet? Een belangrijke ambitie is om de regels eenvoudiger te maken, beter bruikbaar en toegankelijker. Neem als voorbeeld de regels die bij elke bestemming herhaald worden, zoals de bouwregels en de gebruiksregels. In bestemmingsplan Parkwijk-Langerak, een regulier plan in Utrecht, beslaan de regels over de diverse bestemmingen wel 25 bladzijden tekst. In de nieuwe systematiek

¹⁴ Informatie verkregen van Wim van Gelder, senior expert omgevingsrecht bij de gemeente Utrecht.

¹⁵ De gemeenteraad moet nog een besluit nemen over het bestemmingsplan. Het ontwerp is wel al gepubliceerd.

zouden dat nog maar 5 bladzijden zijn. En dan te bedenken hoeveel regels verdwijnen als Utrecht de huidige ruim 200 bestemmingsplannen vervangt!

Overigens bereidt de gemeente nu ook voor een dynamisch gebied, het Beurskwartier, een bestemmingsplan voor dat op de nieuwe leest is geschoeid. Dan is de test uitgevoerd voor statische én dynamische plangebieden.

Voordorp-Voorveldsepolder

Na een eerste toepassing in het plangebied Veldhuizen-De Meern heeft de gemeente met de experimenteerruimte van de Chw voor het gebied Voordorp-Voorveldsepolder een nieuwe opzet gemaakt van het bestemmingsplan. Dat plan bevat de meest actuele stand van het nieuwe stramien. De woonwijk Voordorp ligt aan de noordoostkant van de stad Utrecht met aan de oostzijde rijksweg A27. Aan de andere kant van deze weg ligt de Voorveldse Polder, grenzend aan de gemeente De Bilt met Fort Voordorp, onderdeel van Werelderfgoed Nieuwe Hollandse Waterlinie. Voor het plangebied geldt nu nog een beheersverordening.

Beheersverordeningen in Utrecht

De gemeente Utrecht heeft grote delen van de stad onder een beheersverordening gebracht om te voldoen aan de actualiseringsplicht van de Wet ruimtelijke ordening. De beheersverordening volgt een veel eenvoudiger voorbereidingsprocedure dan een bestemmingsplan. Deze planfiguur voldoet prima in gebieden waar vooral de bestaande situatie wordt vastgelegd. Beheersverordeningen staan de uniformering van regels, die de gemeente voor ogen heeft, echter in de weg. Het bestemmingsplan Algemene regels Utrecht, dat de gemeente voorbereidt, kan namelijk niet gelden voor gebieden waarvoor een beheersverordening is vastgesteld. Daar komt bij dat de Utrechtse beheersverordeningen een eigen regelsystematiek hebben. Uitgangspunt is behoud van de bestaande situatie en niet een evenwichtige toedeling van functies of een goede ruimtelijke ordening. De gemeente probeert nog voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet de bestaande beheersverordeningen zoveel mogelijk te vervangen.

De kenmerkende nieuwe punten van de nieuwe systematiek worden hierna toegelicht.

Onderscheid functies en regels

Het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte scheidt functies (bestemming, gebruiksdoel) en activiteiten (het doen of nalaten). Een functie is gekoppeld aan een locatie (geografisch gebied) en is bijvoorbeeld agrarisch, groen, maatschappelijk, verkeer, tuin, water of wonen. Een activiteit kan met een werkwoord worden aangeduid. Het plan bevat algemene regels verdeeld in drie hoofdstukken over bouwen en slopen, gebouwen en locaties gebruiken en grondwerk.

De drie hoofdstukken met algemene regels zijn bewust losgekoppeld van de locaties waar ze gelden. Deze aanpak maakt het mogelijk om de algemene regels van het bestemmingsplan Voordorp-Voorveldsepolder in heel Utrecht te gebruiken. Het uniforme stelsel vormt de kern van het bestemmingsplan Algemene regels Utrecht dat de gemeente in 2021 wil vaststellen. Dat plan is dan op het grondgebied van de hele gemeente van toepassing. In dat plan worden zo mogelijk ook al regels uit lokale verordeningen opgenomen, waarmee de verbrede reikwijdte beter benut wordt. Zoals de bedoeling is onder de Omgevingswet, ontstaat dan één gemeentelijk plan voor de fysieke leefomgeving. Nu heet dat nog bestemmingsplan met verbrede reikwijdte, maar in feite is het een 'lookalike' van het omgevingsplan.

Utrecht heeft de nieuwe algemene regels al in Voordorp-Voorveldsepolder opgenomen en gaat daar nu al ervaring mee opdoen. De toedeling van de functies aan locaties geldt natuurlijk alleen voor de woonwijk Voordorp en voor de Voorveldse Polder. Het koppelen van functies aan locaties in de rest van de gemeente is een hele klus, die nog wel enige tijd zal vergen.

Functies

De functies geven het gebruiksdoel van locaties weer. Het plan maakt onderscheid tussen functies die bepaalde activiteiten toestaan (de "gewone" bestemmingen) en functies die beschermd moeten worden met een verbod op activiteiten (de "dubbelbestemming"). Bij de eerste soort functies is telkens een drieslag gevolgd:

- De beschrijving van het doel van de functie
- Voorbeelden van activiteiten die bij de functie passen
- Het vermelden van activiteiten die niet mogen

Voorbeeld: de functie Groen (artikel 4 van het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte Voordorp-Voordorpsepolder)

Doel van de functie:

Locaties met de functie Groen zijn bedoeld voor groen met de daarbij behorende voorzieningen, vergroting van de leefbaarheid en een gezond leefklimaat, water en speel- en verblijfsplekken. Locaties met de functie Groen zijn ook bedoeld voor groen dat een gezond leefklimaat voor flora en fauna vergroot, de biodiversiteit stimuleert en voedsel en schuilgelegenheid biedt aan dieren.

Activiteiten die bij de functie passen:

- Activiteiten die passen bij het doel zijn toegestaan, zoals het aanleggen, gebruiken en in stand houden van groenvoorzieningen, voet- en fietspaden, bruggen, duikers en faunapassages, geluidwerende voorzieningen, veldjes voor het uitlaten van honden, watergangen, waterpartijen, ontmoetingsplaatsen al dan niet met zitbanken of speeltoestellen, kunstobjecten.
- Op de locatie met de aanduiding 'Dierenweide' is ook een dierenweide toegestaan.

Gemeente Utrecht, Binnenstad, Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

Activiteiten die niet mogen:

De volgende activiteiten zijn in ieder geval verboden:

- Het aanleggen van parkeervoorzieningen voor motorvoertuigen
- Het aanleggen van ontsluitingswegen voor aangrenzende functies (bestemmingen)
- Het houden van evenementen die niet voldoen aan de eisen van de Algemene Plaatselijke Verordening
- Activiteiten die bomen aantasten
- Activiteiten die de biodiversiteit aantasten, met uitzondering van gebruik van het groen dat op een locatie normaal is.

De drieslag geeft bij elke functie kort de hoofdlijn aan van het gebruiksdoel; de beschrijving van de passende activiteiten is bedoeld als verduidelijking, soms aangevuld met een speciale activiteit die op een plek op de plankaart is aangegeven (zoals in het voorbeeld de dierenweide) en de derde aanduiding is hard en beschrijft wat in elk geval niet mag in het aangeduide gebied.

De functies die bescherming behoeven hebben meestal twee artikelleden: doel van de functie en bescherming van de locatie. De Voorveldse polder heeft bijvoorbeeld twee functies: “agrarisch” en “Waarde – Werelderfgoed Nieuwe Hollandse Waterlinie” met regels die de functie beschermen.

Flexibiliteit

De bewoners van de woonwijk Voordorp krijgen met het plan de zekerheid dat het hoofdgebruik op wonen is gericht. Een uitzondering, zoals een bestaande tandartspraktijk en café, is als afwijkende activiteit expliciet aangeduid. De planregels

verbieden veel activiteiten die tot verandering van de leefomgeving kunnen leiden. De aanduiding met ‘activiteiten die niet mogen’ sluit een heleboel veranderingen expliciet uit. Het goede beheer van het plangebied staat voorop.

Veranderingen zullen zich echter altijd aandienen. De beschrijving van het doel en de activiteiten die daarbij passen geven ruimte voor invulling. Daarmee biedt het plan flexibiliteit, waar de Omgevingswet om vraagt. Voor kleine veranderingen gaat dat als volgt. Voor bijvoorbeeld de vervanging van een bestaand gebouw (bijvoorbeeld na brand) verandert de leefomgeving niet ingrijpend en kan het College van B&W, na toetsing aan de regels van het plan, de vergunning verlenen. Voor grotere veranderingen geeft het plan geen uitsluitel. Als de initiatiefnemer een andere functie in het gebouw wil vestigen (van woning naar hotel) of een heel ander soort gebouw wil terugbouwen (van grondgebonden naar een appartement) dan geeft het bestemmingsplan geen uitsluitel. Het College moet dan onderzoeken of het initiatief past in het gemeentelijke beleid en een nieuwe afweging maken van alle betrokken belangen, waaronder die van de bewoners in de buurt. Dat mondt uit in een omgevingsvergunning om te mogen afwijken van het bestemmingsplan, met een ruimtelijke onderbouwing van de afwijking.

Algemene regels

De algemene regels van bestemmingsplan Voordorp-Voorveldse polder zijn beperkt tot nog geen tien bladzijden tekst. Daarbij heeft de gemeente nog geen gemeentelijke verordeningen in het plan opgenomen, behalve de verordening

voor de bescherming van archeologische waarden. De overige verordeningen blijven nog apart staan om ervoor te zorgen dat niet twee regiems naast elkaar bestaan: in Voordorp en in de rest van de gemeente.

Planregels bestemmingsplan Voordorp-Voorveldsepolder

De regels van het bestemmingsplan zijn in drie hoofdstukken samengenomen:

- **Bouwen en slopen**

Alle regels over bouwen en slopen staan in dit hoofdstuk

- **Gebouwen en locaties gebruiken**

In dit hoofdstuk zijn regels opgenomen wat voor activiteit op een plek mag worden uitgevoerd, c.q. waarvoor een bestaand gebouw mag worden gebruikt. Dit hoofdstuk bevat ook de regels over woningvorming en omzetting uit het eerdergenoemde parapluplan.

- **Grondwerk**

Dit hoofdstuk bevat regels voor activiteiten die de bodem en de ondergrond kunnen verstoren en gaat in eerste instantie over de bescherming van leidingen en archeologie. Het is de bedoeling dit hoofdstuk in de loop van de tijd verder uit te bouwen met bijvoorbeeld regels voor de bescherming van grondwater en voor het reguleren van koude-warmteopslag.

Doordat de functies in het plan los zijn gemaakt van de regels over activiteiten is het niet meer nodig om bij elke functie daarop toegesneden bouwregels op te nemen. Het maakt in dit plan voor de regels over de activiteit bouwen niet uit of het bouwen betrekking heeft op horeca, wonen of industrie. Wel is geregeld dat de functie van het gebouw moet passen bij de functie van de locatie. Zoals de toelichting stelt past een bedrijfspand wel op een locatie met de functie bedrijf en niet op een locatie met de functie wonen. Een vergunningaanvraag voor een bedrijf op een locatie met de functie wonen moet dan ook worden geweigerd.

De regels laten bijvoorbeeld additionele horeca toe in een gebouw dat in hoofdzaak wordt gebruikt voor een aantal met name genoemde activiteiten, zoals kantoren, culturele activiteiten, sport en recreatie. Daarbij is een aantal eisen opgenomen over de oppervlakte in relatie tot de hoofdactiviteit, de openingstijden die gekoppeld zijn aan de hoofdactiviteit en de toegang via de ingang van het gebouw van de hoofdactiviteit. Als aan deze voorwaarden is voldaan, dan is geen vergunning nodig. Als de horeca wordt gekoppeld aan een niet genoemde activiteit, dan bestaat een vergunningplicht.

Actueel houden

Eén allesomvattend plan voor de fysieke leefomgeving, dat voor de hele gemeente geldt, bij de tijd houden, vraagt wat van bestuur en burgers. De gedachte is om het deel van het omgevingsplan met de algemene regels niet al te vaak aan te passen. Het is voor

de inwoners en bedrijven bijna niet bij te houden als de regels over bijvoorbeeld wonen voor de hele gemeente vaak veranderen. Een frequentie van een keer per jaar lijkt redelijk. De toekenning en aanpassing van functies kan veel frequenter plaatsvinden. Die toekenning is immers op een beperkte locatie van toepassing en gaat daarmee lang niet alle inwoners aan. De bewoners van de betreffende locatie worden gericht betrokken bij de verandering. Het hoofdstuk functies in het omgevingsplan en de kaart die daarbij hoort kan de gemeente na de inwerkingtreding van de Omgevingswet ombouwen met op ontwikkeling gerichte plandelen en met het buurt voor buurt omzetten van bestemmingen naar functies.

Tot slot

De gemeente heeft al langer ervaring opgedaan met het beoordelen van initiatieven vanuit een breed gezichtspunt. Op dat vlak is de organisatie al voorbereid op de komst van de Omgevingswet. Met de gefaseerde opbouw van het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied wordt nu ook de planbasis toegesneden op het nieuwe omgevingsrecht. Utrecht baant hiermee een weg, waarmee ook andere gemeenten hun voordeel kunnen doen.

6.3.2 Peel en Maas – Kwistbeek: mooi voorbeeld van burenhulp¹⁶

De aanleiding bestaat uit de natte voeten, die de Kwistbeek geeft. De aanpak berust op samenwerking van inwoners, gemeente én waterschap. Het resultaat is méér dan droge voeten alleen. Het project kent vertakkingen naar leefbaarheid en natuurontwikkeling. Gemeente en waterschap leren van elkaars sterke kanten. De instrumenten en de aanpak van de Omgevingswet zijn naar voren gehaald. De overheid luistert naar de inwoners. Het éénmalige project zet aan tot een meer permanent gesprek over beheer en onderhoud. Dat klinkt bijna te mooi om waar te zijn. Toch zeggen de betrokkenen dat deze resultaten binnen bereik zijn.

Kwistbeek treedt buiten haar oevers

De Kwistbeek is een smalle waterloop, die in het Limburgse Maasdal van west naar oost stroomt. De beek begint in Helden, loopt door de kern van Baarlo en komt een stukje ten zuiden van Venlo in de Maas uit. Bovenstrooms hebben de inwoners nergens last van, maar in de buurt van Baarlo loopt bij veel neerslag het water de huizen binnen. De gemeente Peel en Maas en het waterschap Limburg gaan gezamenlijk aan de slag en ontwikkelen een gebiedsplan met inbreng van inwoners, bedrijven, eigenaren en recreanten.

¹⁶ Informatie verkregen van Carla Duijf (projectleider), René Kees (omgevingsplan), Geert Wismans (gemeenschapsonwikkeling) alle drie van de gemeente Peel en Maas, Anouk Dewitte (omgevingsmanager waterschap Limburg), Cep Smeets (bestuurslid dorpsoverleg Helden), Jan Degen (bestuurslid dorpsoverleg Baarlo), Peter Deriks (extern communicatieadviseur, bureau Viduro)

De samenwerking tussen gemeente en waterschap heeft tot doel:

- De kans op wateroverlast, met name bij Soeterbeek, terug te brengen;
- De Kwistbeek op orde te brengen zodat deze voldoet aan de status Natuurbeek en de Kaderrichtlijn Water (KRW);
- De hoeveelheid overstortwater uit het gemeentelijk rioolstelsel in de Kwistbeek te verlagen;
- Een projectplan op grond van de Waterwet op te stellen en daarmee samenhangend de Legger Waterschap Limburg 2020 te wijzigen;
- Een omgevingsplan op grond van de Crisis- en herstelwet en de Wet ruimtelijke ordening op te stellen, als ruimtelijk kader voor de herinrichting en ontwikkelingen in de omgeving die invloed op de beek kunnen hebben.

Burenhulp met eigen deelgebieden

De aanpak van de wateroverlast is een vorm van burenhulp. Om het beneden droog te houden, zijn immers bovenstrooms maatregelen nodig. Dat snappen de mensen in de buurt van het hoger gelegen Helden. Zij leven mee met de inwoners in hun buurdorp. Bovendien doen de benodigde maatregelen niet veel pijn. Heel grote tegengestelde belangen kent het project niet. Dat blijkt tenminste aan het einde van de planvorming. Daaraan vooraf gaat een traject met veel praten, informatie delen, uitleg geven en luisteren.

Ook al gaat het om burenhulp over één beek, toch is het project in drie deelgebieden geknipt. Dat houdt het werkbaar. Veel overleg vindt plaats in groepen met de prozaïsche namen Werkgroep A, Werkgroep B en Werkgroep C. De bovenstroomse Werkgroep A gaat vooral over een groot opvanggebied voor water (beheer en biodiversiteit), Werkgroep B bespreekt voor de middenloop de beekverbetering en de natuurversterking en voor Werkgroep C is – naast het geleiden van het water naar de uitstroom – de herinrichting van de Kasteeltuin voor recreatieve doelen onderwerp van gesprek. In dit benedenstroomse gebied speelt ook de samenloop met de dijkversterking. De inwoners hebben duidelijk gemaakt dat het over een en hetzelfde gebied gaat. Weten van elkaars bestaan is onvoldoende; de onderlinge afstemming moet hoog op de agenda staan.

Waterdoelen en watermaatregelen

Het waterschap heeft voor de boven-, midden- en benedenloop van de Kwistbeek een streefbeeld en doelen geformuleerd. Voor de hele Kwistbeek is het streven de natuurlijke kwaliteiten te versterken, exoten te bestrijden, de beek beleefbaar te maken door recreatief medegebruik en de waterkwaliteit te verbeteren door overstorten te saneren en diffuse belasting uit de landbouw te verminderen.

- Voor de bovenloop ligt verder het accent op het vasthouden van water, zodat verderop geen wateroverlast ontstaat. Hiervoor wordt het overloopgebied Baendj in de bovenloop met een oppervlakte van bijna 9 ha gebruikt. Als dat gevuld is met 20 tot 30 cm water is een totale berging van 20.000 m³ water gerealiseerd. Rekening wordt gehouden dat gemiddeld elke tien jaar berging plaatsvindt.
- Voor de middenloop komen de doelen mede voort uit de Kaderrichtlijn Water. Dat leidt tot een meer natuurlijke ongestuwde en meanderende beek. Ook hier is de bergingsopgave ongeveer 20.000 m³, die in lage delen van het beekdal wordt gevonden.
- Voor de benedenloop wil het waterschap een eenzijdig onderhoudspad realiseren en de uitspoeling van het profiel voorkomen en groot onderhoud plegen. Ook komt er een bypass bij de Watermolen van Baarlo.

Twee invalshoeken, twee culturen en twee besluiten; wel één plan met verschillende accenten

Het waterschap Limburg werkt doelgericht en met vakmanschap aan de wateropgaven. Vooraf is budget gereserveerd voor maatregelen. Het waterschap werkt een beetje zoals het water stroomt: van boven naar beneden. Met zijn kennis heeft het waterschap de neiging om wat meer voor, dan met de inwoners te denken. De gemeente Peel en Maas benadert het grondgebied met een brede blik en met gedachten over het aan elkaar verbinden van uiteenlopende opgaven. Het vervolg is wat lastiger. Voor het omzetten van plannen in daden, heeft de gemeente vaak wat hulp van buitenaf nodig.

Wat is er mooier dan sterke kanten te combineren? Dat gaat echter niet vanzelf. De beide organisaties moeten aan elkaar wennen. De wil om samen op te trekken en als overheden de opgaven en de inwoners gezamenlijk te benaderen overwint. Het lukt om één planorganisatie op te bouwen met de omgeving, de plannen voor water en het hele grondgebied te integreren, daarbij telkens met dezelfde personen naar buiten te treden, één nieuwsbrief, website, facebook-account etc. te maken. Het lukt niet om de conclusies vast te leggen in één formeel besluit. Elke overheid houdt de eigen planvorm. Het Projectplan waterwet van het waterschap en het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte van de gemeente zijn wel goed afgestemd en doorlopen gelijktijdig de procedure.

De plannen passen naar inhoud naadloos op elkaar. Verschillen in benadering zijn er wel. Het Projectplan waterwet komt na een analyse tot maatregelen, voegt daarbij een budget en is klaar voor de aanbesteding van de werkzaamheden. Het bestemmingsplan is kaderstellend, deelt functies toe aan gebieden en geeft de juridische basis voor het afwegen en goedkeuren van maatregelen. Het plan bevestigt grotendeels de bestaande rechten en nodigt met het extra

Gemeente Peel en Maas, Kwistbeek, Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied

instrumentarium van de Chw uit om met nieuwe initiatieven te komen. Zicht op eigen uitvoering ontbreekt. Om zelf maatregelen te treffen heeft de Gemeenteraad wel budget beschikbaar gesteld, maar ontbreekt een uitvoeringsplan. De besteding van het budget is geen onderdeel van de formele procedure die gemeente en waterschap samen doorlopen. Dat is voor de inwoners wel wat onduidelijk. Ook wijkt de schrijfwijze en opbouw van de beide documenten flink af van de toonzetting in de gesprekken met de inwoners. In een 'verbindingsdocument' wordt de link gelegd tussen de afspraken in gewone mensentaal en de stukken die ter inzage liggen. Een goed stuk noemen de betrokkenen het verbindingsdocument. Jammer dat zoiets nodig is. Door de Coronaperikelen komt het stuk ook niet goed uit de verf. In de besluitfase zijn overleggen tot een minimum beperkt en is weinig ruimte voor uitleg van persoon tot persoon. Eerder bleken juist die een op een gesprekken bij inloopbijeenvakomen heel verhelderend.

De Chw: bestemmingsplan verbrede reikwijdte hele grondgebied speelt 'haasje over' met de visie

De gemeente Peel en Maas is aangewezen als experiment met de verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied. Vooral nog beperkt de nieuwe aanpak zich tot het gebiedsplan Kwistbeek. Dat plan kent twee bouwstenen: het bestaande plan uit 2014 wordt grotendeels gerespecteerd en overgenomen. De tweede bouwsteen is de bestaande gemeentelijke structuurvisie, die op onderdelen is omgezet in doelregels en als een dubbelbestemming over het gebied heen is gelegd. Gemeentelijke verordeningen zijn – mede uit tijdgebrek – niet in het plan opgenomen.

Inmiddels is de gemeente bezig met de voorbereiding van een nieuwe Omgevingsvisie. Als die klaar is, volgt de uitrol van het omgevingsplan naar het hele gemeentelijke grondgebied. Het is dan waarschijnlijk al 2022 en de Omgevingswet is dan naar verwachting in werking. Het experiment in Kwistbeek helpt het omgevingsplan daarmee goed op gang. De vernieuwing zit in de regels en in de wijze waarop de gemeente die moet leren toepassen.

Het reguliere bestemmingsplan kent strikte voorschriften, die bijvoorbeeld precies vastleggen wat gebouwd mag worden. De gemeente wil de overgang maken naar doelregels, die maatwerk mogelijk maken. In het experiment met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte, zoals toegepast in het omgevingsplan Kwistbeek, zijn die doelregels als dubbelbestemming in het plan opgenomen. De gemeente maakt daarbij onder meer gebruik van de verbrede reikwijdte zelf en van de mogelijkheid om een omgevingsvergunning te vragen voor de bestemmingsplanactiviteit. De gemeente bekort de proceduurtijd door veel initiatieven met een binnenplanse procedure te kunnen beoordelen. Veel initiatieven, zoals het omzetten van een agrarisch bedrijf naar een zorgboerderij, het starten van een fietscafé met terras worden met een reguliere vergunning met een doorlooptijd van maximaal 8 weken afgedaan.

Doelregels brengen vernieuwing aan

De vernieuwing zit in de doelregels die het bestemmingsplan opneemt. Voor de diverse gebiedsbestemmingen (zoals beekdal buiten de kernen, bos en natuur, grootschalig open ontginningslandschap) wordt volgens een vaste indeling in het plan de waarde opgenomen. Elk artikel begint met de beschrijving van 'toegestane activiteiten' waarin staat dat het plan voor deze gronden mede is gericht op gebruiks- en bouwactiviteiten die bijdragen aan de 'landschappelijke koers' en 'functionele ontwikkelingsmogelijkheden'. De landschappelijke koers is vervolgens uitgeschreven in een algemeen streefbeeld en nader toegespitst op doelen in termen van behouden (van bijvoorbeeld het landschap), streven (infiltratie van water, leefbaar platteland), herstellen (natuurwaarden) en soms ook realiseren (van een gezond watersysteem). De functionele ontwikkelingsmogelijkheden sommen op welke functies in het betreffende gebied worden nagestreefd: zoals grondgebruik om wateroverlast te voorkomen, over de ontwikkelruimte voor vrijkomende agrarische bebouwing, recreatief medegebruik, het agrarische grondgebruik, bos en natuur, de te behalen kwaliteitswinst. Tot slot is opgenomen dat voor de genoemde gebruiksactiviteiten een omgevingsvergunning voor een bestemmingsplanactiviteit is vereist en wordt verwezen naar een artikel dat daaraan voorwaarden stelt. Deze eisen hebben betrekking op de bescherming van landschap, natuur en milieu en op de uitbreiding van agrarische bedrijven.

Het maatwerk stelt ook eisen aan de gemeentelijke organisatie en de competenties van de medewerkers. In het 'Expeditieteam Omgevingswet' zoekt de gemeente naar de goede aanpak en benodigde kennis en vaardigheden. Om zonder harde eenduidige criteria te beoordelen of een bouwwerk past in de omgeving stelt eisen aan het vakmanschap en vraagt om een goede motivering van besluiten. Om de medewerkers voor te bereiden worden onder meer intervisiebijeenkomsten georganiseerd en botsproeven gehouden. Stel dat een aanvraag komt voor huisvesting van arbeidsmigranten in het landelijk gebied. Wat zijn dan argumenten voor en tegen, wat zijn persoonlijke meningen en waarin vinden argumenten hun grondslag in het plan?

Participatie: het gebied bepaalt tempo en inhoud

Werken in de geest van de Omgevingswet betekent ook samenwerken met het gebied. De gemeente had vooraf de gedachte om het gebied met een brede vraagstelling te benaderen. De gedachte was daarbij: 'Als we toch met de mensen in gesprek zijn, waarom zullen we het dan alleen over water hebben?' De gemeente leerde snel dat het gebied de agenda voor een belangrijk deel bepaalt. Het gebiedsproces begon bij de wateroverlast en is daar voor een groot deel ook gebleven. Telkens bleek dat daar het grootste belang lag. Een poging om ook de stikstofproblematiek mee te nemen vond geen weerklank. Dat neemt niet weg dat ook andere onderwerpen aan bod zijn gekomen, maar de ruggengraat van de gebiedsaanpak is en blijft de Kwistbeek die af en toe het water niet kan verwerken.

De inwoners hebben niet alleen een belang dat ze inbrengen. De mensen beschikken ook over heel veel kennis. Ook al zeggen de kaarten en andere technische informatie wat anders, zij weten uit de praktijk welk perceel als eerste onderloopt. Die kennis is heel waardevol. Om serieus met het gebied aan de slag te gaan is wisselwerking nodig. Niet alleen ophalen van kennis en belangen, maar ook terugleggen wat waterschap en gemeente hebben gehoord en uitleggen wat zij kunnen verwerken en wat niet.

Gemeente en waterschap hebben niet alleen naar de inhoud van inbreng uit het gebied geluisterd, ze hebben ook gepoogd de communicatiemiddelen af te stemmen op de behoeften. Toen bleek dat alleen een website niet voldeed, kwam de nieuwsbrief snel terug. Het persoonlijke gesprek is belangrijk, evenals vaste aanspreekpunten vanuit waterschap en gemeente, inloopbijeenkomsten en gezamenlijke bijeenkomsten. De opsplitsing in deelgebieden maakt dat het gesprek ook echt over de eigen omgeving kan gaan.

Participatie, communicatie en het plan- en besluitproces moeten ook telkens goed op elkaar aansluiten. Benadrukt wordt: dit zijn drie handen op een buik. Gebied, waterschap en gemeente moeten elkaar daarin ook vinden en begrijpen. Daarbij bleek hulp van een onafhankelijk communicatieadviseur als intermediair behulpzaam om de verschillende culturen tussen gemeente en waterschap te overbruggen en het gesprek met de inwoners goed te voeren.

Het resultaat stemt tevreden. De plannen krijgen weinig zienswijzen en maar een beroep en een handvol beroepen over het Projectplan waterwet. De beroepen hebben geen schorsende werking. De uitvoering van de waterwerken gaat van start. Voor het beperkte aantal zienswijzen worden twee hoofdverklaringen gegeven: het zorgvuldige proces met veel participatie en communicatie én het respecteren van bestaande rechten. Het bestemmingsplan gaat uit van de bestaande rechten, niemand wordt benadeeld of geraakt.

De plannen zijn rond; het proces gaat door

Het Projectplan waterwet is vastgesteld. Na aanbesteding volgt de uitvoering. Is het daarmee klaar? Dat is zeker niet het geval. Op veel punten is een vervolg nodig. Ten eerste voor het opstellen en realiseren van de gemeentelijke maatregelen. De plannen voor recreatieve voorzieningen en andere maatregelen die de leefbaarheid verhogen, zijn nog niet klaar en zeker nog niet uitgevoerd. Het kan in kleine dingen zitten, zoals een bankje, het goede tracé van een wandelpad. Klein voor de gemeente, maar van belang voor de beleving in het gebied. Dan het beheer en onderhoud. Als het waterschap klaar is met de herinrichting van de beek volgt beheer en onderhoud. De inwoners willen daarover meepraten. Want het gaat niet alleen om lage kosten en doorstroming, maar ook om de beleving en wensen van de inwoners. Dat is nieuw voor het waterschap. Daarnaast speelt de dijkversterking van de Maas. Dat is een heel ander project dan de Kwistbeek, die echter samenkomen in één (deel) gebied, waar dezelfde mensen wonen. Ook daar is een vervolg nodig. De samenwerking tussen gemeente en waterschap en

de samenwerking tussen het gebied en de overheden heeft veel opgeleverd. Daar moet op worden voortgebouwd. En tot slot heeft de gemeente stappen gezet in de vernieuwing van het omgevingsrecht, waarop kan worden voortgebouwd. Met de vaststelling van de plannen is een belangrijke stap gezet, niet om af te ronden, maar om op voort te bouwen.

Gemeente Den Haag, Binckhorst, Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

Bijlagen

Bijlage 1: Zes-maanden-termijn

Sneller de procedure doorlopen

Artikel 1.6 lid 4 Chw bepaalt dat de bestuursrechter uitspraak doet binnen zes maanden na afloop van de beroepstermijn. De Voortgangsrapportage geeft informatie over de werkelijke doorlooptijd van de beroepen bij de Raad van State met een steekproef van alle uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in het eerste kwartaal van het verslagjaar. Deze bijlage bevat de informatie over de steekproef van het eerste kwartaal van 2019 en van 2020.

Registratie bij de Raad van State is gewijzigd

De uitspraken van de Raad van State krijgen een uniek zaaknummer. In voorgaande jaren eindigde het zaaknummer van de beroepszaken, waar de Chw op van toepassing is, met de aanduiding 'R6'. Deze systematiek is verlaten. Het is daarom

niet meer mogelijk op basis van de aanduiding 'R6' de relevante uitspraken op te sporen. Als alternatief is gezocht naar uitspraken met behulp van de zoekwoorden 'Crisis- en herstelwet' en 'Chw'. Dat leverde in het eerste kwartaal van 2019 negen uitspraken op. In het eerste kwartaal van 2020 zijn tien zaken gevonden, waaronder een uitspraak naar aanleiding van 'verzet' tegen een eerder gedane uitspraak. Deze aantallen van circa tien uitspraken in het eerste kwartaal van 2019 en 2020 is beduidend lager dan in de voorafgaande jaren in de Voortgangsrapportage is vermeld. De tabel 30 geeft het aantal in de Voortgangsrapportages vermelde uitspraken, waar de Chw van toepassing is, vanaf 2015.

Tabel 30 Uitspraken van de Raad van State in hoofdzaken en voorlopige voorzieningen zoals in de vorige Voortgangsrapportages is weergegeven (1^e kwartaal 2015 – '18) en de aantallen die voor 2019 en 2020 via de site van de Raad van State zijn gevonden.

	Hoofdzaken	Voorlopige voorzieningen	Totaal
2015	39	11	50
2016	25	6	31
2017	23	10	33
2018	36	5	41
2019	9		9
2020	10		10

Bij navraag bevestigde de Raad van State dat de aanduiding R6 niet meer wordt gehanteerd. Verwezen werd naar het Jaarverslag met informatie over het totaal aantal zaken dat is behandeld in de Ruimtelijke-ordeningskamer en het aantal zaken waar de Chw van toepassing is.

Tabel 31 Overzicht op basis van gegevens uit 'de Raad van State – Bestuursrechtspraak in cijfers' het jaarverslag 2019 van de Raad van State. Crisis- en herstelwet hoofdzaken.

Crisis- en herstelwet	2019	2018	2017	2016	2015
In behandeling per 1 januari	138	143	96	83	106
Ingekomen nieuwe procedures	178	219	208	201	192
Subtotaal	316	362	304	284	298
Afgedaan*	206	224	161	188	215
In behandeling per 31 december	110	138	143	96	83

*Dit betreffen: Uitspraken met zitting, uitspraken buiten / zonder zitting en ingetrokken, doorgezonden of vervallen zaken

Uit het Jaarverslag van de Raad van State blijkt geen trendbreuk in 2019 in het aantal zaken onder de Chw. Het is daarom aannemelijk dat een groot deel van de zaken niet gevonden is in de steekproef voor deze Voortgangsrapportage. De Raad van State heeft echter geen alternatief voor de zoekwijze (met trefwoorden) gesuggereerd. Aangenomen moet worden dat de gepresenteerde cijfers niet vergelijkbaar zijn met de weergave in de Voortgangsrapportages over de afgelopen jaren.

De aangetroffen beroepszaken in het eerste kwartaal van 2019 en 2020

De negen aangetroffen beroepszaken in het eerste kwartaal van 2019 gaan in drie gevallen om windparken, een tracébesluit en vijf bestemmingsplannen. Het betreft vijf directe uitspraken, drie tussenuitspraken en een einduitspraak na een eerdere tussenuitspraak. In een zaak is de zes-maanden-termijn royaal gehaald, in een zaak vrijwel en in de overige zeven uitspraken is de zes-maanden-termijn overschreden, in een geval zelfs met een factor drie (anderhalf jaar).

Tabel 32 In het eerste kwartaal van 2019 zijn met de zoekwoorden 'Crisis- en herstelwet' of 'Chw' en 'R6' in de uitspraken op internet 9 zaken aangetroffen.

	Procedure	Doorlooptijd in weken*	Opmerking
Bestemmingsplan "Rozengrachtoren Zaandam"	Uitspraak direct	40	
Bestemmingsplan Mimosaplantsoen, Laarbeek	Tussenuitspraak	27	
Windpark met vier windturbines langs de Pleijweg, gemeente Arnhem, GS Gelderland (Wet natuurbescherming)	Uitspraak direct	58	
Omgevingsvergunning Windpark en zonneveld Koningspleij Noord, Arnhem	Tussenuitspraak	74	
Bestemmingsplan actualisering diverse gebieden, Leidsche Rijn e.o. 1 ^e Herziening, Utrecht	Uitspraak direct	83	Bij ter visie legging geen vermelding Chw
Tracébesluit Extra Sneltrain Groningen-Leeuwarden, Min EZ staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat:	Tussenuitspraak	58	
Omgevingsvergunning voor twee windturbines, Ospeldijk Oost, Nederweert	Uitspraak direct	42	
Hogere grenswaarden geluid vastgesteld tbv het bestemmingsplan "Havenstraatterrein", Amsterdam	Uitspraak direct	47	
Bestemmingsplan Dordtse Kil IV, Dordrecht	Einduitspraak	3	

*Doorlooptijd tijd tussen laatste dag van de beroepstermijn en de uitspraak. Afronding weken 4,5,6, dagen naar boven

Het geval met de korte doorlooptijd, het bestemmingsplan Dordtse Kil, betreft het sluitstuk van een veel complexer situatie dan uit de korte doorlooptijd naar voren komt. In het kader is als voorbeeld het traject na de vaststelling wat nader beschreven. Het plan is in paragraaf 5.3.1 nader toegelicht.

Het traject na de vaststelling van een bestemmingsplan: voorbeeld bestemmingsplan Dordtse Kil IV (DistriPark Dordrecht)

Het plan maakt de ontwikkeling van het bedrijventerrein Dordtse Kil IV mogelijk en bevat ook een regeling voor enkele bestaande woningen en bedrijven en voor de voormalige vuilstort Transberg in het zuidelijke deel van het plangebied.

Paragraaf 5.3.1 van de Voortgangsrapportage bevat meer informatie over de inhoud van het project DistriPark Dordrecht.

De gemeenteraad van Dordrecht heeft het bestemmingsplan Dordtse Kil IV op 28 juni 2017 vastgesteld. Het plan heeft vervolgens van 10 juli 2017 tot en met 21 augustus 2017 ter visie gelegen. Door drie partijen is beroep aangetekend bij de Raad van State. Na circa 10 maanden volgt op 27 juni 2018 een tussenuitspraak. De gemeente krijgt met een bestuurlijke lus zes maanden de tijd om gebreken in het plan te

herstellen. Bovendien wordt voor een perceel het besluit van de raad vernietigd. Daarvoor dient de gemeente binnen 12 maanden een nieuw besluit te nemen.

Het op 11 december 2018 gewijzigd vastgestelde Chw bestemmingsplan 'Dordtse Kil IV' ligt van 22 december 2018 tot en met 1 februari 2019 ter inzage. Over de wijziging van de planregels zijn geen nieuwe zienswijzen ingediend. De einduitspraak van de Raad van State volgt in drie weken op 20 februari 2019. Dat is de uitspraak die in de tabel is weergegeven.

Voor het perceel waarvoor het besluit van de Raad is vernietigd heeft de gemeente op 12 mei 2020 een nieuwe bestemming vastgesteld, '1e herziening Chw bestemmingsplan Dordtse Kil IV'. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is schriftelijk geïnformeerd, dat conform haar uitspraak, in goed overleg met de eigenaar van het betreffende perceel, een nieuwe bestemming is vastgesteld. Het perceel is door gemeente aangekocht. De woning wordt gesloopt. Hier ging een zorgvuldig proces aan vooraf, dat langer duurde dan de gestelde 12 maanden. De afdeling heeft tijdig een tussenbericht ontvangen dat het proces meer tijd zou kosten. Het herzieningsplan heeft van 25 mei 2020 tot en met 6 juli 2020 ter visie gelegen. Hiermee

is het laatste deel van het bestemmingsplan Dordtse Kil IV op 7 juli 2020 onherroepelijk geworden. Vanaf de sluitingsdatum van de beroepsperiode tot het onherroepelijk worden van de het laatste stukje van het bestemmingsplan is een jaar en ruim 10 maanden verlopen.

De aangetroffen beroepszaken in het eerste kwartaal van 2020

De gevonden beroepszaken in het eerste kwartaal van 2020 gaan in drie van de tien zaken over windparken, een inpassingsplan voor een overnachtingshaven, vier bestemmingsplannen en twee omgevingsvergunningen, waarvan een met afwijken van

het bestemmingsplan. Het gaat bij de uitspraken om zes directe uitspraken, drie uitspraken in hoger beroep en in een zaak gaat het om verzet tegen een eerder gedane uitspraak van de Raad van State. Deze laatste zaak wordt hier verder buiten beschouwing gelaten.

Drie van de negen uitspraken zijn geheel binnen de zes-maanden-termijn gedaan, bij twee zaken heeft een beperkte overschrijding plaatsgevonden, in drie zaken is de uitspraak ruim later beschikbaar gekomen dan de termijn die de Chw stelt. Voor een zaak is de zes-maanden-termijn niet van toepassing op de uitspraak. Deze casus (Overnachtingshaven Lobith) wordt hierna toegelicht.

Tabel 33 In het eerste kwartaal van 2020 zijn met de zoekwoorden 'Crisis- en herstelwet' of 'Chw' en 'R6' in de uitspraken op internet 10 zaken aangetroffen.

	Procedure	Doorlooptijd in weken	Opmerking
Omgevingsvergunning kunstwerken KW01 en KW02 (viaducten) ter hoogte van de Reijmersbekerweg te Nuth, GS Limburg	Hoger beroep	31	
Inpassingsplan en omgevingsvergunning Windpark Gooyum-Houw B.V. en Nuon Wind Development B.V., GS Fryslân	Uitspraak direct	67	
Omgevingsvergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan/appartementencomplex aan de Vuurtorenweg 35-37 in Scheveningen, Den Haag	Hoger beroep	20	
Bestemmingsplan "Windpark Piet de Wit", Goeree-Overflakkee	Hoger beroep	24	
Verzet tegen uitspraak RvS dd 24-12-2019 over het rijksinpassingsplan "Windpark De Drentse Monden en Oostermoer"	Verzet tegen uitspraak RvS		5 weken na de uitspraak van RvS op 24-12-2019 is uitspraak gedaan over het verzet
Bestemmingsplan "Buitengebied Mill en Sint Hubert, herziening 2018", Mill en Sint Hubert	Uitspraak direct	91	Bij ter visie legging geen vermelding Chw
Bestemmingsplan "Dovenetel", Apeldoorn	Uitspraak direct	24	
Bestemmingsplan "Wijk aan Zee", Beverwijk	Uitspraak direct	44	
Inpassingsplan "Overnachtingshaven Lobith", GS Gelderland	Uitspraak direct	Niet van toepassing zie toelichting in het tekstkader	RvS heeft Hof van Justitie van de Europese Unie vragen gesteld. Deze zijn 7-11-2018 beantwoord. Uitspraak RvS 04-03-2020 dat is 185 weken na afloop van de beroepstermijn.
Bestemmingsplan "Buitenplaats Beresteyn", Voorschoten	Uitspraak direct	27	

Voor het inpassingsplan voor de Overnachtingshaven Lobith is de uitspraak gedaan na raadpleging van het Europese Hof. In dit bijzondere geval heeft de einduitspraak 3,5 jaar gevegd. De einduitspraak valt in de steekproef, de zes-maanden-termijn geldt echter niet voor deze einduitspraak, maar voor de termijn waarop de Raad van State de prejudiciële vragen stelt aan het Hof. Deze vragen zijn veel eerder (in 2017) gesteld. Het kader geeft nadere bijzonderheden.

Inpassingsplan Overnachtingshaven Lobith

Bij besluit van 29 juni 2016 hebben Provinciale Staten van Gelderland het inpassingsplan “Overnachtingshaven Lobith” vastgesteld. Het inpassingsplan voorziet in het moderniseren van de bestaande overnachtingshaven “Tuindorp” ten westen van de woonwijk Tuindorp en in het aanleggen van de nieuwe overnachtingshaven “Spijk” ter plaatse van de uiterwaard de Beijenwaard. Beide havens liggen op de noordoever van de Boven-Rijn in de gemeente Rijnwaarden. De haven Tuindorp heeft een omvang van ongeveer 15 hectare. De modernisering van de haven Tuindorp bestaat uit het verbreden van de havenmond, het verdiepen van de haven, het aanbrengen van een nieuwe indeling en het aanleggen van extra parkeerplaatsen. Hiermee zal de overnachtingshaven Tuindorp ruimte bieden aan ongeveer 20 ligplaatsen voor schepen tot een lengte van 110 m en een autoafzetsteiger. Het vastgestelde inpassingsplan “Overnachtingshaven Lobith” ligt ter visie tot en met 18-08-2016. In haar uitspraak van 17 mei 2017 – in andere zaken (ECLI:NL:RVS:2017:1259 en ECLI:NL:RVS:2017:1260) – stelt de Raad van State vragen over het Programma Aanpak Stikstof aan het Hof van Justitie van de Europese Unie. Dat is niet binnen de zes maanden die de Chw daarvoor stelt, maar na 39 weken. Op 7 november 2018 beantwoordt het Hof de gestelde vragen. Bij uitspraak van 29 mei 2019, (ECLI:NL:RVS:2019:1603), heeft de Afdeling in de andere zaken uitspraak gedaan. Na die beantwoording heeft op 19 november 2019 een tweede behandeling ter zitting plaatsgevonden en volgt 69 weken later, op 4 maart 2020, de einduitspraak. In het totaal heeft de hele procedure 185 weken in beslag genomen.

Lange doorlooptijden

Uit de bovenstaande gegevens blijkt dat vooral complexe zaken met lange doorlooptijden zijn opgenomen. Van de zeventien zaken die uiteindelijk overblijven zijn vier uitspraken binnen zes maanden gedaan. De overige dertien zaken kennen een beperkte tot een ruime overschrijding van de gestelde termijn. Zoals eerder vermeld is het niet waarschijnlijk dat in de steekproef alle zaken zijn opgenomen waarop de Chw van toepassing is. Het is goed mogelijk dat alleen de complexe zaken zijn gevonden en dat daardoor een niet representatief beeld is verstrekt van de werkelijke doorlooptijden. De vergelijking met voorgaande jaren gaat dan niet op.

Voor twee zaken, een in 2019 en een in 2020, is bij de tervisielegging van het bestemmingsplan niet genoemd dat de Chw van toepassing is. Deze zaken kennen een doorlooptijd van 83 en 91 weken. Mogelijk heeft het niet vermelden van de Chw-betrokkenheid bijgedragen aan de doorlooptijden.

De Raad van State is gevraagd om de doorlooptijd nader te beschouwen. Het kader geeft de reactie.

Werkzaamheden voor de behandeling van een beroepszaak

De afgelopen jaren zijn relatief veel grote Chw-zaken bij de Afdeling voorgelegd. Dat de termijn van 6 maanden na afloop van de beroepstermijn niet steeds wordt gehaald is een gevolg van de tijd en inspanning die nodig is om deze zaken op zitting te brengen. Om dit toe te lichten is van belang het volgende te weten:

- In deze zaken komen vaak grote aantallen appellanten in beroep, die omvangrijke beroepsstukken insturen.
- Het bevoegd gezag (de minister, GS en/of de gemeenteraad en B&W) wordt gelegenheid geboden verweer te voeren. Vaak wordt de gegeven termijn (2 weken) niet gehaald en wordt om uitstel gevraagd.
- In relatief veel van de Chw-zaken moet de Afdeling een deskundige-advies vragen van de StAB, zoals bijvoorbeeld in de zaak overnachtingshaven Lobith. De StAB wordt in Chw-zaken gevraagd in kortere tijd dan normaal, namelijk 8 weken, te adviseren. Partijen moeten daarna gelegenheid krijgen (2 weken) om te reageren op het advies van de StAB.
- In relatief veel Chw-zaken wordt nadat beroep is ingesteld en voordat een zaak op zitting komt, op een gegeven moment een besluit genomen waarbij één van de besluiten wordt gewijzigd (6:19-besluit). De 6-weeken beroepstermijn moet worden afgewacht omdat ook belanghebbenden die nog geen partij zijn, gelegenheid moeten krijgen beroep in te stellen. Afhankelijk van de aard van dit besluit, vergt dit meer voorbereiding door de Afdeling, moet de StAB om aanvullend advies worden gevraagd enz. Het komt ook voor dat besluitvorming niet gecoördineerd plaatsvindt terwijl besluiten wel bij elkaar ‘horen’ en de Afdeling ‘wacht’ tot de rechtbank in eerste aanleg uitspraak heeft gedaan op het beroep (zoals bijvoorbeeld in de zaken omtrent Windpark Piet de Wit).
- Ten slotte moet de zitting inhoudelijk worden voorbereid door juristen en staatsraden.

Nogmaals, het betreft uitzonderlijk omvangrijke zaken, waardoor langere tijd dan voor een gemiddelde zaak nodig is, moet worden genomen om de zittingen voor te bereiden.

Bron: Raad van State

Bijlage 2: Toelichting op de ‘statistiek’ in deze Voortgangsrapportage

De actualiteit en indeling van informatie in deze Voortgangsrapportage

In de loop van de jaren is de Chw op telkens meer manieren en in toenemende mate benut. Dat diverse en omvangrijke gebruik maakt het lastiger de toepassing van de Chw overzichtelijk te presenteren. Deze paragraaf geeft een toelichting op de ‘statistiek’ in deze rapportage. Gepoogd is de indeling en weergave van de toepassing van de Chw eenvoudig te houden, ook al betekent dit soms dat nuances en uitzonderingen minder naar voren komen. Voor een goed begrip van dit rapport is het nodig om te weten dat deze Voortgangsrapportage:

- Nieuwe informatie bevat tot medio 2020.
- De voortgang van de experimenten met verschil in diepgang meeneemt.
- De nadruk ligt op ‘projecten’ en niet op ‘aangewezen bijzondere voorzieningen’.

Informatie tot medio 2020

Deze Voortgangsrapportage 2018-2020 sluit aan bij de Voortgangsrapportage over de periode 2017-2018 en voegt actuele informatie toe uit de periode vanaf oktober 2018 tot en met medio 2020. Infomil heeft voor de analyse van de beroepszaken (paragraaf 1.2 en 1.4) alle uitspraken meegenomen tot en met oktober 2020.

De meeste overzichten in deze rapportage zijn gebaseerd op informatie uit vragen die aan de contactpersonen van de Chw-projecten zijn gesteld. De reactie daarop dateert veelal uit mei of juni 2020. Ontwikkelingen na die tijd zijn niet verwerkt in de overzichten van het rapport. De gesprekken voor de toelichting van zeven projecten onder het kopje ‘Toepassing in ...’ vonden vooral plaats in november 2020. In bijlage 2 met het complete overzichten van alle projecten en de voortgang in de procedure is ook incidenteel later beschikbaar gekomen informatie vermeld onder ‘voortuitblik’.

Voortgangsrapportage met verschil in diepgang

Alleen enkele totaaloverzichten geven een compleet beeld over alle experimenten die sinds 2010 zijn aangewezen als bijzondere voorziening onder de Chw. Die totaaloverzichten bevatten alle bijzondere voorzieningen tot en met de 19^e tranche van het Besluit uitvoering Chw en de 5^e ministeriële regeling. Voorbeelden van een volledig overzicht zijn tabel 6, 8, 9 en bijlage 4 en 5.

Voor het weergeven van verdiepende informatie is een selectie gemaakt. Bij experimenten in uitvoering en inmiddels beëindigde experimenten is geen voortgangsinformatie opgevraagd. De ervaringen uit deze experimenten staan immers in eerdere Voortgangsrapportages. Ook de meest recent toegevoegde experimenten zijn niet nader op voortgang bevraagd. Ervaringen uit eerdere Voortgangsrapportages heeft geleerd dat deze recent toegevoegde experimenten weinig tot geen interessante

voortgangsinformatie beschikbaar hebben. De grens is gelegd bij de bijzondere voorzieningen die medio 2019 zijn aangewezen. Aan de bijzondere voorzieningen uit de 19^e tranche Besluit uitvoering Chw en de 2^e tot en met de 5^e ministeriële regeling zijn dan ook geen vragen over de voortgang gesteld. Het gaat in totaal om 44 bijzondere voorzieningen, onderverdeeld in 3 ontwikkelingsgebieden en 41 duurzame innovatieve experimenten, waarvan 28 bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte en 13 overige duurzame innovatie experimenten.

Samengevat gaat deze Voortgangsrapportage vooral in op de bijzondere voorzieningen tussen beide uitersten. Heel beperkt wordt ingegaan op projecten die inmiddels in uitvoering zijn of zijn beëindigd en op projecten die na medio 2019 zijn gestart. In het midden blijven 200 projecten over. Deze projecten is met een vragenlijst om voortgangsinformatie gevraagd. De respons was 100%.

Van ‘aanwijzing’ naar de weergave van ‘projecten’

Een complicatie bij het registreren en door de jaren heen vergelijken van de aangewezen bijzondere voorzieningen vormt de stapeling van aanwijzingen en de gefaseerde ontwikkeling. Aan lopende experimenten worden na verloop van tijd nieuwe experimenten toegevoegd of aan een gebied wordt een combinatie van verschillende bijzondere voorzieningen toegekend. Ook worden projecten in delen ontwikkeld, ieder met hun eigen voortgang. Dit maakt de overzichten vaak lastig leesbaar.

Verschillende aanwijzingen vormen één project / plangebieden worden in fasen ontwikkeld

Een van de vele voorbeelden waarin verschillende aanwijzingen tot bijzondere voorziening samen één project vormen is het CHV-terrein Veghel. Het CHV-terrein is als ontwikkelingsgebied aangewezen (2012), als duurzaam innovatief experiment voor tijdelijk gebruik gedurende 15 jaar (2013) en als bestemmingsplan met verbrede reikwijdte (2015). De statistieken zijn soms lastig te lezen doordat projecten in deelgebieden uiteenvallen met een verschillend plantraject. Dat geldt voor bijna alle bestemmingsplannen verbrede reikwijdte voor het hele grondgebied. Ook ontwikkelingsgebied Spoorzone Tilburg is stapsgewijze van bestemmingsplannen voorzien met ieder een eigen tijdspad; de deelplannen voor ontwikkelingsgebied Badhoevedorp (gemeente Haarlemmermeer) zijn deels vernietigd in beroep en worden ook weer deels hersteld. Het bestemmingsplan verbrede reikwijdte voor het hele grote projectgebied Haven-Stad in Amsterdam, kent een gebiedsdekkend MER, en wordt stapsgewijs in ontwikkeling gebracht met telkens een beperkt bestemmingsplan.

De aanwijzing tot bijzondere voorziening is niet langer de logische en meest eenvoudige ingang voor de statistieken en de weergave in deze Voortgangsrapportage. Een meer eenduidige ingang vormen de 'projecten'. Daarmee wordt bedoeld op de gebieden waarvoor met behulp van het instrumentarium uit de Chw een plan of besluit wordt opgesteld en uitgevoerd. Dat kan met gestapelde experimenten. Waar sprake is van stapeling van verschillende bijzondere voorzieningen in één project(gebied) is de bijzondere voorziening die het belangrijkste is voor het project in deze Voortgangsrapportage voorop gezet. Dat is vaak het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte.

Bijvoorbeeld: een experiment voor de verlengde looptijd van het bestemmingsplan, dat later is voortgezet als bestemmingsplan met verbrede reikwijdte, wordt geregistreerd onder die laatste, veel grotere aanwijzing. Een ontwikkelingsgebied dat is aangewezen voor de toepassing van de verbrede reikwijdte wordt in de categorie bestemmingsplan met verbrede reikwijdte opgenomen. De keuze is soms arbitrair, maar dient de toegankelijkheid in deze rapportage.

Bestemmingsplan verbrede reikwijdte én ontwikkelingsgebied

In 2014 is het experiment met het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte geïntroduceerd (7e tranche van het Besluit uitvoering Chw). In de jaren daarna is een gebied veelvuldig dubbel aangewezen: als ontwikkelingsgebied en als experiment met de verbrede reikwijdte. De acht ontwikkelingsgebieden, die deze verslagperiode zijn aangewezen, vallen allemaal ook onder de verbrede reikwijdte. Over alle jaren heen vallen 14 ontwikkelingsgebieden geheel of grotendeels samen met een experiment van het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. Op basis van de inhoud van de plannen zijn deze dubbel aangewezen experimenten in deze Voortgangsrapportage opgenomen onder de bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte. Dat geldt niet voor de vijf ontwikkelingsgebieden die samenvallen met een gemeentebreed experiment met de verbrede reikwijdte. Daar staat het ontwikkelingsgebied wel voorop in deze Voortgangsrapportage.

Een aantal experimenten heeft overigens niet direct betrekking op een plangebied, zoals het Rotterdamse experiment 'Architect aanzet' of het cluster aan experimenten 'Vermindering van regeldruk bouwwerken'. Dat zijn en blijven in de overzichten afzonderlijke projecten.

Bijlage 4 geeft nog wel alle 383 aanwijzingen voor een bijzondere voorziening weer, die samen 339 Chw-projecten vormen. Ook Bijlage 5, met de opsomming van alle projecten per gemeente (op alfabetische volgorde) is een meervoudige aanwijzing vermeld.

Bijlage 3: Overzichten bestemmingsplan verbrede reikwijdte – projecten (verdiepende informatie bij hoofdstuk 5)

Tabel bij paragraaf 5.1.2 Voorbeelden van het voldoen aan de aanwijzingsvereiste bijdrage aan duurzame ontwikkeling

Karakteristiek	Toelichting van gemeente
Omgevingswet	Het plan gaat uit van de uitgangspunten van de Omgevingswet beschermen en benutten.
Samenhang	Het plan brengt samenhang aan in allerlei fysieke onderwerpen. Dit leidt als het goed is tot ontwikkelingen die bij voorbaat toekomstbestendig zijn, gebruiksgericht en met een bijdrage aan een goede beleving van de omgeving.
Verbrede reikwijdte	Met de verbrede reikwijdte kan het plan de duurzaamheidsaspecten beter faciliteren en borgen.
Actueel met beleidsregels	Door te werken met beleidsregels kunnen telkens de meest actuele (strengere) eisen voor duurzaamheid aan de planontwikkeling worden opgelegd.
Met een methodiek scoren op duurzaamheid	Het plan stelt eisen op het gebied van duurzaamheid voor gebouwen en/of voor gebieden een GPR-score, BREEAM, EPC, MKI, puntensysteem voor natuurinclusief bouwen.
Flexibiliteit en sturing	Het plan is opgezet om optimaal te kunnen sturen gedurende de ontwikkeling van 20 jaar op een flexibele wijze invulling geven aan harde kaders.
Eisen voor duurzame maatregelen	Veel voorbeelden van duurzame ambities in plannen met regels voor duurzaam bouwen, aardgasvrije wijk, natuurinclusief bouwen, klimaatadaptief bouwen; voor het duurzaam opwekken van energie met zonnepanelen, windturbines, aquathermie, een ecowal voor natuur én duurzame opwek, aanbrengen van laadpalen.
Circulaire economie	Het plan maakt een bedrijventerrein mogelijk speciaal voor bedrijven in de circulaire economie.
Sociale cohesie	Het wordt een wijk waarin iedereen kan en wil wonen, waarin functies worden gemengd en waar in verschillende segmenten wordt gebouwd voor diverse doelgroepen.
Participatie	Het plan is tot stand gekomen door meer participatie. Bij elke stap in de ontwikkeling is de omgeving betrokken.
Water	De intentie is om iedere druppel water die in het gebied valt opnieuw te gebruiken water en groen in de openbare ruimte, maximaal water vasthouden voor droge tijden.
Intensief ruimtegebruik	De gebiedsontwikkeling maakt intensiever ruimtegebruik mogelijk. Dat zorgt voor minder druk op het buitengebied en vergroot het draagvlak voor stedelijke voorzieningen, zoals het openbaar vervoer.
Tegenprestatie	In plaats van een verplichte bijdrage aan het parkeerfonds kunnen initiatiefnemers ook kiezen voor het activeren, verblauwen, verduurzamen en/of vergroenen van het perceel of de omgeving.
Mobiliteit	Inzet op het terugdringen van het privé autobezit en op een toename van fietsgebruik en deelautomobiliteit / duurzame stadsdistributie met schone voertuigen en verduurzaming van de binnenvaart.
Vitaliteit	Het transformeren van vrijkomende agrarische locaties in wonen, recreëren en kleinschalig werken versterkt de vitaliteit van het buitengebied en zorgt voor een positieve gebiedsimpuls.
Levend laboratorium	De Floriade Expo 2022 presenteert innovaties en oplossingen voor duurzame en leefbare steden / The Green Village is een experimententerrein voor duurzame innovaties.
Eisen voor een gezonde leefomgeving	Een stookverbod via de planregels.
Brede invulling van duurzaamheid	Het plan invullen met juridische regels vanuit een visie over sociale, fysieke en economische duurzaamheid.
Transformatie	Het plan is duurzaam want het vormt een bedrijventerrein met milieuproblemen om naar kwalitatief hoogwaardig stedelijk gebied met een sterke functiemenging.

Tabel bij paragraaf 5.2.1 Inzet op brede maatschappelijke doelen in de bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte (in de verslagperiode onherroepelijk geworden, vastgesteld of in ontwerp uitgebracht). N= 34

Inzet op brede maatschappelijke doelen	Aantal plannen	Voorbeelden uit de plannen
Landschappelijke en stedenbouwkundige waarden	27	Aanwijzing van beschermd dorpsgezicht met randvoorwaarden in de planregels. Integreren van kap- en herplantplicht in het plan geeft meer duidelijkheid. Gebruik van de open norm voor welstand, in gevuld met een beeldkwaliteitsplan.
Woningbouw	19	De negentien plannen maken samen ruim 21.000 woningen mogelijk (van 191 tot 3.700 per plan). We sturen niet op aantallen, maar op kwaliteit.
Klimaatadaptatie	17	De openbare ruimte wordt zo goed als mogelijk klimaatadaptief ingericht. Sommige gebouwen experimenteren met een klimaatadaptieve binnentuin. Invulling woningbouwgebieden met een groene en regenbestendige inrichting. De gemeente hanteert een doelstelling van 50 mm waterberging op eigen terrein. Hemelwater wordt afgekoppeld en ondergronds (kratten) en bovengronds vastgehouden ('blauwe' daken). Water wordt bij voorkeur hergebruikt in toiletten en in regels is vastgelegd dat niet meer dan 50% van de tuinoppervlakte verhard mag worden.
Gezondheid	17	Gezonde leefomgeving is uitgangspunt gezond gebouw, gezonde omgeving, gezond gedrag en gezonde services. Om te borgen dat de inlaat van de ventilatiesystemen aan de minst belaste kant worden geplaatst is daarvoor in de planregels een norm opgenomen. In planregels zijn bepalingen opgenomen voor een gezonde leefomgeving over onder meer geluid, geur en luchtkwaliteit. Ook is opgenomen dat rekening moet worden gehouden met sociale veiligheid. De GGD neemt deel aan de omgevingstafel om initiatieven te toetsen aan de regels voor gezondheid. De parken zo ontwerpen dat ze uitnodigen voor sport, spel en bewegen. Het plan voorziet in een 'stookvrije' wijk. Meer bewustzijn van gezondheidseffecten tussen wonen en agrarische activiteiten.
Participatie	17	Extra informatie- en inspraaksessies bij de totstandkoming én in de planregels is participatie een voorwaarde voor planontwikkeling. Initiatiefnemers moeten zelf draagvlak in de omgeving aantonen. Publiek-private-buurt-samenwerking en 'value engineering' hebben geleid tot vier gebiedsdoelen; bij de uitwerking beoordeelt en adviseert een commissie (twee bewoners, iemand namens de gemeente, iemand namens de ontwikkelaar en een onafhankelijke voorzitter over de op stellen plannen.
Water	16	Schoon water wordt lokaal geproduceerd. Waterberging is verplicht in de planregels.
Mobiliteit	15	De stadswijk wordt autoluw met aan de rand parkeerplaatsen voor bewoners en bezoekers. Strenge parkeernorm per woning. Bij het ontwerp van de wijk wordt rekening gehouden met elektrische fietsen en auto's, zoals bij stallen / parkeren en laden. Onderzocht wordt hoe elektrisch autodelen kan worden bevorderd.
Natuur	14	In de planregels is een norm voor de maximale stikstofdepositie opgenomen. Natuurcompensatie is verplicht gesteld. Geadviseerd wordt om hoger gelegen ventilatievoegen in nieuwbouw toe te passen ten behoeve van vleermuizen. In beleidsregels is beleid opgenomen voor natuurinclusief bouwen. Met onder meer een Soorten Management Plan extra aandacht voor (beschermd) soorten tijdens de ontwikkeling en in de gebruiksfase van het plan.
Verduurzaming woningen	14	Duurzaamheid wordt vormgegeven door terugdringen energieverbruik, duurzame opwek, stimuleren duurzame bouwmaterialen, eisen aan openbare verlichting en openbaar groen. De gemeente zet in op een integrale en gebiedsgerichte aanpak, waar de woonomgeving en sociale aspecten van het wonen deel van uitmaken. Streven is dat alle nieuwbouw energieneutraal is. Het plan stelt BREEAM-certificering verplicht op gebouw- en gebiedsniveau.
Geluid	13	In overleg met betrokken bedrijven zijn geluidonderzoeken aangepast en waar nodig in maatregelen en planregels verwerkt. We stellen gebiedsgericht hogere waarden vast in het bestemmingsplan. Net als diverse andere aspecten reguleren wij dit met een 'mengpaneel'. Geluidregels voor evenementen en terrassen zijn (afkomstig uit de APV) met een dynamische verwijzing opgenomen in de planregels.

Inzet op brede maatschappelijke doelen	Aantal plannen	Voorbeelden uit de plannen
Veiligheid	11	De woningen moeten aardbevingsbestendig worden, zowel nieuwbouw als te versterken woningen. Met beleidsregel externe veiligheid zijn veiligheidsmaatregelen voorgeschreven. Sociale cohesie en -veiligheid worden bereikt met diversiteit in woningtypologie, flexibiliteit in de ontwikkeling en voldoende sport- en spelvoorzieningen én het betrekken van de toekomstige bewoners. In gebieden waar de nadruk ligt op wonen geldt een lagere maximum geluidnorm dan in een gebied waar de nadruk ligt op werken. In de planregels is de realisatie van een veilige leefomgeving als gebiedsdoel opgenomen. De bestemming bevat o.a. een uitsterfregeling voor zware horeca en strengere eisen voor kamerverhuur.
Circulaire economie	8	Hergebruik materialen is integraal onderdeel van de aanbesteding openbare ruimte. De inzet is afweegbaar gemaakt met een milieukostenindicator (MKI-systematiek). Bij het ontwerp van gebouwen en buitenruimte worden circulaire ontwerpprincipes toegepast beperken materiaalgebruik, verlengen levensduur en ontwerp gericht op toekomstig hergebruik.
Energietransitie met wind en zon	6	De zes plannen geven ruimte voor vier windturbines en 17,5 ha zonneveld.
Landbouw	5	In de transitie wordt de landbouw zo lang mogelijk voorgezet. Daarbij geldt ook dat het landbouwkundig gebruik efficiënter is dan het moeten maaien van een bouwterrein. Per zone is de gewenste koers aangegeven met voor de landbouw de aanduiding of glastuinbouw of een andere vorm van agrarische gebruik van groot en essentieel belang is voor de zone.
Overig	2	Een toegankelijk plan met begrijpelijk taalgebruik en/of slimme vraagbomen. Om het winkelgebied in het centrum aantrekkelijk en levendig te houden voorziet het plan in een verkleining met mogelijkheden voor omschakeling in o.a. de aanloopstraten en een wijzigingsbevoegdheid om de functie detailhandel weg te bestemmen.

Tabel bij paragraaf 5.2.2 Toepassing van de experimenteermogelijkheden van artikel 7c Besluit uitvoering Chw in bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte (in de verslagperiode onherroepelijk geworden, vastgesteld of in ontwerp uitgebracht). N=34

	Typering	Omschrijving	Aantal keren toegepast (in 34 projecten)
1	Verbrede reikwijdte	Naast goede ruimtelijke ordening, ook regels t.b.v. veilige en gezonde fysieke leefomgeving en goede omgevingskwaliteit.	29
2	Looptijd	Looptijd van 20 jaar in plaats van 10 jaar.	29
3	Voorlopige bestemming	Voorlopige bestemming voorafgaand aan definitieve bestemming (looptijd 10 jaar in plaats van 5 jaar).	4
4	Verordeningen	Integreren lokale verordeningen met betrekking tot de fysieke leefomgeving.	16
5	Meldingsplicht	Verbod om zonder melding bepaalde activiteit te verrichten.	12
6/7	Beleidsregels	Mogelijkheid tot stellen open norm, waarvan de uitleg bij de uitoefening van een bevoegdheid afhankelijk is van beleidsregels.	23
8	Planschade	Directe planschade voorzienbaar vanaf 3 jaar na aankondiging planvoornemen.	7
9	RO-standaarden	Afgeweken kan worden van de verplichting om een bestemmingsplan conform de SVBP 2012 op te stellen en digitaal beschikbaar te stellen. Het uitvoerbaarheidvereiste (beschrijving van de wijze waarop milieukwaliteits-eisen zijn betrokken). Een hogere waardenbesluit op te nemen in het bestemmingsplan. Minder gedetailleerd onderzoek te doen in het kader van het hogere waardenbesluit.	20
10/ 11	Faseren kostenverhaal	Bevoegdheid om te bepalen dat het exploitatieplan wordt vastgesteld bij de omgevingsvergunning voor bouwen in plaats van bij het plan.	17
12	Maatwerkregels	Mogelijkheid tot opname van gebiedsgerichte geluidwaarden (hogere of lagere waarden dan artikel 2.17 Activiteitenbesluit voorschrijft).	7
13	Delegatie	De raad kan de bevoegdheid tot het vaststellen van delen van het bestemmingsplan delegeren aan burgemeester en wethouders.	8
14	Bestemmingsplan-activiteit	Bevoegdheid om in het bestemmingsplan te bepalen dat het gebruik van gronden of bouwwerken voor een aangegeven activiteit verboden is zonder omgevingsvergunning. De vergunning wordt verleend als wordt voldaan aan de daartoe in het bestemmingsplan gestelde voorwaarden.	19
15/16	Indieningvereisten	De indieningvereisten en beoordelingsregels bij afwijken van het bestemmingsplan (handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening) zijn verbreed van 'goede ruimtelijke ordening naar 'fysieke leefomgeving'.	14

Tabel bij paragraaf 5.2.2 De onderdelen van het experiment met de verbrede reikwijdte die volgens de gemeenten van doorslaggevend belang zijn voor het welslagen van het plan (in de verslagperiode onherroepelijk geworden, vastgesteld of in ontwerp uitgebracht).
N=34

Onderdeel van de verbrede reikwijdte	Aantal plannen	Voorbeelden uit de plannen
1	Verbrede reikwijdte	13 Zonder verbrede reikwijdte was het niet mogelijk om in voldoende mate te borgen dat sprake is van een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving en duurzaamheidseisen en eisen voor andere relevante onderwerpen in het plan op te nemen (7x) De verbrede reikwijdte maakt het mogelijk het plan met kwaliteit 'te laden'. De vastlegging in het plan biedt waarborgen en dat zorgt voor zekerheid en draagvlak bij stakeholders. De integratie van het eigen beleid maakt het mogelijk effectiever en efficiënter in te spelen op gewenste ontwikkelingen. Nog niet bekend is wat de exacte functies in de transformatie gaan worden. De brede reikwijdte geeft ruimte voor allerlei functies, mits ze voldoen aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en bijdragen aan een goede omgevingskwaliteit.
2	Looptijd	6 De verlengde looptijd maakt het aannemelijk dat de realisatie binnen de planperiode kan plaatsvinden / zonder verlengde looptijd kan niet worden aangetoond dat het plan in 10 jaar uitvoerbaar is (2x). Fasering, ladderonderbouw en vooral de grondexploitatie sluiten met een verlengde looptijd beter op elkaar aan. In het transformatiegebied ligt het initiatief grotendeels bij de markt. Daarbij past de verlengde looptijd. De stip op de verre horizon past beter bij de beoogde transformatie.
3	Voorlopige bestemming	1
4	Verordeningen	2 Van belang is de integratie van het eigen beleid.
5	Meldingsplicht	1 Geeft meer ruimte aan de inwoners. Minder regels stellen om bouwwerken zonder vergunningplicht mogelijk te maken.
6/7	Beleidsregels	11 Nader in te vullen en aan te passen beleidsregels geven flexibiliteit én toch sturing (5x). Met de beleidsregels kunnen specifieke normen per locatie worden geregeld (2x). Om balans te krijgen tussen economische ontwikkeling en ecologische waarden zijn regels opgenomen die in veel andere gevallen als maatwerkvoorschrift worden opgenomen bij een omgevingsvergunning. Hiermee hebben we participatie kunnen regelen, die wij van essentieel belang vinden.
8	Planschade	0
9	RO-standaarden	4 De regels en verbeelding van het plan wijken af van de SVBP (2x) / geeft mogelijkheid om locatiespecifieke informatie in een keer te tonen. Vooruitschuiven van geluidberekeningen naar het moment van vergunningverlening / uitvoerbaarheidsvereiste. Eigen vierer.
10/ 11	Faseren kostenverhaal	7 Exploitatieplan kon nog niet worden vastgesteld omdat de ontwikkelingen nog niet bekend zijn / kostenverhaal vindt plaats bij de omgevingsvergunning voor bouwen in plaats van bij het plan (2x). Gelet op de organische ontwikkeling en de omvang van de ontwikkeling is het onmogelijk om bij de vaststelling de financiële uitvoerbaarheid geborgd te hebben (2x). De fasering van het kostenverhaal biedt een wenkend perspectief. Het bestemmingsplan biedt ruimte voor invulling met verschillende plannen. De exploitatieplanverplichting kan doorgeschoven worden tot aan het moment van de omgevingsvergunning én de vergunning kan geweigerd worden als het exploitatieplan een tekort kent.
12	Maatwerkregels	2 Nodig om woningbouw in de buurt van bedrijven te kunnen realiseren.
13	Delegatie	0
14	Bestemmingsplan-activiteit	1 In samenhang met de verbrede reikwijdte en de beleidsregels is dit nodig voor sturen op kwaliteit met afwegingsruimte.
15/16	Indieningvereisten	2 Door duidelijkheid over de indieningsvereisten weten initiatiefnemers direct waar ze aan toe zijn en welke stukken ze moeten aanleveren / moet zorgen voor een goede en snelle afhandeling van aanvragen (2x)

Tabel bij paragraaf 5.2.3 Keuze en overwegingen van enkele gemeenten die extra aandacht geven aan de structuur van het plan

Keuze	Overwegingen
Het plan gaat uit van enkelbestemmingen. Alle regels zijn direct gekoppeld aan vlakken op de digitale verbeelding.	De gemeente oefent met het koppelen aan regels aan vlakken op de digitale verbeelding en met het integreren van de regels uit de verordeningen.
Eén functieaanduiding voor het hele plangebied.	Experimenteren met het weglaten van de 'oude' bestemmingen ten behoeve van functiemenging.
Het plangebied is onderverdeeld naar situatie bestaande bouw, nieuwbouw en herbestemmen.	-
Aanduiden van activiteiten (functies) in plaats van bestemmingen met meer ruimte voor binnenplanse ontwikkelingen.	Flexibeler plan met kortere doorlooptijden voor aanvragen.
Het gebied heeft één functie met daarbinnen toegelaten activiteiten (in plaats van bestemmingen met functies). Verder is de VNG-lijst bedrijven en milieuzonering losgelaten. Alle feitelijk aanwezige activiteiten zijn in een tabel opgenomen met (waar van toepassing) richtafstanden op basis van vergunde rechten.	Het plan maakt de transformatie mogelijk én is een oefening met de instrumenten en de systematiek van de Omgevingswet. Die biedt ook de extra flexibiliteit die nodig is om de organische ontwikkeling te ondersteunen.
De gemeente werkt met open normen, schuift de exploitatieverplichting door en stelt een vergunningsstelsel in voor gebruikswijzigingen.	Het werken met open normen geeft meer flexibiliteit. Door de exploitatieplicht door te schuiven krijgt de gemeente de optie om een plan te weigeren bij een tekort. Het invoeren van een vergunningsstelsel bij een gebruikswijziging geeft een weigeringsgrond als niet aan de parkeernorm wordt voldaan die hoort bij het nieuwe gebruik.
Het plan kent één overkoepelende functie dorpsgebied met enkele uitzonderingen voor percelen met een specifieke functie.	De verschillende bestemmingen in het vorige plan waren in het dorp niet terug te vinden. Nu is er een overzichtelijk plan waarin makkelijker gewisseld kan worden tussen functies op individuele percelen zonder procedures. Wel moet natuurlijk voldaan worden aan overige regelgeving.
Het plan gaat uit van 'reguliere' bestemmingen met een ontwikkelingslaag	Het plan bevat een goede regeling voor de bestaande situatie en voegt daar een 'ontwikkelingssausje' aan toe met voorwaarden voor ontwikkeling.
Het plan kent één overkoepelende functie (recreatief woon-werklandschap) waarbinnen onder voorwaarden functies zijn toegestaan.	Deze aanpak ondersteunt de organische ontwikkeling met inachtneming van de kaders vanuit vier gebiedsdoelen.
De basis voor het plan is de Basisregistratie Grootschalige Topografie. De regels zijn vervolgens opgebouwd uit: Drie basisfunctielagen (natuur, infra, agrarisch landschap) Algemene regels voor wonen, bedrijven etc. Locatiespecifieke regels waar nodig	De BGT is in de gemeente goed op orde en biedt daarmee een mooie basis voor het plan. De heldere structuur maakt dat het plan veel informatie kan bevatten en toch overzichtelijk blijft.
Brede bestemmingen	Die bieden flexibiliteit en maken een organische ontwikkeling mogelijk
Het plan bevat gebiedsdoelen en regels voor gebiedsgerichte functies die rechtstreeks, met een melding of vergunning mogelijk zijn	In de regels van de gebiedsdoelen worden expliciet de richting van de gewenste ontwikkeling aangegeven. Ingrepen in het gebied moeten voldoen aan de gebiedsdoelen.

Tabel bij paragraaf 5.2.5 Ervaringen met de uitvoering van een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte

Onderwerp uit het plan	Toelichting op de ervaring
Duurzaamheid	<p>Een paar gemeenten rapporteren positieve ervaringen over het stellen van regels en de respons daarop uit de samenleving. Het wordt makkelijker om maatregelen te eisen; de meeste partijen kunnen en willen aan de regels voldoen, dan ontwikkelen ze immers toekomstvast / waardevast onroerend goed. Zonnepanelen leveren voor de initiatiefnemer ook direct een positieve businesscase op.</p> <p>Een gemeente meldt dat draagvlak ontstaat door samen met de partners duurzaamheid vorm te geven. Het voldoen aan een eis over waterberging levert een uitdaging op voor de ontwikkelende partijen. De noodzaak van klimaatadaptief bouwen wordt wel onderschreven, maar zit niet standaard in de businesscase. De bouwkosten zijn daardoor wat hoger dan voor vergelijkbare gebouwen op andere locaties.</p>
Rechtszekerheid	<p>Vooraf is zorgvuldig de afweging gemaakt tussen flexibiliteit en rechtszekerheid. Achteraf gezien is het plan toch wat te star en leiden nieuwe inzichten tot een planherziening. Maar ook constateert de gemeente dat het plan wel grip geeft op de situatie en dat omwonenden de rechtszekerheid waarderen.</p>
Toepassing van beleidsregels	<p>Aan de open norm “de omgevingsvergunning voor het oprichten van een bedrijfsgebouw moet worden geweigerd als bij de aanvraag niet wordt voldaan aan de BREEAM-richtlijn” kan in feite niet worden voldaan omdat de toets aan BREEAM pas plaatsvindt na realisatie. Het liefst had de gemeente als voorwaarde gesteld dat een jaar na oplevering aan de BREEAM-eis moet worden voldaan. Maar daarvoor ontbreekt de wettelijke grondslag.</p>
Aanpassing van beleidsregels	<p>De flexibiliteit maakt het mogelijk in te spelen op veranderingen in maatschappelijke behoeften. Wijzigingen in beleid kunnen eenvoudiger aangepast worden in het plan door aanpassing van de betreffende beleidsregel. Dat heeft inmiddels al twee keer plaatsgevonden.</p> <p>Inmiddels is een beleidsregel via het College aangepast. Dat ging zeer praktisch en snel.</p> <p>De ontwikkelaar ervaart het wijzigen van de beleidsregels als het veranderen van de spelregels tijdens de wedstrijd.</p>
Vergunningverlening	<p>Het blijkt zinvol om met de vergunningverleners en handhavers goed in gesprek te gaan over de veranderde grondslagen. De afbakening is nodig welke activiteiten en voorzieningen zijn toegestaan.</p> <p>Flexibele bepalingen geven meer ruimte voor afweging. Dat maakt een goede onderlinge afstemming bij het toetsen noodzakelijk.</p> <p>De randvoorwaarden, ambities en criteria samen blijken niet altijd eenvoudig te lezen en te volgen voor initiatiefnemers én plantoetsers.</p> <p>Aan de omgevingstafel toetsen de specialisten of de initiatieven aan de beleidsregels voldoen. De ervaringen zijn in het algemeen goed. Soms is de regel te algemeen gesteld en ontstaat ruimte voor interpretatie. Dat kan leiden tot verschillen aan de omgevingstafel en ook tussen initiatiefnemer en de gemeente.</p> <p>Omdat veel onderzoeksvragen zijn doorgeschoven is de doorlooptijd van acht weken te beperkt om een aanvraag netjes door de procedure te krijgen. De gemeente wil initiatiefnemers doordringen van de noodzaak om met conceptaanvragen te werken. Dat geeft meer gelegenheid voor een goed participatieproces. Ook vanwege de bestuurlijke besluitvorming is een doorlooptijd van zestien weken met een eenmalige verlengtermijn van zes weken reëel.</p>
Bestemmingsplanactiviteit	<p>In het plan is voor ontwikkelingen een vergunningenregeling opgenomen voor de bestemmingsplanactiviteit om maatwerk te kunnen leveren per locatie en gelet op de omgeving van de locatie. Dit werkt volgens de gemeente goed.</p>
Kostenverhaal	<p>De keuze voor een globaal plan brengt met zich mee dat niet op voorhand bekend is welke ontwikkeling in het gebied zal landen. Daarom is gekozen het kostenverhaal te faseren. Dat blijkt in de praktijk bruikbaar. De gemeente gebruikt bij voorkeur de anterieure overeenkomst.</p>
Reserveringsvolgorde	<p>De gemeente werkt met een reserveringsvolgorde bij de organische invulling van het plan. Dat idee is ontstaan in de crisistijd en blijkt in de veranderde marktsituatie minder goed te werken. De ruimte voor vooral woningbouw liep snel vol. Ook blijkt voor grote ontwikkelingen de periode dat de reservering geldt kort. Het is lastig voor de ontwikkelaar om binnen de gestelde termijnen aan te tonen dat aan alle voorwaarden uit de planregels wordt voldaan. Toch vindt de gemeente de regeling passend bij de keuze voor een organische gebiedsontwikkeling.</p>

Bijlage 4: Aanwijzing van projecten en bijzondere voorzieningen Chw

Ruimtelijke en Infrastructurele projecten conform art. 1.1 Chw en Besluit uitvoering Chw

Jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2020							
Tranche*	Bijlage II Chw	1 ^e	2 ^e	3 ^e	4 ^e	5 ^e	6 ^e	7 ^e	8 ^e	9 ^e	10 ^e	11 ^e	14 ^e	19 ^e	Totaal
A Nota Ruimte	28		1												29
Aa Gebiedsontwikkeling met nationale uitstraling			6	2	8	1	2	11	7			2	1	1	41
B Bodembescherming en bodemenergie	2														2
C Waterstaatswerken	1										1				2
D Luchthavens	3														3
E Wegenprojecten	14	1			1				1	2					19
F Bruggen	14														14
G Spoorwegen	5				1										6
Ga Lightrailverbindingen				1											1
H Vaarwegen, sluizen, havens	3								1						4
Totaal	70	1	7	3	10	1	2	11	9	2	1	2	1	1	121

*In de 12^e, 13^e (2016), 15^e (2017), 16^e (2018), 17^e en 18^e (2019) tranche zijn geen projecten toegevoegd.

Bijzondere voorzieningen Chw conform Besluit uitvoering Chw en ministeriële regeling

Jaar van aanwijzing	Tranche	afd. 1 Ontwikkelingsgebieden		afd. 2 Duurzame innovatieve experimenten		afd. 7 Lokale en (boven) regionale projecten met nationale betekenis	Totaal		
		Ambv	Ministeriële regeling	Ambv	Ministeriële regeling	Ambv			
2010	1 ^e		4		8	3	16		
2011	2 ^e		5		6		17		
2012	3 ^e		4		7		16		
	4 ^e		5		2		7		
2013	5 ^e		3		12		21		
	6 ^e		1		8		8		
2014	7 ^e		1		12		15		
	8 ^e				16		16		
2015	9 ^e		1		12		14		
	10 ^e		6		11		17		
2016	11 ^e				15		15		
	12 ^e		2		23		25		
	14 ^e		4		24		28		
2017	15 ^e		1		22		24		
2018	16 ^e		2		28		31		
2019	17 ^e				30		30		
	18 ^e		1		21		22		
						1 ^e	5	21	26
						2 ^e	1	13	14
						3 ^e	1	15	16
2020	19 ^e				11				11
							4 ^e	1	1
							5 ^e	16	16
Totaal			39	7	268	66	3		383

In de 13e (2016) tranche zijn geen projecten toegevoegd.

Afd. 6: Versnelde uitvoering van (woning) bouwprojecten, projectuitvoeringsbesluit (PUB)

Jaar van aanwijzing	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Totaal
PUB	1	6	5	6	2	1		1	1			23

Voor zover te achterhalen uit de Staatscourant en overige internetbronnen

Projectenkaart

Projecten Crisis- en Herstelwet

Ontwikkelingsgebieden

Tranche 1 2 3 4 5 7 9 10 11 12 14 15 16 MR1

Innovatieve Experimenten

Tranche 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 14 15 16 17 18 19 MR1 MR2 MR3 MR5

Lokale & (boven) regionale projecten met nationale betekenis

Tranche 1 ▲

Bijlage 5: Overzicht van alle Chw-projecten – met stand van zaken mei/juni 2020

Toelichting afkortingen:

Bp+	Ontwikkelingsgebied / Bestemmingsplan-plus	Betekenis kleuren:
Duurzaam innovatief experiment:		In voorbereiding
Bp VRp	Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor een projectgebied	Ontwerp
Bp VRhg	Bestemmingsplan met verbrede reikwijdte voor de hele gemeente	Vastgesteld
Bp Flex	Innovatief experiment flexibel bestemmingsplan	Voor deelgebied vastgesteld
Duurz. bouwen	Innovatief experiment Duurzaam bouwen	Onherroepelijk / in uitvoering
Eén aspect	Innovatief experiment voor één aspect	Chw achter de hand
Minder regels	Minder regels en procedures	Geen inzet Chw / beëindigd
Nieuwe techn.	Nieuwe technieken	
PUB	Projectuitvoeringsplan	
Nat. project	Lokale projecten met nationale betekenis	
OW	Omgevingswet	

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Almere: Beperkt toepassen Bouwbesluit bij particulier opdrachtgeverschap	Minder regels	2012	In uitvoering / niet meer nodig, wettelijke belemmering is opgeheven	
Almere: Vermindering regeldruk bouwwerken (6g)	Minder regels	2013	In uitvoering	
Almere en Zeewolde: Oosterwold	Bp VRp	2014	Bp onherroepelijk 31-05-2017	
Almere: Centrum Weerwater ook Ontwikkelingsgebied (2011)	Bp VRp	2014	Bp onherroepelijk 2019	
Almere	Bp VRhg	2019	Parapluplan: Algemene regels woningsplitsing en kamerbewoning vastgesteld 29-04-2020 In voorbereiding: • De Vaart IV • Stichtsekant in Almere Centrum Weerwater – De Schakel, De Steiger en het Kasteel	Parapluplan ter inzage t/m 11-06-2020, inmiddels onherroepelijk
Almere en Zeewolde: Oosterwold in afwijking van de Activiteitenregeling milieubeheer een regeling ter voorkoming en beperking van slagschaduw in het Bp VR	Minder regels	2019	Ontwerp Beleidsregel slagschaduw Oosterwold (15-10-2019).	Beleidsregel toepassen zodra herziening rijksinpassingsplan Windpark Zeewolde en de wijziging van het Chw Bp in werking zijn getreden
Alphen aan de Rijn: Bedrijventerrein Rijnhaven Oost ook 7v experiment met een nieuwe systematiek voor kostenverhaal (2018)	Bp VRp	2015	Bp onherroepelijk 03-07-2019	
Altena (Woudrichem): Polstraat	Bp VRp	2019	Achter de hand	Eerst starten met bijstellen visie. Voor 2022 lukt het niet een ontwerp Bp ter visie te leggen
Ameland-Westgat: het elektrificeren van het mijnbouwplatform (afwijken van Activiteitenbesluit milieubeheer)	Minder regels	2018	In uitvoering: • Verbinding van de AME-1 landlocatie op Ameland aan het elektriciteitsnet (voltooid). • Verbinding van het AWG offshore platform aan de AME-1 locatie (zomer 2020)	Vervanging van de compressoren en elektrische aandrijving op het AWG platform (zomer 2021) Uitgevoerd 01-01-2022
Amersfoort: Mini-windturbines bedrijventerreinen	Minder regels	2010	In uitvoering	
Amersfoort: Kop van Isselt	Bp+	2012	Bp+ in voorbereiding	Vaststelling ontwikkelkader, 4 ^e kw 2020 start ontwikkelen Bp
Amersfoort ook 7v, kostenverhaal voor Wagenwerkplaats en de Hoef-West (2019)	Bp VRhg	2017	Vastgesteld Bp Amersfoort Zuid en Kattenbroek 19-09-2018. In voorbereiding: Wagenwerkplaats (masterplan 2019). De Hoef-West (structuurvisie 2019)	Amersfoort Zuid en Kattenbroek behandeling beroep 29 mei 2020 ABRvS (RvS 19-08-2020 uitspraak ongegrond)
Amersfoort 6q Milieuprestatie Gebouwen en GWW-werken (MPG) ten hoogste 0,9 (tevens Bp VR voor de hele gemeente)	Duurzaam bouwen	2020	In voorbereiding	
Amstelveen: De Scheg	Bp VRp	2015	Bp in voorbereiding	Ontwerp Bp eind 2020/ begin 2021
Amsterdam: Buiksloterham	Bp+	2011	Geen inzet Bp+	

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Amsterdam: Bedrijventerrein Cruquiusgebied: Bp voor één aspect (geluid) ook flexibel Bp (6 tr 2013)	Eén aspect	2014	Beëindigd 2018	
Amsterdam: Kantoorlocaties Telepoort en Amstel III planschade / wegbestemmen kantoorruimte	Eén aspect	2014	In uitvoering	
Amsterdam: Havenstraatterrein	Bp+	2015	Bp+ vastgesteld 14-03-2018 RVS Bp geheel vernietigd	ontwerp Bp+ aanpassen en opnieuw vaststellen (begin 2021)
Amsterdam: Zuidas Flanken	Bp+	2015	Geen inzet Bp+ 2018	
Amsterdam: Haven-Stad ook Ontwikkelingsgebied 14 tr 2016 ook 6b: EPC 0,2 (2017), 17 tr vervangen door EPC 0,2 heel Amsterdam (2019) ook 6l: artikel 6.10 van het Bouwbesluit 2012 niet van toepassing (2017)	Bp VRp	2016	Bp+ achter de hand Bp Barajusbuurt vastgesteld 15-07-2020 (geen Bp+) Bp 1 deelgebied: Sloterdijk / Mediacollege onherroepelijk 9-3-2018. geen inzet Bp+	Bp Barajusbuurt ter visie t/m 27-08-2020
Amsterdam: EPC 0,2	Duurzaam bouwen	2018	EPC 256 vergunningen verleend	
Amsterdam: Postcodegebied 1012	Bp VRp	2018	Beëindigd: geen gebruik Bp VR, Bp onherroepelijk	
Amsterdam: Koers 2025, Buiksloterham en Zuid as	Bp VRp	2019	Achter de hand Besluit: niet direct Bp/omgevingsplan opstellen	Eerst praktijk ervaring opdoen met nieuwe spelregels. Na een jaar evalueren.
Amsterdam: Sloterdijk II, III en IV (Sloterdijk West)	Bp VRp	2019	Bp achter de hand Op dit moment worden geen nieuwe Bp's opgesteld	
Amsterdam 6q Milieuprestatie Gebouwen en GWW-werken (MPG) ten hoogste 0,9 (zie ook EPC 0,2 Amsterdam)	Duurzaam bouwen	2020	In voorbereiding	
Amsterdam, De negen straatjes. 7y Experiment met één methode voor het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen en bedrijfsafvalstoffen.	Minder regels	2020	In voorbereiding Startdatum nog vaststellen per koninklijk besluit.	
Apeldoorn: Kanaalzone	Bp+	2012	Bp+ achter de hand ontwerp-bp Remeha/kwekerij zonder Bp+ ontwerp-bpVlijtsekade fase 1b zonder Bp+	Remeha/kwekerij sept 2020 vaststellen zonder Bp+ Vlijtsekade fase 1b juni 2020 vaststellen zonder Bp+
Apeldoorn: Binnenstad Apeldoorn	Bp VRp	2016	Beëindigd, opstellen omgevingsplan OW	
Appingedam: Aardbevingsbestendig Bp ook 7w, verleggen en vaststellen van planschade (BZK5)	Bp VRp	2016	Ontwerp Bp 17-04-2020	Vaststellen Bp sept 2020
Arnhem: Oostelijk Centrumgebied	Bp+	2012	Geen inzet Bp+	
Arnhem	Bp VRhg	2019	In voorbereiding	
Assen: FlorijnAs (Ontwikkeling woon/werkgebied met natuur en landschap)	Nat. project	2010	In uitvoering	

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Assen: Havenkwartier ook exp. voor één aspect art. 6 (2013) (vervallen) Deel van Florijnas project met nationale betekenis	Bp VRp	2014	Achter de hand	Actualisatie visie Havenkwartier eind 2020
Assen: Toeristisch Recreatieve Zone (incl. TT-circuit)	Bp VRp	2014	Achter de hand	Ligt stil momenteel
Baarle-Nassau en Gilze en Rijen: Buitengebied Baarle-Nassau en buitengebied Gilze en Rijen (2 besluiten)	Bp VRp	2017	Beëindigd Gaan door onder de OW	
Beek OL Vrouweplein	PUB	2011	In uitvoering	
Beemster: Landelijk gebied	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Berg en dal	Bp VRhg	2016	Beëindigd 2020 gezien de invoering van de OW	
Bergen (L): Energielandgoed Wells Meer	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Bergen op Zoom: Experiment met het apart aanvragen van de bouw- en milieuvergunning (onlosmakelijke activiteiten)	Minder regels	2016	Experiment toegepast 4x van 2016 t/m 2018, 0x in 2019/2020. Gemeente is gestopt.	
Bergen op Zoom: Landschapspark Bergsche Heide	Bp VRp	2016	Beëindigd, geen inzet Bp VR 2017	
Bergen op Zoom: Wijk Meilust	Bp VRp	2019	Achter de hand Richten zich op de OW	
Bernheze: Buitengebied Bernheze	Bp VRp	2018	Beëindigd Pilot nog niet echt gestart, gaan door onder OW	
Best: Hoge Akker: Speelheide en De Leeuwerik	Bp VRp	2016	Bp onherroepelijk 2018	
Beuningen: Gebied Laan 1945 ook flexibel Bp (2013) (vervallen)	Bp VRp	2015	Bp onherroepelijk 24-02-2017	
Beverwijk: Dorp Wijk aan Zee ook Ontwikkelingsgebied (gebied is kleiner dan Bp VR gebied) (2016)	Bp VRp	2016	Bp onherroepelijk 04-03-2020	
Bladel: Buitengebied Bladel	Bp VRp	2019	Achter de hand Niet gestart. Richten zich op de OW	
Bloemendaal ook 6p EPC 0,2 (2019)	Bp VRhg	2019	In voorbereiding Eerste pilot Strand	Voorontwerp Strand nov. 2020
Bloemendaal: Blekersveld ook 6p Epc 0,2 (2019)	Bp VRp	2019	In voorbereiding	Voorontwerp medio 2021
Bodegraven-Reeuwijk: Centrum Bodegraven	Bp VRp	2019	In voorbereiding Voorontwerp 17-06-2020	Ontwerp Bp najaar 2020. Vaststellen Bp begin 2021
Boekel: Ecodorp		2015	Bp de Run onherroepelijk 2018	
Boekel: Buitengebied Boekel	Bp VRp	2016	Bp gewijzigd vastgesteld 12-02-2020, na bestuurlijke lus. 08-07-2020 aangepast Bp voor aangepaste deel vernietigd	
Borsele: Buitengebied Borsele	Bp VRp	2016	Bp vastgesteld 11-04-2018	Er is nog geen uitspraak van de RvS (Uitgesteld vanwege Corona)
Boxtel: GreenTech Park Brabant	Bp VRp	2019	In voorbereiding	

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Breda	Bp VRhg	2014	In voorbereiding 26-07-2019 Concept-ontwerp Omgevingsplan Breda Zuidwest 1	Ontwerp Omgevingsplan Breda Zuidwest dec. 2020
Brielle en Westvoorne: Buitengebied (2 besluiten) ook 7w, verleggen en vaststellen van schade zowel voor Brielle als Westvoorne (2019)	Bp VRp	2016	Bp Brielle vastgesteld 11-03-2020. Beroep aangetekend Bp Westvoorne vastgesteld 11-03-2020. Beroep aangetekend	Brielle: uitspraak RvS afwachten Westvoorne: uitspraak RvS afwachten
Brummen: Centrumplan Eerbeek	Bp+	2012	Geen inzet Bp+ 2018	
Brummen: Eerbeek, Solarpark	Nieuwe techn.	2015	Geen gebruik Chw In uitvoering: voorbereiding bouw 6 ha. 15.600 zonnepanelen	Start bouw sept. 2020
Capelle aan den IJssel: Bongerd Wingerd	Bp VRp	2019	In voorbereiding	Opstellen ontwerp Bp
Castricum: Beperkt toepassen Bouwbesluit bij particulier opdrachtgeverschap	Minder regels	2013	In uitvoering / niet meer nodig, wettelijke belemmering is opgeheven	
Castricum (hele grondgebied): tijdelijke flexwoningen; tijdelijk langer dan 10 jaar afwijken van het Bp (6)	Eén aspect	2020	In voorbereiding	
Cranendonck	Bp VRhg	2020	In voorbereiding	
Culemborg Werfterp Noord in de wijk Lanxmeer	PUB	2011	In uitvoering	
Culemborg: Spoorzone	Bp VRp	2014	Bp onherroepelijk 20-09-2017	
Dalfsen	Bp VRhg	2016	Geen nieuwe ontwikkelingen 2 Verzamelplannen Buitengebied (2018) en Kernen (2017) onherroepelijk	Mogelijk start in 2020 met nieuw experiment met een meldingsplicht
Delft: Vermindering regeldruk bouwwerken (6g)	Minder regels	2013	In uitvoering	
Delft: Vervallen preventieve bouwtoets bij Keurmerk Garantiewoningen (art. 6g)	Minder regels	2014	In uitvoering	
Delft: Spoorzone	Bp VRp	2015	Bp onherroepelijk 03-07-2019	
Delft: The Green Village ook een exp. met het Bouwbesluit tbv het ontwikkelen van nieuwe technologieën (2016, aanvulling 2017)	Bp VRp	2016	Onherroepelijk	Ontwerp Bp 2 ^e helft 2020
Delft: Campus Zuid (voorheen Sciencepark Technopolis) ook 7v experiment met een nieuwe systematiek voor kostenverhaal (2018)	Bp VRp	2017	In voorbereiding	Na zomerreces 2020 concept Bp
Delft: Schieoevers Noorder ook Ontwikkelingsgebied (2018)	Bp VRp	2018	In voorbereiding	Voorontwerp dec. 2020 Ontwerp Bp Q2 2021
Delfzijl, Het Hogeland (voormalig Eemsmont), prov. Groningen: Haven- en industriegebied Oosterhorn (Delfzijl) & Eemshaven (Het Hogeland)	Bp+	2014	Oosterhorn: Bp geheel vernietigd 17-07-2019 Voorontwerp Bp 29-01-2020 Eemshaven: Voorontwerp Bp 20-04-2019	Oosterhorn: opstellen nieuw geluidverdeelplan, regels externe veiligheid versimpelen Ontwerp Bp sept 2020 Eemshaven Ontwerp Bp Q4 2020
Den Haag: Beperkt toepassen Bouwbesluit bij particulier opdrachtgeverschap	Minder regels	2013	In uitvoering / niet meer nodig, wettelijke belemmering is opgeheven	

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Den Haag: Binckhorst incl afwijken van de Wet geluidhinder 7d (2014) ook 6b afwijkende EPC-norm 0,2 (2017) ook 7v, kostenverhaal (2018)	Bp VRp	2014	Ontwerp gewijzigde vaststelling (ex art. 6:19 Awb) omgevingsplan Binckhorst 05-02-2020	Sept/okt 2020: vaststelling herstelbesluit ex art 6:19 Awb.
Den Haag: Vervallen preventieve bouwtoets bij Keurmerk Garantiewoningen (art. 6g)	Minder regels	2014	Beëindigd in 2017.	
Den Helder: de wijk Nieuw Den Helder.	Bp Flex	2013	Beëindigd 2017	
Deventer: Spoorzone	Bp+	2010	Geen inzet Bp+	
Deventer Deltaschool-locatie	PUB	2011	In uitvoering	
Deventer	Bp VRhg	2014	Bp Deventer, stad en dorpen vastgesteld 22-07-2020	Bp Deventer, stad en dorpen ligt ter visie t/m 03-09-2020
Diemen: Bergwijkpark ook 7d afwijken van de Wet geluidhinder 7d (2015)	Bp VRp	2015	Bp onherroepelijk 15-08-2016	
Doesburg: Beinum	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Doesburg: Logistiek Ecopark IJsselvallei Doesburg	Bp VRp	2019	Achter de hand Voorkeursontwerp is niet haalbaar.	Regulier Bp wordt voorbereid
Doesburg: Vermindering regeldruk bouwwerken (6g)	Minder regels	2019	In voorbereiding	
Doetinchem: Iseldoks (voorheen Hamburgerbroek)	Bp+	2011	Bp+ onherroepelijk 2015	
Doetinchem	Bp VRhg	2019	In voorbereiding	
Dordrecht: DistriPark Dordrecht (Bedrijventerrein Dordtse Kil IV)	Bp VRp	2017	Bp onherroepelijk 20-02-2019. Laatste deel (1 perceel) onherroepelijk 07-07-2020	
Dordrecht: Spoorzone en scholenlocatie Noordendijk ook Deelgebied Maasterras Bp-plus (2019)	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Edam-Volendam: Lange Weeren	Bp VRp	2016	In voorbereiding	Voorontwerp Bp Q4 2020, Ontwerp Bp Q2 2021
Ede: World Food Center	Bp VRp	2017	Ontwerp Bp 1 ^e deelgebied C 26-03-2020 Ontwerp Bp 2 ^e deelgebied N 27-05-2020	Eerste deelgebied (C) vaststellen Q2/3 2020 Tweede deelgebied Q4 2020
Eindhoven: Spoorzone (tijdelijk gebruik) Uitbreidingen 2012 en 2013	Eén aspect	2010	In uitvoering	
Eindhoven: Spoorzone, gebiedsgericht bodembeheer	Nieuwe techn.	2011	Niet meer nodig omdat wettelijke belemmering is opgeheven	
Eindhoven: Vermindering regeldruk bouwwerken (6g)	Minder regels	2013	In uitvoering	
Eindhoven: Vervallen preventieve bouwtoets bij Keurmerk Garantiewoningen (art. 6g)	Minder regels	2014	In uitvoering	
Eindhoven: Brainport Park/Brainport Industries Campus Grenswijziging op grondgebied gemeente Best (2016)	Bp VRp	2015	Chw achter de hand (tot nu toe geen gebruik Chw)	Volgend BIC cluster start voorbereiding ongeveer Q1 2021
Eindhoven: Strijp-S en Strijp-T	Bp VRp	2018	Achter de hand Projectmanager is gestopt en daarmee de kennis/info verdwenen	Nieuwe projectmanager gezocht

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Elburg: Doornspijk	Bp VRp	2019	Achter de hand Opstellen omgevingsplan OW	
Enschede: Gebiedsontwikkeling Luchthaven Twenthe e.o. ook Ontwikkelingsgebied: deelgebied Luchtmachtbasis Twenthe (2017)	Bp VRp	2014	Noord onherroepelijk 05-06-2019 Midden / Zones deels vernietigd 17-07-2019	Nieuw Bp in voorbereiding. Haalbaarheid stikstof is het uitgangspunt. Planning Q1 2021 ontwerp Bp
Enschede: Binnensingelgebied	Bp VRp	2015	Pilot beëindigd (project niet opgestart)	
Enschede: EPC 0,2	Duurzaam bouwen	2019	EPC 116 vergunningen verleend	
Ermelo	Bp VRhg	2019	In voorbereiding	
Fryske Marren: Buitengebied Gaasterlân-Sleat	Bp VRp	2018	Achter de hand Zetten in op het maken van een omgevingsplan OW	
Geertruidenberg: Bedrijventerrein Dombosch	Bp VRp	2019	Achter de hand Project tijdelijk stilgelegd vanwege capaciteitsgebrek	In 2020 bekijken of het project weer wordt opgestart
Geldrop-Mierlo: Bebouwde kom Geldrop	Bp VRp	2017	In voorbereiding	Hebben handboek gemaakt. Daarmee aan de slag.
Gemert-Bakel: Proeftuin VAB Elsendorp	Bp VRp	2019	In voorbereiding	Ontwerp samen met ontwerp MER na zomervakantie 2020 gereed
Gennep: Goorseweg Ottersum	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Goirle: Fokmast Regte Heide	Bp VRp	2019	In Voorbereiding Voorontwerp zomer 2020	Ontwerp Bp najaar 2020, Vaststellen voorjaar 2021
Gooise Meren, één Bp Bussum	Bp VRhg	2014	Beëindigd 2017	
Gooise Meren, Laren en Hilversum: Crailo ook 6p EPC 0,2 (2019)	Bp VRp	2019	In voorbereiding	Inspraak uitgangspuntennotitie nov/dec 2020 Ontwerp Bp Q2 2021
Gorinchem: Bedrijventerrein Groote Haar	Bp VRp	2016	Bp onherroepelijk 05-06-2018	
Gouda: Goudasfalt	Bp VRp	2018	In voorbereiding Project zit in de voorfase	Bepalen gewenste functies, gebiedsonderzoeken tbv planregels
Groningen: Stedelijk gebied ook 7w, verleggen en vaststellen van planschade (2020)	Bp VRp	2020	In voorbereiding	
Haarlem: Vermindering regeldruk bouwwerken (6g)	Minder regels	2013	In uitvoering	
Haarlem: Spaarnesprong	Bp VRp	2020	In voorbereiding	
Haarlemmermeer: Vermindering regeldruk bouwwerken (6g)	Minder regels	2013	In uitvoering	
Haarlemmermeer: Badhoevedorp Centrum	Bp+	2013	Deels onherroepelijk (Bp+ Lijnden Oost) Deelgebied Schuilhoeve Bp+ Correctieve herziening 09-04-2020	Ter inzage tot 27 mei 2020
Haarlemmermeer: Park 21 ook 7v experiment met een nieuwe systematiek voor kostenverhaal (2018)	Bp VRp	2017	In voorbereiding	Voorontwerp ter inzage nov. 2020 Ontwerp Bp ter inzage mei 2021
Harderwijk: Waterfront	Bp+	2012	Geen inzet Bp+	

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Harderwijk ook art 6p EPC 0,2 (2019) ook 6q Milieuprestatie Gebouwen en GWW- werken (MPG) ten hoogste 0,9 (2020)	Bp VRhg	2019	In voorbereiding Open Club voorontwerp 16-04-2020 Stadsdennen concept	Voorontwerp Stadsdennen 2021
Harderwijk: EPC 0,2 (tevens Bp VR voor de hele gemeente)	Duurzaam bouwen	2019	Harderwijk 160 vergunningen verleend	
Harderwijk 6q Milieuprestatie Gebouwen en GWW-werken (MPG) ten hoogste 0,9 (tevens Bp VR voor de hele gemeente)	Duurzaam bouwen	2020	In voorbereiding	
Hatterm: Buitengebied Hatterm ook 7w, verleggen en vaststellen van planschade (2020)	Bp VRp	2017	In voorbereiding Voorontwerp gereed	Ontwerp Bp in 2020
Hatterm: Bedrijventerrein 't Veen ook Ontwikkelingsgebied (2019)	Bp VRp	2019	In voorbereiding Juni 2020 wordt plan in voorbereiding genomen	Voorontwerp Q4 2020
Heemskerk Bachstraat 6	PUB	2011	In uitvoering	
Heerhugowaard: Zonnecollectoren/ velden (7j)	Minder regels	2015	Uitgevoerd 10 ha (2018)	
Heerhugowaard: Stationsgebied	Bp VRp	2019	In voorbereiding Beleidsuitgangspunten formuleren	Ontwerp Bp rond april 2021
Heerhugowaard	Bp VRhg	2020	In voorbereiding	
Heerlen	Bp VRhg	2016	In voorbereiding deelgebied Hoensbroek Centrum (oriënterende fase)	Voorontwerp deelgebied Hoensbroek Centrum Q2 2021
Heeze-Leende: Locatieontwikkeling De Bulders	Bp VRp	2016	Bp onherroepelijk 18-07-2018	
Heiloo: Zandzoom	Bp VRp	2019	Bp vastgesteld 09-04-2020 Beroep aangetekend	Uitspraak RvS
Helmond: Automotive Campus	Bp VRp	2015	Bp vastgesteld 02-05-2019 Beroep aangetekend	Uitspraak RvS
Helmond: Brandevoort-Noord / Brainport Smart District	Bp VRp	2016	In voorbereiding	Voorontwerp Bp Q3 2020, Ontwerp Bp Q4 2020
s-Hertogenbosch (Maasdonk): Nuland-Oost	Bp+	2011	Bp+ onherroepelijk 2012	
s-Hertogenbosch, Bernheze en Oss: Heesch West ook 7b planperiode 20 jaar (2014) (vervallen) ook 7 ab experiment Veiligheid logistieke bedrijven en windmolens (2020)	Bp VRp	2019	In voorbereiding Voorontwerp 07-06-2019	Ontwerp Bp Q1 2021, Vaststellen Bp medio 2021
s-Hertogenbosch: De Groote Wielen	Bp VRp	2019	In voorbereiding NRD is vastgesteld	Ontwerp Bp Q4 2020
Hillegom Patrimoniumplein	PUB	2012	In uitvoering	
Hillegom: Buitengebied Hillegom ook 7v experiment met een nieuwe systematiek voor kostenverhaal(2019) ook 7w, verleggen en vaststellen van planschade (2019)	Bp VRp	2017	Ontwerp Bp 11-02-2020	In sept 2020 nogmaals Ontwerp Bp ter visie
Hilversum: Dudok woningen, Linschotenlaan	PUB	2012	In uitvoering	
Hilversum	Bp VRhg	2019	In voorbereiding	
Hilversum: Spoorzone ook Ontwikkelingsgebied regeling (2019)	Bp VRp	2019	In voorbereiding	Ontwerp Bp Q1 2021. Vaststellen Bp medio 2021

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Hoeksche Waard (Cromstrijen): Molenpolder	Bp VRp	2019	Achter de hand niet gestart, fusie gemeente en nauwelijks ruimte extra woningbouw	Nog niet duidelijk wanneer dit project wordt opgepakt
Hollands Kroon, Agriport	Bp VRp	2016	Gebiedsplan, de grondslag voor het Bp Vr, is niet vastgesteld. Gaan verder onder de OW	
Hoogeveen: Vermindering regeldruk bouwwerken (6g)	Minder regels	2014	In uitvoering	
Hoorn: Zonnecollectoren/ velden (7j)	Minder regels	2015	Chw achter de hand	
Houten: Mini-windturbines bedrijventerreinen	Minder regels	2010	In uitvoering	
Hulst: Vermindering regeldruk bouwwerken (6g) ook 6n afwijken technische eisen bouwbesluit (6n)	Minder regels	2016	In uitvoering	
Kampen	Bp VRhg	2016	In voorbereiding een plan voor bestaande woongebieden	Begin volgend jaar een eerste (voor)ontwerp voor bestaande woongebieden
Katwijk: Valkenburg ook experiment voor één aspect, Bp voor 20 jaar (2013) (vervallen) ook 7v, kostenverhaal (2019)	Bp VRp	2016	In voorbereiding	
Koggenland: Zonnecollectoren/ velden (7j)	Minder regels	2015	Chw achter de hand	
Koggenland: Kernen Koggenland ook 7w, verleggen en vaststellen van planschade (2020)	Bp VRp	2018	In voorbereiding	Voorontwerp na de zomer opstellen
Krimpenerwaard / Bergambacht Dijklaan-West II	PUB	2011	In uitvoering	
Krimpenerwaard / Bergambacht Secretaris Schippersstraat	PUB	2011	In uitvoering	
Krimpenerwaard (Bergambacht): Dijklaan	Bp+	2013	Geen inzet Bp+	
Krimpenerwaard: Binnenstad Schoonhoven ook 7w, verleggen en vaststellen van planschade (2019)	Bp VRp	2017	In voorbereiding Voorontwerp 2-07-2019	Ontwerp Bp juli 2020
Landerd: Buitengebied Landerd	Bp VRp	2019	In voorbereiding Op dit moment weinig voortgang; nog geen planning	De vraag is of voor OW 2022 er een ontwerp is
Landgraaf: Gravenrode	Bp VRp	2018	Achter de hand Prioriteit bij OW	
Landgraaf: Waubach	Bp VRp	2018	Achter de hand Prioriteit bij OW	
Landgraaf: Buitengebied Noord Oost en Rimborg	Bp VRp	2019	Achter de hand Prioriteit bij OW	
Lansingerland: Caleido	PUB	2012	In uitvoering	
Lansingerland: Hoefweg-Zuid 2016, Bleiswijk	Bp VRp	2016	In voorbereiding Hoefweg-Zuid 2016 (west) Bp "Hoefweg-Zuid 2016 (oost)" onherroepelijk, geen gebruik Chw	Eerste helft 2021 "Omgevingsplan Hoefweg- Zuid 2016 (west)"
Lansingerland: Lint-Zuid	Bp VRp	2018	Achter de hand Gemeente stelt eerst omgevingsvisie op, dan Omgevingsplan OW	

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Lansingerland: Wilderszijde	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Leeuwarden: Eco Iglo	Duurzaam bouwen	2010	Beëindigd	
Leeuwarden: Dutch Rainmaker	Nieuwe techn.	2010	In uitvoering	
Leeuwarden: Autarkische woning	Duurzaam bouwen	2012	Beëindigd	
Leeuwarden: Newtonpark	Minder regels	2012	In uitvoering	
Leeuwarden: Zonnecollectoren/ velden (7j)	Minder regels	2015	Gerealiseerd 21 ha, gepland 8,7 ha	
Leeuwarden: Buitengebied Boarnsterhim	Bp VRp	2017	Beëindigd Gaan door onder de OW	
Leiden	Bp VRhg	2019	In voorbereiding	
Leiden: Leiden Noord	Bp VRp	2019	Beëindigd Project stopgezet. Door andere lopende projecten ingehaald + capaciteit inzetten voor OW	
Leiden: Rooseveltstraat ook Ontwikkelingsgebied 'Gemengd woon-werkgebied' (2019)	Bp VRp	2019	In voorbereiding	Visievorming
Leidschendam-Voorburg: Landscheiding-straat.	PUB	2012	In uitvoering	
Leidschendam-Voorburg: Plaspoelstraat	PUB	2012	In uitvoering	
Leidschendam-Voorburg: Zaagmolenstraat	PUB	2012	In uitvoering	
Leidschendam-Voorburg: Klein Plaspoelpolder	Bp VRp	2018	In voorbereiding waarschijnlijk Bp voor deellocaties opstellen (ivm nieuwe brug)	Planning is nog niet uitgewerkt
Lelystad: Boswijk	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Leudal: Buitengebied Leudal	Bp VRp	2015	Achter de hand Verder onder OW	Inzet in implementatie Omgevingswet
Leusden: Mini-windturbines bedrijventerreinen	Minder regels	2011	In uitvoering	
Leusden ook 6p EPC 0,2 (2019)	Bp VRhg	2019	Bp Maanwijk vastgesteld 19-02--2020 Bp Lisidunahof vastgesteld 12-06-2020	Bp Maanwijk in beroep bij RvS Bp Lisidunahof ter visie t/m 24-07-2020
Leusden: EPC 0,2 (tevens Bp VR voor de hele gemeente)	Duurzaam bouwen	2019	EPC 0 vergunningen verleend	
Loon op Zand, attractiepark De Efteling: vergunningvrij plaatsen van een aantal bouwwerken	Minder regels	2018	In uitvoering	
Loon op Zand: Kern De Moer	Bp VRp	2019	Beëindigd Tgv bezuiniging wordt geen Bp opgesteld	
Lopik	Bp VRhg	2016	In voorbereiding Voorontwerp Landelijk gebied 26-04-2019 Bp De Kernen is nog in concept fase	Ontwerp Bp Landelijk gebied ter inzage sept. 2020

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Maassluis: Bedrijventerrein De Kade	Bp VRp	2016	Bp vastgesteld 08-03-2018 / onherroepelijk	
Maastricht: Tapijn-terrein	Bp Flex	2013	Bp onherroepelijk 28-02-2018	
Maastricht: Transformatie ENCI-terrein en de mergelgroeve ook Ontwikkelingsgebied (2016)	Bp VRp	2016	In voorbereiding Bp	Overleg over veranderende koers ivm stikstof.
Maastricht: Retailpark Belvédère	Bp VRp	2017	Bp vastgesteld 25-07-2019 Beroep aangetekend	Uitspraak RvS juni 2020
Meerssen ook gebiedsdekkende omgevingsvisie (2014)	Bp VRhg	2015	Achter de hand Nog niet gestart met Omgevingsplan. Ook Omgevingsvisie is er nog niet.	
Meerijstad (Schijndel): Vermindering regeldruk bouwwerken (6g)	Minder regels	2013	Beëindigd (Schijndel) 2016	
Meerijstad/ Veghel: Herontwikkeling CHV-terrein Ook exp. voor één aspect (tijdelijk gebruik 15 jaar) (2013), in uitvoering ook Ontwikkelingsgebied (2012) (geen inzet Bp+)	Bp VRp	2015	Voorontwerp Bp gereed	Ontwerp Bp uiterlijk 15-04-2021
Meppel: Nieuweense Landen (zie ook Bp VR BZK1 2019)	Duurzaam bouwen	2012	In uitvoering	
Meppel: Transformatiegebied Noordpoort (voorheen Noordelijke Stadsentree) Ook Ontwikkelingsgebied 9 tr. 2015 ook 7w, verleggen en vaststellen van planschade (2019) ook 7v, kostenverhaal (2020)	Bp VRp	2016	Ontwerp Bp (2 ^e versie) 25-03-2020	15-07-2020 Bp vastgesteld, ter visie
Meppel: Nieuweense Landen ook 6c eis energieprestatie (2012) ook 7w, verleggen en vaststellen van planschade (2019)	Bp VRp	2019	Ontwerp Bp 17-06-2020	Vaststellen Bp behandeling raad 29-10-2020
Midden-Groningen: Kern Overschild	Bp VRp	2019	Vastgesteld Bp publicatie 17-06-2020	ter visie t/m 30-07-2020
Moerdijk: Zeehaven- en Industrierterrein Moerdijk (voorheen Havengebied Moerdijk)	Bp+	2015	Bp+ achter de hand 18-03-2020 Bp (zonder Chw) onherroepelijk	Gesprekken met bedrijven over geluidruimte voor (partiële) herziening Bp
Moerdijk deelgebied Zevenbergen-Noord is ook Ontwikkelingsgebied (2019)	Bp VRhg	2019	In voorbereiding: Bedrijventerrein de Schans: voorbereiding voorontwerpplan Bedrijventerrein Molengors: voorbereiding voorontwerpplan, maatwerkonderzoek mbt milieunormen.	De Schans: participatietraject start op korte termijn. Voorontwerpplan verwacht rond/na de zomer 2020 Molengors: voorontwerpplan in voorbereiding, ter visie voor de zomer 2020.
Moerdijk: Zevenbergen-Noord Maakt ook deel uit van BpVR voor de hele gemeente Moerdijk (2019)	Bp+	2019	Bp+ in voorbereiding	Fase van onderzoek, waarschijnlijk 1 deelproject naar voren trekken
Molenlanden (Giessenlanden): Bedrijventerrein Betonson (Betondak Arkel) ook 6p EPC 0,2 (2019)	Bp VRp	2016	Ontwerp Bp 13-03-2020	Bp 29-09-2020 door raad vastgesteld, gepubliceerd 08-10-2020

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Nederweert: Buitengebied in balans	Bp VRp	2016	In voorbereiding. Stellen eerst omgevingsvisie op.	Ontwerp omgevingsvisie Bp Q4 2020
Nederweert: Zorgvuldige veehouderij (nieuw artikel 7q)	Minder regels	2016	Beëindigd 2018	
Nederweert: 7z Wegnemen van overschrijdingen van de grenswaarden voor zwevende deeltjes (PM10) (fijnstof) door aanpassingen van voorschriften in omgevingsvergunningen.	Minder regels	2020	In voorbereiding	
Nieuwegein: Mini-windturbines bedrijventerreinen	Minder regels	2010	In uitvoering	
Nieuwegein: Blokhoeve	Bp+	2013	Geen inzet Bp+	
Nieuwegein: Galecopperzoom (tijdelijk gebruik)	Eén aspect	2014	Beëindigd 2017	
Nieuwegein: Rijnhuizen ook 7v experiment met een nieuwe systematiek voor kostenverhaal (2018) Toevoegen westelijke oever van het Merwedekanaal (2019)	Bp VRp	2016	In voorbereiding Voorontwerp febr 2018	Ontwerp Bp zomer 2020
Nieuwegein: Binnenstad Nieuwegein	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Nieuwkoop: Buytwech Noord	Bp VRp	2019	In voorbereiding	Ontwerp Bp 2 ^e helft 2020
Nijkerk, Havenkom Nijkerk	Bp+	2016	In voorbereiding	Voorontwerp Bp eind 2020
Nijmegen: Mini-windturbines bedrijventerreinen	Minder regels	2012	In uitvoering	
Nijmegen: Campusterrein Nijmegen-Radboud	Bp VRp	2016	In voorbereiding	Ontwerp Bp Q2 2021
Nijmegen: Centrale Gelderland; Groene Delta van Nijmegen	Bp VRp	2016	In voorbereiding voorontwerp Bp	Voorontwerp Bp 2021
Nijmegen: Dukenburg	Bp VRp	2018	In voorbereiding	Ontwerp Bp najaar 2020. Vaststellen Bp voorjaar 2021
Noordenveld: uitbreiding Oosterveld Norg	Bp VRp	2018	In voorbereiding Concept Bp	Ontwerp Bp dec 2020/jan 2021
Noordwijkerhout: Bavoterrein	Bp VRp	2016	Bp onherroepelijk juli 2019	
Nuenen: Nuenen West	Bp VRp	2018	Ontwerp Bp 22-02-2019	Vaststellen Bp najaar 2020
Nuenen (hele grondgebied): tijdelijke flexwoningen; tijdelijk langer dan 10 jaar afwijken van het Bp (6)	Eén aspect	2020	In voorbereiding	
Nunspeet	Bp VRhg	2017	In voorbereiding Voorontwerp woongebieden Nunspeet, Elspeet, Vierhouten en Hulshorst behandeling in raad	Voorontwerp juni/juli als inspraakplan ter inzage
Oldambt: Pastorieweg te Scheemda	PUB	2013	In uitvoering	
Oldambt: Bad Nieuweschans ook 7w, verleggen en vaststellen van planschade (2019)	Bp VRp	2018	Ontwerp Bp	Bp vastgesteld publicatie 30-09-2020

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Oldenzaal	Bp VRhg	2014	In voorbereiding Voorontwerp Binnenstad gereed	Streven in 2020 Ontwerp naar raad
Ooststellingwerf: Zonnecollectoren/ velden (7j)	Minder regels	2015	Realisatie voorgenomen velden niet bekend	
Oostzaan: De Haal 8-10	PUB	2013	In uitvoering	
Oostzaan: Kerkbuurtschool-locatie fase 2	PUB	2013	In uitvoering	
Oss: Bedrijventerrein Elzenburg-De Geer een tijdelijk windpark	Minder regels	2017	Bp vastgesteld 07-08-2019 2 beroepen bij RvS	Uitspraak RvS, procedure duurt langer dan 6 mnd
Overbetuwe: dorpen Zetten en Hemmen	Bp Flex	2013	Bp onherroepelijk 2018	
Overbetuwe: De Pas	Bp VRp	2016	In voorbereiding	Voorontwerp Q4 2020/Q1 2021 Ontwerp Bp Q3 2021
Peel en Maas - ondergrondse warmteopslag (6kl) - vergunningsvrij plaatsen zonnepanelen (7j) - wijk Giel Peetershof, 5 jaar geen aansluitplicht voor elektriciteit, gas en warmte afwijken (Wabo) (6l) en EPC 0,2 (6b) (2016) - verleggen en vaststellen van schade voor Kwistbeek (7w) (2019)	Bp VRhg	2016	Ontwerp Bp deelgebied Kwistbeek 06-03-2020	Bp deelgebied Kwistbeek vastgesteld, publicatie 13-07-2020 gelijktijdig met Projectplan Waterwet herinrichting Kwistbeek gepubliceerd
Provincie Flevoland, (Noord-Holland, Noord-Brabant): Duurzaam stortbeheer (3x)	Nieuwe techn.	2012	In uitvoering. Experiment loopt tot 2025	
Provincie Flevoland: Opschalen en saneren windturbinepark Aanpassing 2014	Minder regels	2013 2014	Beëindigd Chw niet meer nodig	
Provincie Gelderland: 7aa Regeling geurhinder en veehouderij.	Minder regels	2020	In voorbereiding	
Provincie Groningen: Concentratiegebieden windturbineparken (voor 30 jaar)	Minder regels	2016	In 5 inpassingsplannen en Bp's. 177 windturbines opgenomen. In voorbereiding nog 21 windturbines opnemen in 2 Bp's.	Bouw 43 windturbines gepland in Groningen in 2020. Nog 21 opnemen in Bp's. Drentse Monden Oostermoer 45 windturbines in uitvoering Windpark Fryslan in uitvoering (2020/2021) 89 windturbines
Provincie Groningen: experiment met het voorlopig bestemmen van zonneparken voor 30 jaar	Minder regels	2018	Achter de hand In gemeentelijke visies op zonne-energie wordt geen gebruik gemaakt van de regeling	
Provincie Limburg: 7aa Regeling geurhinder en veehouderij. I	Minder regels	2020	In voorbereiding	
Provincie Noord-Brabant, (Noord-Holland, Flevoland): Duurzaam stortbeheer (3x)	Nieuwe techn.	2012	In uitvoering. Experiment loopt tot 2025	
Provincie Noord-Brabant: Logistiek Park Moerdijk, inpassingsplan	Bp VRp	2015	Inpassingsplan 8-5-2020 gewijzigd vastgesteld nav tussenuitspraak RvS	Einduitspraak RvS
Provincie Noord-Brabant: transitie naar zorgvuldige veehouderij	Minder regels	2015	In uitvoering 2016	
Provincie Noord-Brabant: 7aa Regeling geurhinder en veehouderij	Minder regels	2020	In voorbereiding	

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Provincie Noord-Holland, (Noord-Brabant, Flevoland): Duurzaam stortbeheer (3x)	Nieuwe techn.	2012	In uitvoering. Experiment loopt tot 2025	
Provincies Overijssel: 7aa Regeling geurhinder en veehouderij.	Minder regels	2020	In voorbereiding	
Purmerend: plangebied Verzetslaan: tijdelijke flexwoningen; tijdelijk langer dan 10 jaar afwijken van het Bp (6)	Eén aspect	2020	In voorbereiding	
Reusel-De Mierden: Buitengebied	Bp VRp	2019	In voorbereiding	Voorontwerp sept. 2020
Ridderkerk, Bedrijventerrein Donkersloot	Bp VRp	2016	In voorbereiding. Concept ontwerp Bp 6-03-2018	Ontwerp Bp najaar 2020
Rijssen-Holten: Buitengebied Rijssen-Holten	Bp VRp	2016	Ontwerp Bp 05-11-2019	Vaststellen Bp Q4 2020 (mogelijk later, vertraging door de coronacrisis)
Rijssen-Holten: Kernen Rijssen en Holten	Bp VRp	2018	In voorbereiding Voorontwerp Bp 21-11-2018	Ontwerp Bp sept. 2020
Roerdalen: Wonen aan de Kasteeltuinen	PUB	2013	In uitvoering	
Roosendaal: Stadsoevers Oost	Bp VRp	2020	In voorbereiding	
Rotterdam: Central District (Stationsgebied)	Nat. project	2010	In uitvoering	
Rotterdam: Stadshavens	Bp+	2010	In voorbereiding Merwevierhaven (Bp+ en Bp VR)	Ontwerp Bp december 2020, vast stellen Q2/Q3 2021
Rotterdam: Havengebied	Bp+	2013	Bp onherroepelijk: Waal- en Eemhaven (07-2019), Botlek-Vondelingenplaat (2015), Europoort & Langtong (2015), Maasvlakte 1 (2015) en Maasvlakte 2 (09-2019) In voorbereiding facet Bp geluid, NRD maart 2020	Facet Bp geluid medio 2020 vaststellen
Rotterdam: Vervallen preventieve bouwtoets bij Keurmerk Garantiewoningen (art. 6g)	Minder regels	2014	Beëindigd 2017.	
Rotterdam: experiment met private kwaliteitsborging door een architect / Architect aan zet	Minder regels	2016	Opstellen verordening	Per 01-09-2020 verordening Architect aan zet
Rotterdam: Maasvlakte 2 ook onderdeel van Ontwikkelingsgebied Havengebied	Bp VRp	2017	Beëindigd Leer- en demonstratieproject. Concept omgevingsplan / Bp+ en VR opgesteld. Pilot Besluit: Koepelconcept MV2 af te ronden	
Rotterdam: Mijnkintbuurt Fase 1	Bp VRp	2017	Beëindigd 2018	
Rotterdam: Boezembocht-Veilingterrein	Bp VRp	2019	Vastgesteld Bp 10-06-2020	Ter visie t/m 24 juli 2020
Rotterdam: Gebiedsontwikkeling Feyenoord City toevoeging Colosseumweg en Mallegatpark (2020) ook 7w, verleggen en vaststellen van planschade (2020)	Bp VRp	2019	Ontwerp Bp 26-02-2020	Vaststellen Bp raad okt. 2020
Rotterdam: Merwe-Vierhavens onderdeel van Bp-plus Stadshavens	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Rucphen: De Binnentuin Rucphen	Bp VRp	2019	Bp onherroepelijk 20-09-2019	

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Schagen deelgebied Bedrijventerrein Lagedijk is ook Ontwikkelingsgebied (2019)	Bp VRhg	2019	Ontwerp parapluplan 17-03-2020 In voorbereiding: • Bedrijventerrein Lagedijk (ook Bp+) • Energy and Health Campus (EHC) terrein in Petten	Parapluplan ter inzage t/m 30-06-2020 Voorontwerp bedrijventerrein Lagedijk sept. 2020 (ook Bp+)
Schagen: Bedrijventerrein Lagedijk gebied maakt deel uit van Bp VR voor de hele gemeente (2019)	Bp+	2019	Bp+ in voorbereiding	Voorontwerp Bp sept. 2020
Schiedam: Schieveste	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Schiermonikoog: Dorp Schiermonikoog	Bp VRp	2020	In voorbereiding	
Schouwen-Duiveland	Bp VRhg	2019	Beëindigd 2020	
Sint Anthonis: Vervallen preventieve bouwtoets bij Keurmerk Garantiewoningen (art. 6g)	Minder regels	2014	Beëindigd 20-09-2019	
Sint-Michiëlsgestel: Laar – Nieuw Laar Berlicum	Bp VRp	2019	In voorbereiding	Medio 2020 voorontwerp, Ontwerp Bp Q4 2020
Sliedrecht: Watertorenterrein	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Sluis: Cadzand-Bad, een experiment met bouwmogelijkheden in het kustfundament	Minder regels	2015	Bp onherroepelijk 16-07-2016	
Soest en Zeist: Vliegbasis Soest en Zeist en Soesterberg-Noord 2012 aangevuld met Vliegbasis Soest en Zeist Tevens onderdeel van Bp VR voor hele gemeente	Bp+	2011	Bp+ met ook VR onherroepelijk mei 2018	
Soest Vliegbasis Soest en Soesterberg-Noord ook Ontwikkelingsgebied (2011/2012)	Bp VRhg	2014	Achter de hand	
Someren: 7z Wegnemen van overschrijdingen van de grenswaarden voor zwevende deeltjes (PM10) (fijnstof) door aanpassingen van voorschriften in omgevingsvergunningen.	Minder regels	2020	In voorbereiding	
Son en Breugel: Sciencepark Ekkersrijt	Bp VRp	2019	In voorbereiding	Voorontwerp Q3/4 2020
Stadskanaal	Bp VRhg	2016	In voorbereiding NRD in mei en juni 2020 ter inzage	Ontwerp Omgevingsplan voor de hele gemeente gereed Q4 2020/Q1 2021
Steenwijkerland: Buitengebied Steenwijkerland	Bp VRp	2016	Beëindigd, pilot is gestopt, geen gebruik meer van Chw. Verder onder de OW	
Stichtse Vecht: Vreeland-Oost	Bp+	2012	Geen inzet Bp+	
Stichtse Vecht: Het NW Kwadrant Maarssen / Bp Haagstede in Maarssenbroek	Bp+	2016	Bp+ onherroepelijk 2018	
Súdwest-Fryslân: Centrum Sneek	Bp VRp	2016	In voorbereiding	Overwogen om 'Binnenstad Sneek' te gebruiken als pilotproject voor omgevingsplan OW
Terneuzen: Kanaalzone	Bp+	2015	Beëindigd Omgevingsplan onder de OW ontwikkelen	
Tilburg: Gebiedsgericht bodembeheer	Nieuwe techn.	2011	Niet meer nodig omdat wettelijke belemmering is opgeheven	

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Tilburg: Spoorzone deel gebied, Spoorzone013 is ook Bp VR (2019)	Bp+	2012	Clarissenhof Bp+ onherroepelijk 2015 Burg. Stekelenburgplein Bp+ onherroepelijk 2018 Spoorzone013 geen Bp+. Vastgesteld Bp 17-04-2020	
Tilburg: Modern werklandschap Wijkevoort	Bp VRp	2017	In voorbereiding Omgevingsdialoog juni 2020	Ontwerp Bp nov. 2020 Vastgesteld Bp voorjaar 2021
Tilburg: Spoorzone013 tevens deel van Ontwikkelingsgebied Spoorzone 4 tr 2012	Bp VRp	2019	Vastgesteld Bp 17-04-2020 (geen Bp+)	Ter visie t/m 02-06-2020
Tilburg: Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis	Bp VRp	2020	In voorbereiding	
Tynaarlo: De Bronnen	Bp Flex	2013	Beëindigd	
Tytsjerksteradiel: Prins Bernhardstraat Burgum	PUB	2013	In uitvoering	
Urk Zwolschehoek en het plangebied Schokkerhoek tevens Ontwikkelingsgebied (2016) (onherroepelijk geen Bp+)	Bp VRhg	2016	In voorbereiding deelgebied Zeeheldenwijk 2019 onderzocht randvoorwaarden Bp hele grondgebied	Voorontwerp Bp
Urk: Schokkerhoek en bedrijventerrein onderdeel van Bp VR voor de hele gemeente Urk (2016)	Bp+	2016	Geen inzet Bp+ Bp onherroepelijk (2018) voor Schokkerhoek als deelgebied van het Bp VR hele grondgebied	
Utrecht: Mini-windturbines bedrijventerreinen	Minder regels	2010	In uitvoering	
Utrecht: Stationsgebied	Nat. project	2010	1 fase Stationsgebied Bp onherroepelijk 31-08-2017 Ontwerp programma van eisen en functioneel ontwerp Lombokplein 29-05-2020, liggen ter inzage	Ontwerp Bp Beurskwartier streefdatum juli 2020 publicatie 09-09-2020 Staatscourant 2020, 46819
Utrecht: Gebiedsgericht bodembeheer	Nieuwe techn.	2011	Niet meer nodig omdat wettelijke belemmering is opgeheven	
Utrecht	Bp VRhg	2016	Onherroepelijk Bp Algemene regels over bouwen en gebruik 31-10-2018. Bp Veldhuizen, De Meern 29-05-2020 Ontwerp Bp Voordorp-Voorveldsepolder 04-06-2020	Ontwerp Bp Voordorp-Voorveldsepolder ligt ter visie t/m 16 juni 2020
Utrechtse Heuvelrug: Van Bennekomweg	Bp VRp	2019	Achter de hand Gaan droog oefenen met OW	
Veenendaal	Bp VRhg	2019	In voorbereiding	
Veere	Bp VRhg	2016	In voorbereiding een plan voor de kernen	Ontwerp plan voor de kernen Q4 2020 / Q1 2021
Veldhoven: Bedrijventerrein De Run	Bp VRp	2019	In voorbereiding	Intentie in 2020 voorbereidingsfase te starten
Venlo	Bp VRhg	2014	In voorbereiding Voorontwerp Bp kern Tegelen 22-04-2020	Voorontwerp Tegelen ter visie t/m 4 juni 2020
Venray: Centrum Venray	Bp VRp	2019	Ontwerp Bp 01-08-2019	Vaststellen Q3 2020

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Vijfheerenlanden (voorheen Leerdam): Broekgraaf ook Ontwikkelingsgebied (2018)	Bp VRp	2018	Ontwerp Bp+ 05-12-2018	Vergunning igv Nbw aangevraagd. Onduidelijk wanneer Bp kan worden vastgesteld.
Vlieland: Oosterseveld ook 7w, verleggen en vaststellen van planschade (2019)	Bp VRp	2019	In voorbereiding concept voorontwerp	concept voorontwerp aan raad en provincie voorgelegd
Vlissingen, Borsele en provincie Zeeland: Sloegebied	Bp+	2015	Bp onherroepelijk 24-12-2019	
Waalwijk: Akkerlanen	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Waalwijk: Haven 8 ook 7 ab experiment veiligheid logistieke bedrijven en windmolens (2020)	Bp VRp	2019	Achter de hand Start afhankelijk: provinciaal inpassingsplan	Inpassingsplan behandeling beroep eind 2020 door PAS uitspraak
Wageningen: Rijnhaven-Costerweg	Bp+	2015	Ontwerp Bp 05-03-2019	Vaststellen Bp Q3/Q4 2020
Wageningen: Binnenstad Wageningen	Bp VRp	2016	Beëindigd. Opstellen omgevingsvisie voor het hele grondgebied van de gemeente	
Wassenaar: Hoge Klei	PUB	2013	In uitvoering	
Wassenaar: Ter Weer	PUB	2014	In uitvoering	
Wassenaar: Havenkanaal	Bp VRp	2016	Achter de hand Ligt stil bij gebrek aan prioriteit en middelen	Mogelijk herstart na heroverweging
Waterland: Galgeriet	Bp VRp	2019	Bp vastgesteld 3-10-2019 Beroep aangetekend	Zitting bij de RvS op 11-5-2020
Weesp: Bloemendalerpolder	Bp VRp	2014	Onherroepelijk 2018	
Westerkwartier/Zuidhorn: Woongebied Tussen de gasten ook 6p EPC 0,2 (2019)	Bp VRp	2019	In voorbereiding 2019 start met onderzoeken	2020 stedenbouwkundigen beeld-kwaliteitsplan opstellen. 2021 een Bp VR of omgevingsplan OW
Westerkwartier: Oostergast	Bp VRp	2019	In voorbereiding	(voor)ontwerp in procedure aug 2020
Westerwolde: Vlagtwedde Ecodorp Noordeland	Duurzaam bouwen	2016	Bp onherroepelijk 06-11-2019	
Westland: Dijckerwaal	Eén aspect	2014	Beëindigd 2016	
Westland: Poeldijk Centrum	Bp VRp	2019	In voorbereiding Voorontwerp eind mei 2020	Ontwerp Bp Q3 2020 Vaststellen Bp Q4 2020
Weststellingwerf: Zonnecollectoren/ velden (7j)	Minder regels	2015	Gerealiseerd 2018 2 velden, 10 ha. Uitvoeren nog 5 ha medio 2021 operationeel.	
Woerden: Mini-windturbines bedrijventerreinen	Minder regels	2010	In uitvoering	
Woerden – Oudewater: Binnenstad Oudewater	Bp VRp	2016	Achter de hand. Na in werking treden OW omgevingsplan opstellen	
Woerden: Buitengebied Woerden	Bp VRp	2018	Achter de hand Na in werking treden OW omgevingsplan opstellen	
Wormerland: Engewormer	Bp VRp	2019	Achter de hand project ligt stil, capaciteitsgebrek	2 ^e helft 2020 duidelijkheid of project wordt opgepakt

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Zaanstad: Zaanstad-Midden, de Hemmes	Bp+	2010	Geen inzet Bp+	
			De definitieve invulling is gestaakt, na invoering OW eventueel definitieve invulling	
Zaanstad: Hembrugterrein incl afwijken van de Wet Geluidhinder 7d (2014)	Bp VRp	2014	Bp 30-04-2019 vernietigd	Ontwerp-Bp begin 2021
			Voorbereiding nieuw voorontwerp Bp	
Zaanstad: EPC 0,2	Duurzaam bouwen	2019	EPC 78 vergunningen verleend	
Zaltbommel, Maasdriel en waterschap Rivierenland: Collectieve zuivering afvalwater glastuinbouw	Nieuwe techn.	2016	Chw achter de hand	
			In uitvoering 01-04-2020	
Zandvoort: Strand van Zandvoort	Bp VRp	2019	In voorbereiding	Ontwerp Bp Q2 2020
			Nota van uitgangspunten mei 2019 en participatie- en communicatieplan opgesteld	
Zeewolde: Paraplu Bp Parkeren	Bp VRp	2020	In voorbereiding	
Zeist	Bp VRhg	2016	Bp Geiserlaan onherroepelijk 11-06-2019	Voorontwerp Bp "Eikenstein"
			In voorbereiding:	Gebied rond Austerlitz
			- Voormalige jeugdgevangenis "Eikenstein"	opstellen plan van aanpak
			- Gebied rond Austerlitz	Project bij Huis ter Heide
			- Project bij Huis ter Heide	geselecteerd als praktijkproef DSO, opstartfase
Zoetermeer: Vermindering regeldruk bouwwerken (6g)	Minder regels	2013	In uitvoering:	
Zoetermeer: Seghwaert	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Zoeterwoude: Landelijk gebied Zoeterwoude	Bp VRp	2016	Achter de hand	
			Plan direct als omgevingsplan OW maken	
Zundert: Business Centre Treeport	Bp VRp	2016	Bp onherroepelijk april 2019	
Zutphen: De Mars (EPC-norm 0,2)	Duurzaam bouwen	2011	Beëindigd	
Zutphen: Buitengebied / Landelijk gebied	Bp VRp	2016	In voorbereiding	Ontwerp Bp na zomer 2020
			Voorontwerp Bp 06-06-2019	
Zwartewaterland deel gebied, Zevenhont Oost in de kern van Genemuiden is ook Ontwikkelingsgebied (2019)	Bp VRhg	2019	In voorbereiding 1 ^e deelgebied – Zevenhont Oost (ook Bp+)	Plan van aanpak voor gebiedsdekkend plan
				Voorontwerp Zevenhont Oost (ook Bp+) begin 2021, ontwerp medio 2021 afh. stikstof vraagstuk
Zwartewaterland: Zevenhont Oost (in kern Genemuiden) maakt deel uit van het Bp VR voor de hele gemeente Zwartewaterland (2019)	Bp+	2019	In voorbereiding	Zevenhont Oost waarschijnlijk begin 2021 voorontwerp Bp, afhankelijk van het stikstof vraagstuk. Ontwerp Bp medio 2021
Zwijndrecht: Stationskwartier ook Ontwikkelingsgebied, Bp-plus	Bp VRp	2019	In voorbereiding	
Zwolle: Spoorzone	Bp+	2010	Geen inzet Bp+	

Naam experiment en gemeente of provincie	Type	Aanwijzing	Stand van zaken mei/juni 2020	Vooruitblik
Zwolle: Visie op de ondergrond	Nieuwe techn.	2011		Niet meer nodig omdat wettelijke belemmering is opgeheven
Zwolle: Burgemeester Roelenweg	PUB	2014		In uitvoering
Zwolle: IJsselheem Bagijneweide	PUB	2015		In uitvoering
Zwolle, Dalfsen, Ommen, Hardenberg, prov. Overijssel: Autarkische woning	Duurzaam bouwen	2015		Beëindigd
Zwolle: Mimosastraat 3-001 t/m 3-304	PUB	2017		In uitvoering
Zwolle: Vogelbuurt in de wijk Kamperpoort	PUB	2018		In uitvoering

Colofon

Begeleidingscommissie

De totstandkoming van deze negende Voortgangsrapportage over de uitvoering van de Crisis- en herstelwet in de periode 2018-2020 is begeleid door een onafhankelijke Begeleidingscommissie onder voorzitterschap van de heer Koeman (voormalig Staatsraad) en met als leden mevrouw Robesin (Natuur en Milieu) en de heren Bregman (Instituut voor Bouwrecht), Lurks (Vereniging Nederlandse Gemeenten), Plambeck (Raad van State) en Verwoerd (Bouwend Nederland).

De Begeleidingscommissie heeft in haar eerste vergadering gevraagd om extra aandacht te besteden aan thema's als het voldoen aan de aanwijzingsvereisten voor de Chw, de balans tussen beschermen en benutten (vooruitkijkend naar de Omgevingswet), de structuur van het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte en ervaringen met de uitvoering. In de volgende bijeenkomst hebben de leden van de Begeleidingscommissie de beschikbare delen van de rapportage besproken en van suggesties voorzien. In de laatste bijeenkomst lag een volledig versie van de Voortgangsrapportage voor. Op basis van het commentaar van de Begeleidingscommissie is de eindversie samengesteld.

Opdracht

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is opdrachtgever voor het opstellen van deze Voortgangsrapportage. Contactpersoon is Monique Arnolds, programma-manager implementatie Crisis- en herstelwet.

Opstellen van de rapportage

De Voortgangsrapportage is opgesteld door Gerbrand Naeff van Naeff Consult. Informatie over de voortgang van projecten is verzameld door Coralien van Hattem van Coraal. Informatie is verkregen door vragenformulieren uit te zetten bij 200 Chw-projecten. De respons was 100%. Verder is informatie verzameld van internetbronnen, uit literatuur en in gesprekken met projectleiders en betrokkenen van een aantal uitgelichte projecten in de gemeenten Ameland, Dordrecht, Meppel, Peel en Maas, Rucphen, Rijssen-Holten en Utrecht. De rapportage volgt daarmee in grote lijn hun kijk op de toepassing van de Chw. In de tekst van de Voortgangsrapportage zijn in kaders uitspraken opgenomen vanuit de gebieden en de projecten. Alleen waar het van waarde lijkt om de context te kennen, wordt daarbij de naam van de gemeente genoemd.

De informatie over de jurisprudentie in paragraaf 1.2 en 1.4 is afkomstig van kenniscentrum InfoMil.

Informatie over de bijzondere voorzieningen

Deze Voortgangsrapportage 2018-2020 sluit aan bij de Voortgangsrapportage over de periode 2017-2018 en voegt vooral actuele informatie toe uit de periode vanaf ongeveer oktober 2018 tot en met medio 2020. Bij de afronding van de rapportage is op enkele onderdelen aanvullende informatie benut, die na medio 2020 beschikbaar is gekomen. Zie bijlage 3 voor een nadere toelichting.

Chw-database

De website aandeslagmetdeomgevingswet.nl bevat een Chw-database met projectbeschrijvingen van de bijzondere voorzieningen.

Eindredactie

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Vormgeving, opmaak en realisatie

Vormvijf, Den Haag

Datum

Maart 2021

Dit is een uitgave van het

**Ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties
Interdepartementale programmadirectie
Eenvoudig Beter
Programma Crisis- en herstelwet**

Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl/bzk

Maart 2021